

ΕΥΛΟΓΙΑ
ΙΕΡΑΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΜΟΝΗΣ
ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΟΥ
ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

«...καὶ τὸν ἅγιον δίσκον ἄρας, ἐπιτίθησι τῇ τοῦ διακόνου κορυφῇ...»
Λεπτομέρεια τοιχογραφίας στὸν τροῦλλο τοῦ καθολικοῦ
τῆς Ἱ.Μ.Μ. Βατοπαιδίου (1739)

ISBN [SET] 978-618-5314-17-0
ISBN [ΤΟΜΟΣ Β΄] 978-618-5314-19-4

Καρυές, 630 86 ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ, τηλ.: 2377888087, e-mail: pek@vatopedi.gr

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ
ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

ΚΑΤΑ ΤΑ ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΝΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ
ΤΟΥ ΙΔ΄ ΑΙΩΝΑ

ΤΟΜΟΣ Β΄

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ

ΙΕΡΑ ΜΕΓΙΣΤΗ ΜΟΝΗ ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΟΥ
ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ 2019

ΚΩΔΙΚΑΣ 381
ΤΗΣ ΠΡΩΗΝ ΣΥΝΟΔΙΚΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΜΟΣΧΑΣ

φ. 24r – 34r
196r – 198v

© State Historical Museum, Moscow

30

31

βασιλέων ἡμῶν. κράτους νίκης διαμονῆς εἰρήνης ὑγεί-
ας σωτηρίας αὐτῶν. καὶ τοῦ κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν ἐπὶ πλέον συν-
αγωνίσασθαι. κατευοδῶσαι αὐτοὺς ἐν πᾶσι. καὶ ὑποτάξαι
ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν, πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον:
Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν καὶ φιλοχρίστων
βασιλέων ἡμῶν, ἀνδρονίκου καὶ εἰρήνης:
Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν, δεῖνος:
Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν, πόθου τοῦ δούλου τοῦ
θεοῦ, δεῖνος ἱερομονάχου. καὶ πάσης τῆς ἐν χριστῷ ἡμῶν
ἀδελφότητος: Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ ἐλέους, ὑγείας
σωτηρίας καὶ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν τοῦ δούλου τοῦ θεοῦ, δεῖνος:
Ἔτι δεόμεθα καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν διακονούντων καὶ
διακονησάντων ἐν τῇ ἁγίᾳ μονῇ ταύτῃ:

ἐν ὑπὲρ τῶν καρποφορούντων καὶ καλλιεργούντων ἐν τῷ ἁγίῳ ναῷ τούτῳ. +

Ἔτι δεόμεθα καὶ ὑπὲρ τοῦ περιεστῶτος λαοῦ καὶ ἀ-
πεκδεχομένου τὸ παρὰ σοῦ πλούσιον ἔλεος:
Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν ἀειμνήστων καὶ ἀοιδίμων
κτητόρων;
Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ γενομένων
ἀοιδίμων βασιλέων ἡμῶν;
Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ κοιμήσεως ἀναπαύσεως μακαρίας μνήμης
καὶ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν πάντων τῶν προαναπαυσαμένων
πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν. τῶν ἐνθάδε κειμένων καὶ ἁπανταχοῦ
ὀρθοδόξων:

Εὔξασθε οἱ κατηχούμενοι τῷ κυρίῳ·
Οἱ πιστοὶ ὑπὲρ τῶν κατηχουμένων δεηθῶμεν, ἵνα ὁ κύριος
αὐτοὺς ἐλεήσῃ. Κατηχήσῃ αὐτοὺς τὸν λόγον τῆς
ἀληθείας. Ἀποκαλύψῃ αὐτοῖς, τὸ εὐαγγέλιον τῆς
δικαιοσύνης. Ἑνώσῃ αὐτοὺς τῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ καθο-
λικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ. Σῶσον ἐλέησον
ἀντιλαβοῦ καὶ διαφύλαξον αὐτοὺς ὁ θεὸς τῇ σῇ χάριτι.
Οἱ κατηχούμενοι τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ κυρίῳ κλίνατε:
Ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε. οἱ κατηχούμενοι προέλθετε.
ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε. μή τις τῶν κατηχουμένων.
ὅσοι πιστοί. ἔτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ κυρίου δεηθῶμεν:
Ἕως ὧδε τὰ διὰ τῶν κατηχουμένων, ἃ λέγονται ἀπὸ τῆς δʹ
τῆς μεσονηστίμου, μέχρι τῆς μεγάλης τετράδος:
Ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε. οἱ κατηχούμενοι προέλθετε.
ὅσοι πρὸς τὸ φώτισμα προσέλθετε. εὔξασθε οἱ πρὸς τὸ φώτισμα:
Οἱ πιστοὶ ὑπὲρ τῶν πρὸς τὸ ἅγιον φώτισμα εὐτρεπι-
ζομένων ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν, τοῦ κυρίου δεηθῶμεν:
Ὅπως κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν στηρίξῃ αὐτοὺς καὶ ἐνδυναμώσῃ:
Φωτίσῃ αὐτοὺς φωτισμὸν γνώσεως:
Καταξιώσῃ αὐτοὺς ἐν καιρῷ εὐθέτῳ, τοῦ λουτροῦ τῆς
παλιγγενεσίας. τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν. καὶ τοῦ
ἐνδύματος τῆς ἀφθαρσίας:

© State Historical Museum, Moscow

© State Historical Museum, Moscow

Сvнодалнаго дому

© State Historical Museum, Moscow

© State Historical Museum, Moscow

ΚΩΔΙΚΑΣ 480
ΤΗΣ Ι.Μ.Μ. ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΟΥ

φ. 308r – 318v

Διάταξις τῆς θείας λειτουργίας ἤγουν καὶ τῆς διακονίας.

Μέλλων ὁ ἱερεὺς τὴν θείαν ἐπιτελεῖν μυσταγωγίαν, ὀφείλει προηγουμένως μέν, κατηλλαγμένος εἶναι μετὰ πάντων, καὶ μὴ ἔχειν κατά τινος· καὶ τὴν καρδίαν δὲ ὅση δύναμις, ἀπὸ πονηρῶν τηρῆσαι λογισμῶν· ἐγκρατεύεσθαί τε μικρὸν ἀφ' ἑσπέρας, καὶ ἐγρηγορέναι μέχρι τοῦ τῆς ἱερουργίας καιροῦ. Τοῦ δὲ καιροῦ ἐπιστάντος, μετὰ τὸ ποιῆσαι τὴν συνήθη τῷ προεστῶτι μετάνοιαν, ἔρχεται ἐν τῷ ναῷ· καὶ ἑνωθεὶς τῷ διακόνῳ, ποιοῦσιν ὁμοῦ πρὸς ἀνατολὰς προσκυνήματα τρία· καὶ εἰς τοὺς δύο χοροὺς ἀνὰ ἕν, καὶ οὕτως ἀπέρχονται· ὅτε δὲ προσκυνοῦσι, λέγουσι καθ' ἑαυτοὺς τὴν ᾠδὴν ταύτην· Κύριε ἐξαπόστειλον τὴν χεῖρά σου ἐξ ὕψους κατοικητηρίου σου, καὶ ἐνίσχυσόν με εἰς τὴν προκειμένην διακονίαν σου· ἵνα ἀκατακρίτως παραστῶ τῷ φοβερῷ σου βήματι, καὶ τὴν ἀναίμακτον ἱερουργίαν ἐπιτελέσω· ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ δύναμις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν:

Ἐλθόντες δὲ εἰς τὸ ἱερατεῖον, λαμβάνουσιν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν ἕκαστος τὸ στιχάριον αὐτοῦ· καὶ ποιοῦσι προσκυνήματα τρία πρὸς ἀνατολάς. λέγοντες καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος, Ὁ Θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. Εἶτα προσέρχεται τῷ ἱερεῖ ὁ διάκονος, κρατῶν ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ τὸ στιχάριον σὺν τῷ ὠραρίῳ· καὶ ὑποκλίνας αὐτῷ τὴν κεφαλήν, λέγει· Εὐλόγησον δέσποτα τὸ στιχάριον σὺν τῷ ὠραρίῳ. Ὁ δὲ ἱερεύς, Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Εἶτα ὑποχωρεῖ καθ' ἑαυτὸν ὁ διάκονος εἰς ἓν μέρος τοῦ ἱερατείου, καὶ ἐνδύεται τὸ στιχάριον, λέγων οὕτως· Ἀγαλλιάσεται ἡ ψυχή μου ἐπὶ τῷ Κυρίῳ· ἐνέδυσε γάρ με ἱμάτιον σωτηρίου, καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης περιέβαλέ με· ὡς νυμφίῳ περιέθηκέ μοι μίτραν, καὶ ὡς νύμφην κατεκόσμησέ με κόσμῳ.

Καὶ τὸ μὲν ὠράριον ἀσπασάμενος, ἐπιτίθησι τῷ ἀριστερῷ ὤμῳ.

Τὰ δὲ ἐπιμανίκια περιτίθησι τῶν χειρῶν, ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ λέγει·
Ἡ δεξιά σου Κύριε δεδόξασται ἐν ἰσχύϊ· ἡ δεξιά σου χεὶρ Κύριε,
ἔθραυσεν ἐχθρούς· καὶ τῷ πλήθει τῆς δόξης σου, συνέτριψας
τοὺς ὑπεναντίους. Ἐν δὲ τῷ ἀριστερῷ λέγει· Αἱ χεῖρές σου
ἐποίησάν με καὶ ἔπλασάν με· συνέτισόν με καὶ μαθήσομαι
τὰς ἐντολάς σου. Εἶτα ἀπελθὼν ἐν τῇ προθέσει, ἀποτί-
θησι τὰ ἱερά· τὸν μὲν ἅγιον δίσκον, τιθεὶς ἐν τῷ μέρει τῷ
ἀριστερῷ· τὸ δὲ ποτήριον ἐν τῷ δεξιῷ· καὶ τὰ ἄλλα σὺν αὐτοῖς.
Καὶ ὁ ἱερεὺς δέ, οὕτως ἐνδύεται· Λαβὼν τὸ στιχάριον ἐν τῇ
ἀριστερᾷ χειρὶ καὶ προσκυνήσας τρίτον κατὰ ἀνατολὰς ὡς εἴρηται,
σφραγίζει αὐτὸ λέγων· Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε νῦν καί:
Εἶτα ἐνδύεται αὐτὸ λέγων· Ἀγαλλιάσεται ἡ ψυχή μου ἐπὶ τῷ
Κυρίῳ· ἐνέδυσε γάρ με ἱμάτιον σωτηρίου, καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης
περιέβαλέ με· ὡς νυμφίῳ περιέθηκέ μοι μίτραν, καὶ ὡς
νύμφην κατεκόσμησέ με κόσμῳ. Εἶτα λαβὼν τὸ ἐπιτραχή-
λιον καὶ σφραγίσας, περιτίθεται αὐτό, λέγων· Εὐλογητὸς
ὁ Θεός, ὁ ἐκχέων τὴν χάριν αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ· ὡς
μύρον ἐπὶ κεφαλῆς, τὸ καταβαῖνον ἐπὶ πώγωνα· τὸν πώ-
γωνα, τὸν Ἀαρών· τὸ καταβαῖνον ἐπὶ τὴν ᾤαν τοῦ ἐνδύματος
αὐτοῦ. Εἶτα λαβὼν τὴν ζώνην, λέγει περιζωννύμενος·
Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ περιζωννύων με δύναμιν, καὶ ἔθετο
ἄμωμον τὴν ὁδόν μου. Τὰ δὲ ἐπιμανίκια περιτίθησι
ταῖς χερσίν, ἐν μὲν τῷ δεξιῷ λέγει· Δεξιὰ Κυρίου ἐποίησε δύ-
ναμιν· δεξιὰ Κυρίου ὕψωσέ με· ἡ δεξιά σου Κύριε δεδόξασται ἐν ἰσχύϊ:
Ἐν δὲ τῷ ἀριστερῷ, λέγει· Αἱ χεῖρές σου ἐποίησάν με καὶ ἔπλα-
σάν με· Μετὰ ταῦτα λαβὼν τὸ φελώνιον καὶ σφραγίσας,
λέγει ἐνδυόμενος· Οἱ ἱερεῖς σου Κύριε ἐνδύσονται δικαιοσύνην.
καὶ οἱ ὅσιοί σου ἀγαλλιάσει ἀγαλλιάσονται. Εἶτα ἀπελθὼν ἄρ-
χεται τῆς προθέσεως· καὶ ποιεῖ μετὰ τοῦ διακόνου προσκυνή-
ματα τρία· λέγοντες ἕκαστος. Ὁ Θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρ-

τωλῷ. Ὁ Θεὸς ἐξηγόρασας ἡμᾶς ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου.
Καὶ ποιεῖ ὁ ἱερεὺς εὐλογητόν. Εἶτα λαμβάνει ἐν μὲν τῇ ἀρι- προσκομιδή
στερᾷ χειρὶ τὴν προσφοράν· ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ, τὴν ἁγίαν λόγχην·
Καὶ σφραγίζων μετ' αὐτῆς τρίτον ἐπάνω τῆς σφραγῖδος τῆς
προσφορᾶς, λέγει· Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ τρίτου. Καὶ εὐθὺς πήγνυσι τὴν λόγχην ἐν τῷ δεξιῷ
μέρει τῆς σφραγῖδος, καὶ λέγει ἀνατέμνων· Ὡς πρόβατον
ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη· Ἐν δὲ τῷ ἀριστερῷ, Καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναν-
τίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα
αὐτοῦ· Ἐν τῷ ἄνω πάλιν μέρει τῆς σφραγῖδος, Ἐν τῇ ταπει-
νώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη· Ἐν δὲ τῷ κάτω, Τὴν δὲ
γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται· Ὁ δὲ διάκονος, ἐνορῶν εὐλαβῶς
τῇ τοιαύτῃ τελετῇ, λέγει καθ' ἑκάστην ἀνατομήν· Τοῦ Κυρίου
δεηθῶμεν· κρατῶν καὶ τὸ ὠράριον ἐν τῇ δεξιᾷ χειρί· Μετὰ ταῦτα
λέγει ὁ διάκονος· Ἔπαρον δέσποτα· Καὶ ὁ ἱερεὺς ἐμβάλλων τὴν
λόγχην ἐκ πλαγίου τοῦ δεξιοῦ μέρους τῆς προσφορᾶς, ἐπαί-
ρει τὸν ἅγιον ἄρτον, λέγων οὕτως· Ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς
ἡ ζωὴ αὐτοῦ· Καὶ θεὶς αὐτὸν ὕπτιον ἐν τῷ ἁγίῳ δίσκῳ, εἰ-
πόντος τοῦ διακόνου· Θῦσον δέσποτα, θύει αὐτὸν σταυροειδῶς.
οὕτω λέγων· Θύεται ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν
τοῦ κόσμου, ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας· Καὶ
στρέφει τὸ ἕτερον μέρος ἐπάνω, τὸ ἔχον τὸν σταυρόν· φημὶ πῶς
ἐνιζέων καὶ ἀπομείζων· τὸ πέταρ, ὕπτιος κεῖται, ἵνα μὴ
ποιήσῃ κάτωθεν ὑγρότητα· Νύττων δὲ αὐτὸν ἐν τῷ δεξιῷ
μέρει μετὰ τῆς λόγχης, ἐπιλέγει· Εἷς τῶν στρατιωτῶν,
λόγχῃ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ ἔνυξε· καὶ εὐθέως ἐξῆλθεν αἷμα
καὶ ὕδωρ· καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκε, καὶ ἀληθινὴ ἐστὶν
ἡ μαρτυρία αὐτοῦ· Ὁ δὲ διάκονος, ἐγχέει τῷ ἁγίῳ ποτηρίῳ ἐκ τοῦ
νάματος ὁμοῦ καὶ τοῦ ὕδατος, εἰπὼν πρότερον πρὸς τὸν ἱερέα·
Εὐλόγησον δέσποτα, καὶ λαβὼν ἐπ' αὐτοῖς εὐλογίαν· Ὁ δὲ ἱερεὺς

λαβὼν ἐν ταῖς χερσὶ τὴν δευτέραν προσφορὰν, λέγει· Εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τῆς ὑπερευλογημένης δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας· ἧς ταῖς πρεσβείαις, πρόσδεξαι κύριε τὴν θυσίαν ταύτην εἰς τὸ ὑπερουράνιόν σου θυσιαστήριον· Καὶ αἴρων μερίδα μετὰ τῆς ἁγίας λόγχης, τίθησιν ἐξ ἀριστερῶν τοῦ ἁγίου ἄρτου: Ἐν τῇ τρίτῃ προσφορᾷ λέγει·

Τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου· Τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων· Τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν καὶ ἱεραρχῶν. Βασιλείου τοῦ μεγάλου· Γρηγορίου τοῦ θεολόγου· Ἰωάννου τοῦ χρυσοστόμου· Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου· Νικολάου τοῦ ἐν Μύροις· καὶ πάντων τῶν ἁγίων ἱεραρχῶν· Τοῦ ἁγίου ἀποστόλου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου· Τῶν ἁγίων μεγάλων μαρτύρων· Δημητρίου· Γεωργίου· Θεοδώρων. καὶ πάντων τῶν ἁγίων μαρτύρων· Τῶν ὁσίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν, Ἀντωνίου. Εὐθυμίου. Σάββα. Ὀνουφρίου· Ἀθανασίου τοῦ ἐν τῷ Ἄθῳ, καὶ πάντων τῶν ὁσίων· Τῶν ἁγίων καὶ θαυματουργῶν ἀναργύρων· Τῶν ἁγίων καὶ δικαίων θεοπατόρων Ἰωακεὶμ καὶ Ἄννης· τοῦ ἁγίου τοῦ δεῖνα, τοῦ καὶ τὴν ἡμέραν δηλονότι, καὶ πάντων τῶν ἁγίων· ὧν ταῖς ἱκεσίαις, ἐπίσκεψαι ἡμᾶς ὁ θεός· Καὶ οὕτως αἴρων τὴν μερίδα, τίθησιν αὐτὴν ἐν τῷ αὐτῷ μέρει ἤτοι τῷ ἀριστερῷ· ὑποκάτω δὲ, τὰς λοιπὰς ἐφεξῆς τίθησιν· Εἶτα λαμβάνων ἑτέραν προσφορὰν, λέγει· Ὑπὲρ πάσης ἐπισκοπῆς ὀρθοδόξων· τοῦ ἐπισκόπου ἡμῶν τοῦ δεῖνος· τοῦ τιμίου πρεσβυτερίου· τῆς ἐν Χριστῷ διακονίας, καὶ παντὸς ἱερατικοῦ τάγματος· Τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοφυλάκτων βασιλέων ἡμῶν· τοῦ δούλου σου τοῦ δεῖνος· τοῦ καθηγουμένου δηλονότι· τῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν ἡμῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων· καὶ πάντων τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, οὓς προσεκαλέσω εἰς τὴν σὴν κοινωνίαν διὰ τῆς σῆς εὐσπλαγχνίας πανάγαθε δέσποτα· Εἶτα λέγει καὶ οὓς ἔχει ζῶντας κατ' ὄνομα· καὶ

οὕτως αἴρει τὴν μερίδα: Ἐν τῇ ἑτέρᾳ προσφορᾷ, λέγει οὕτως· Ὑπὲρ μνήμης καὶ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν τῶν μακαρίων κτιτόρων τῆς ἁγίας μονῆς ταύτης· Εἶτα μνημονεύει τοῦ χειροτονήσαντος αὐτὸν ἀρχιερέως. καὶ ἑτέρων ὧν θέλει κεκοιμημένων κατ' ὄνομα· καὶ τελευταῖον, ἐπιλέγει οὕτως· Καὶ πάντων τῶν ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως ζωῆς αἰωνίου καὶ τῆς σῆς κοινωνίας κεκοιμημένων ὀρθοδόξων πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν φιλάνθρωπε κύριε· καὶ αἴρει μερίδα· Ὁ δὲ διάκονος λαβὼν ἐξ αὐτοῦ προσφορὰν καὶ τὴν ἁγίαν λόγχην, λέγει οὕτως· Μνήσθητι κύριε τῆς ἐμῆς ἀναξιότητος· καὶ συγχώρησόν μοι πᾶν πλημμέλημα ἑκούσιόν τε καὶ ἀκούσιον· Εἶτα μνημονεύει καὶ ὧν βούλεται ζώντων· καὶ ἐν ἑτέρᾳ προσφορᾷ κεκοιμημένων ὡσαύτως· καὶ τίθησι τὰς μερίδας ἐν τῷ κάτω μέρει τοῦ ἁγίου ἄρτου, ὥσπερ καὶ ὁ ἱερεύς· Καὶ λαβὼν τὴν μοῦσαν, συλλέγει τὰς ἐν τῷ ἁγίῳ δίσκῳ μερίδας ὑποκάτω τοῦ ἁγίου ἄρτου, ὥστε κεῖσθαι ἐν ἀσφαλείᾳ. καὶ μὴ ἐκπεσεῖν τι· Εἶτα λαβὼν τὸ θυμιατήριον. καὶ θυμίαμα βαλὼν ἐν αὐτῷ, λέγει πρὸς τὸν ἱερέα· Εὐλόγησον δέσποτα τὸ θυμίαμα· Καὶ ἀμφότεροι, Τοῦ κυρίου δεηθῶμεν· Καὶ ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχὴν τοῦ θυμιάματος· Θυμίαμά σοι προσφέρομεν Χριστὲ ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας· ὃ προσδεξάμενος εἰς τὸ ὑπερουράνιόν σου θυσιαστήριον, ἀντικατάπεμψον ἡμῖν τὴν χάριν τοῦ παναγίου σου πνεύματος· Ὁ διάκονος· Τοῦ κυρίου δεηθῶμεν· Καὶ ὁ ἱερεὺς θυμιάσας τὸν ἀστερίσκον, τίθησιν αὐτὸν ἐπάνω τοῦ ἁγίου ἄρτου, λέγων· Καὶ ἐλθὼν ὁ ἀστὴρ, ἔστη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον· Ὁ διάκονος· Τοῦ κυρίου δεηθῶμεν· Ὁ ἱερεὺς θυμιῶν τὸ πρῶτον κάλυμμα, σκεπάζει τὸν ἅγιον δίσκον. λέγων· Ὁ κύριος ἐβασίλευσεν· εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο ἕως τέλους· Ὁ διάκονος· Τοῦ κυρίου δεηθῶμεν· Κάλυψον δέσποτα· Καὶ ὁ ἱερεὺς θυμιῶν τὸ δεύτερον κάλυμμα, σκεπάζει τὸ ἅγιον ποτήριον. λέγων· Ἐκάλυψεν οὐρανοὺς ἡ ἀρετή σου Χριστέ· καὶ τῆς αἰνέ

στιὼς σου πλήρης ἡ γῆ. Ὁ διάκονος· Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Σκέπασον δέσποτα.
Ὁ ἱερεὺς θυμιῶν τὸ τρίτον κάλυμμα. ἤτοι τὸν ἀέρα, σκεπά-
ζει καὶ ἀμφότερα. ἐπιλέγων· Σκέπασον ἡμᾶς ἐν τῇ σκέ-
πῃ τῶν πτερύγων σου· ἀποδίωξον ἀφ' ἡμῶν πάντα
ἐχθρὸν καὶ πολέμιον· εἰρήνευσον ἡμῶν τὴν ζωήν, Κύριε· ἐλέ-
ησον ἡμᾶς καὶ τὸν κόσμον σου, καὶ σῶσον τὰς ψυχὰς ἡμῶν
ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος. Εἶτα δή σαντες ἀμφότεροι τὰς
ἑαυτῶν χεῖρας. καὶ προσκυνήσαντες εὐλαβῶς, λέγουσιν·
Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ οὕτως εὐδοκήσας. πάντοτε νῦν καὶ ἀεὶ
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. Εἶτα ὁ διάκονος· Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.
Καὶ ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχὴν τῆς προθέσεως. Ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ τὸν οὐράνιον·
Καὶ μετὰ τοῦτο θυμιάσας αὐτὸς ὁ ἱερεὺς τὴν πρόθεσιν, ποιεῖ καὶ
ἀπόλυσιν ἐκεῖσε. Καὶ οὕτω λαμβάνων ὁ διάκονος τὸ θυμιατόν,
ἀπέρχεται καὶ θυμιᾷ τὴν ἁγίαν τράπεζαν κύκλω σταυροειδῶς.
λέγων καθ' ἑαυτὸν καὶ τὸ τροπάριον τό· Ἐν τάφω σωματικῶς,
Καὶ μετὰ τοῦτο τὸν πεντηκοστόν· ἐν ᾧ καὶ θυμιάσας τό τε ἱε-
ρατεῖον ὅλον καὶ τὸν ναόν, εἰσέρχεται αὖθις ἐν τῷ ἁγίω βήματι.
Καὶ θυμιάσας αὖθις τὴν ἁγίαν τράπεζαν καὶ τὸν ἱερέα, τὸ μὲν
θυμιατὸν ἀποτίθησιν ἐν τῷ ἰδίω τόπω· αὐτὸς δὲ προσέρχεται
τῷ ἱερεῖ. Καὶ στάντες ὁμοῦ πρὸ τῆς ἁγίας τραπέζης, προσ-
κυνοῦσιν ἐκ τρίτου. καθ' ἑαυτοὺς εὐχόμενοι καὶ λέγοντες τό·
Βασιλεῦ οὐράνιε. Τὸ Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, δίς. καὶ τὸ Κύριε τὰ
χείλη μου ἀνοίξεις. ἅπαξ. Εἶτα ἀσπάζονται ὁ μὲν ἱερεύς, τὸ
ἅγιον εὐαγγέλιον. ὁ δὲ διάκονος, τὴν ἁγίαν τράπεζαν. Καὶ μετὰ τοῦτο
ὑποκλίνας ὁ διάκονος τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν τῷ ἱερεῖ. κρατῶν καὶ
τὸ ὠράριον τοῖς τρισὶ δακτύλοις τῆς δεξιᾶς χειρός, λέγει·
Καιρὸς τοῦ ποιῆσαι τῷ Κυρίῳ. δέσποτα εὐλόγησον. Καὶ ὁ ἱερεὺς
σφραγίζων αὐτόν, λέγει· Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε νῦν·
Εἶτα ὁ διάκονος. Εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ δέσποτα. Καὶ ὁ ἱερεὺς αὐτῷ. Κατα-
θύναι Κύριος ὁ Θεὸς τὰ διαβήματά σου. Καὶ πάλιν ὁ διάκονος. Μνήσθητί μου

δέσποτα ἅγιε. Καὶ ὁ ἱερεύς. Μνησθήσεταί σου Κύριος ὁ Θεὸς ἐν τῇ βασιλείᾳ 331
αὐτοῦ. Καὶ ὁ διάκονος εἰπὼν τὸ ἀμὴν καὶ προσκυνήσας, ἐξέρ-
χεται. καὶ στὰς ἐν τῷ συνήθει τόπω κατέναντι τῶν ἁγίων
θυρῶν, προσκυνεῖ μετὰ εὐλαβείας τρίτον. λέγων καθ' ἑαυτόν.
καὶ τὸ Κύριε τὰ χείλη μου ἀνοίξεις. Καὶ μετὰ τοῦτο ἄρχεται.
Εὐλόγησον δέσποτα. Ὁ ἱερεύς. Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ πατρὸς καὶ ἀρχὴ τῆς λιτῆς τοῦ διακόνου
τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Ὁ διάκονος. Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ὑπὲρ τῆς ἄνωθεν εἰρήνης καὶ τῆς
σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμ-
παντος κόσμου. εὐσταθείας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν.
καὶ τῆς τῶν πάντων ἑνώσεως, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ὑπὲρ τοῦ ἁγίου οἴκου
τούτου. καὶ τῶν μετὰ πίστεως. εὐλαβείας καὶ φόβου Θεοῦ εἰσιόντων
ἐν αὐτῷ, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ὑπὲρ τοῦ ἐπισκόπου ἡμῶν· τοῦ τιμίου πρεσ-
βυτερίου. τῆς ἐν Χριστῷ διακονίας. παντὸς τοῦ κλήρου καὶ τοῦ
λαοῦ, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ὑπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοφυλάκτων βασι-
λέων ἡμῶν. παντὸς τοῦ παλατίου καὶ τοῦ στρατοπέδου αὐτῶν,
τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ὑπὲρ τοῦ συμπολεμῆσαι καὶ ὑποτάξαι ὑπὸ τοὺς
πόδας αὐτῶν πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.
Ὑπὲρ τῆς ἁγίας μονῆς ταύτης. πάσης πόλεως, χώρας. καὶ
τῶν πίστει οἰκούντων ἐν αὐταῖς, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ὑπὲρ εὐκρασίας
ἀέρων. εὐφορίας τῶν καρπῶν τῆς γῆς. καὶ καιρῶν εἰρηνικῶν,
τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ὑπὲρ πλεόντων. ὁδοιπορούντων. νοσούντων.
καμνόντων. αἰχμαλώτων. καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.
Ὑπὲρ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως ὀργῆς καὶ
ἀνάγκης, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ἀντιλαβοῦ σῶσον ἐλέησον καὶ διαφύ-
λαξον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σῇ χάριτι. Τῆς παναγίας ἀχράντου
ὑπερευλογημένης δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου μαρίας.
μετὰ πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες, ἑαυτοὺς καὶ ἀλ-
λήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν, Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα.
Ὁ ἱερεὺς τὴν ἐκφώνησιν. Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα τιμὴ καὶ προσ-

κώνησις τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι· νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων:
Τούτου δὲ λεγομένου παρὰ τοῦ ἱερέως, ὁ διάκονος ποιήσας προσκύ-
νημα κατέναντι τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου, μεθίσταται τοῦ τόπου
αὐτοῦ· καὶ ἀπελθὼν ἐν τῷ δεξιῷ μέρει, ἵσταται πρὸ τῶν
ἁγίων εἰκόνων, προσμένων τὴν τοῦ ἀντιφώνου ἐκπλή-
ρωσιν· ὡσαύτως δὲ ὁ ψάλλει ποιεῖ καὶ καθ' ἕκαστον ἀντίφωνον·
Πληρωθέντος οὖν τοῦ πρώτου ἀντιφώνου, ἀπέρχεται πάλιν
ἐν τῷ συνήθει τόπῳ· καὶ ποιήσας προσκύνημα, αὖθις λέγει·
Ἔτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ κυρίου δεηθῶμεν· Ἀντιλαβοῦ σῶσον ἐλέησον· Τῆς παναγίας ἀχράντου·
Ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως· Ὅτι σὸν τὸ κράτος καὶ σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δόξα:
Μετὰ τὸ δεύτερον ἀντίφωνον ὁ διάκονος· Ἔτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ· Ἀντιλαβοῦ σῶσον·
Τῆς παναγίας ἀχράντου· Ὁ ἱερεὺς· Ὅτι ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος· Ὁ δὲ διάκονος
ποιήσας προσκύνησιν ὡς εἴπομεν, ἀπέρχεται ἐν τοῖς τοῦ ἁγίου
βήματος. καὶ ἵσταται ἐκεῖ ψαλλομένων τῶν μακαρισμῶν· Ὅτε δὲ
ἔλθωσιν οἱ ψάλλοντες εἰς τὸ δόξα, ἔρχονται ὅ τε ἱερεὺς καὶ ὁ
διάκονος ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας τραπέζης. καὶ ποιοῦσι προσκύνησιν
ὁμοῦ· εἶτα λαβὼν ὁ ἱερεὺς τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, δίδωσι τῷ διακόνῳ·
καὶ οὕτως ἐξελθόντες διὰ τοῦ βορείου μέρους, ποιοῦσι τὴν
μικρὰν εἴσοδον· ἐλθόντες δὲ καὶ σταθέντες ἐν τῷ συνήθει
τόπῳ, κλίνουσιν ἀμφότεροι τὰς κεφαλάς· Καὶ τοῦ διακόνου
εἰπόντος ἠρέμα· τοῦ κυρίου δεηθῶμεν· ἅμα καὶ τὸ ὠράριον κρατοῦντος
τοῖς τρισὶ δακτύλοις τῆς δεξιᾶς, λέγει ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχὴν τῆς εἰσόδου
μυστικῶς· Ταύτης δὲ τελειωθείσης, λέγει ὁ διάκονος πρὸς τὸν ἱερέα·
Εὐλόγησον δέσποτα τὴν ἁγίαν εἴσοδον· δεικνύων ἅμα καὶ πρὸς
ἀνατολὰς μετὰ τοῦ ὠραρίου οὕτως ὡς κρατεῖ αὐτό· Καὶ ὁ
ἱερεὺς ποιῶν κατ' ἀνατολὰς σταυρόν, λέγει· Εὐλογημένη ἡ εἴσοδος
τῶν ἁγίων σου κύριε. πάντοτε νῦν καὶ ἀεί: Εἶτα ὁ διάκονος ἀπέρχεται
πρὸς τὸν προεστῶτα. καὶ ἀσπάζεται ἐκεῖνος τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον,
εἰ πάρεστι δηλονότι· εἰ δ' οὔ, ἀσπάζεται αὐτὸ ὁ ἱερεύς· Τοῦ
τροπαρίου δὲ τοῦ τελευταίου πληρωθέντος παρὰ τῶν ψαλτῶν,

εἰσέρχεται ὁ διάκονος ἐν τῷ μέσῳ· καὶ σταθεὶς ἔμπροσθεν τοῦ ἱερέως,
ἀνυψοῖ τὰς χεῖρας μικρόν· καὶ δεικνύων τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, λέγει:
Σοφία· ὀρθοί· εἶτα προσκυνήσας αὐτός τε καὶ ὁ ἱερεὺς κατόπιν
αὐτοῦ, εἰσέρχονται ἐν τῷ ἁγίῳ βήματι· καὶ ὁ μὲν διάκονος ἀποτί-
θησι τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ· οἱ δὲ ψάλλοντες λέγουσι
τὰ συνήθη τροπάρια· Καὶ ὅτε ἔλθωσιν εἰς τὸ ὕστερον, λέγει
ὁ διάκονος πρὸς τὸν ἱερέα· κλίνων ἅμα τὴν ἑαυτοῦ κεφαλήν. καὶ τὸ ὠρά-
ριον ἐν τῇ χειρὶ κρατῶν. ὡς πολλάκις εἴπομεν· Εὐλόγησον δέ-
σποτα τὸν καιρὸν τοῦ τρισαγίου· Ὁ δὲ ἱερεὺς σφραγίζων αὐτόν, λέγει·
[illegible]ωτος ὁ θεὸς ἡμῶν καὶ σοὶ [illegible] νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς
[illegible] Εὐλογητὸς ὁ θεὸς ὁ ἐν
τρισαγίῳ φωνῇ ἀνυμνούμενος πάντοτε· Τοῦ δὲ τρισ-
πληρωθέντος, ἡνίκα ὁ διάκονος εἰσὶ τῶν ἁγίων θυρῶν, δεικνύει τὸ
ὠράριον αὐτοῦ τοῖς ἐκτός· λέγων ἠρέμα· Καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων· Ψαλλόντων δὲ τῶν ἔξω τὸ τρισάγιον, ὁ διάκονος ἵσταται
πλησίον τοῦ ἱερέως, τὸν ἀρχιερέα λέγοντος· Τελειωθείσης δὲ τῆς ἀρχῆς,
ὅταν ἀκούσωσι τοὺς ψάλλοντας λέγοντας τὸ δόξα καὶ νῦν, λέ-
γουσι καὶ αὐτοὶ τό· Ἅγιος ὁ θεός· ἅγιος ἰσχυρός· ἅγιος ἀθάνατος
ἐλέησον ἡμᾶς, ἐκ τρίτου· ποιοῦντες ὁμοῦ καὶ προσκυνήματα τρία
ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας τραπέζης· Εἶτα λέγει ὁ διάκονος πρὸς τὸν ἱερέα·
Κέλευσον δέσποτα· καὶ ἀπέρχονται ἐν τῇ καθέδρᾳ· λέγει δὲ
ὁ ἱερεὺς ἀπερχόμενος· Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι
κυρίου· Καὶ πάλιν ὁ διάκονος· Εὐλόγησον δέσποτα τὴν ἄνω καθέδραν·
Καὶ ὁ ἱερεύς· Εὐλογημένος εἶ ἐπὶ θρόνου δόξης τῆς βασιλείας σου
ὁ καθήμενος· πάντοτε νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων·
Καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ τρισαγίου, λέγει ὁ διάκονος· Πρόσχωμεν·
Ὁ ἱερεύς· Εἰρήνη πᾶσι· Ὁ διάκονος· Σοφία· Ὁ ἀναγνώστης· Ψαλμὸς τῷ Δαβίδ·
Καὶ ὁ διάκονος αὖθις· Πρόσχωμεν· Ὁ ἀναγνώστης τὸ προκείμενον· καὶ ὁ
διάκονος· Σοφία· Ὁ ἀναγνώστης· ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ ἀποστόλου· Καὶ ὁ διάκονος
αὖθις· Πρόσχωμεν: Τοῦ δὲ ἀποστόλου πληρωθέντος, ἐκφώνως

ὁ ἱερεύς· Εἰρήνη πᾶσι. ὁ διάκονος· Σοφία. ὁ ψάλτης· Ἀλληλούια· ψαλμὸς τοῦ Δαβίδ.
ὁ διάκονος· Πρόσχωμεν. καὶ ψάλλεται τὸ ἀλληλούια. τοῦ δὲ ψαλμοῦ,
ἢ καὶ πρὸ τούτου, λεγομένου ἔτι τοῦ ἀποστόλου, λαβὼν ὁ διάκονος τὸ
θυμιατήριον μετὰ θυμιάματος, προσφέρει τῷ ἱερεῖ. λέγων·
Εὐλόγησον δέσποτα τὸ θυμίαμα. ὁ δὲ, συνήθως εὐλογήσαντος
καὶ τὴν εὐχὴν ἐπιθέντος, θυμιᾷ τὴν ἁγίαν τράπεζαν κύ-
κλωθεν· εἶτα τὸ ἱερατεῖον ὅλον καὶ τὸν ἱερέα. καὶ μετὰ τὸ τὸ
θυμιατὸν ἀποθέμενος, ἔρχεται πρὸς τὸν ἱερέα. καὶ ὑποκλί-
νας αὐτῷ τὴν κεφαλὴν. κρατῶν καὶ τὸ ὡράριον ὡς πολλάκις
εἴπομεν, λέγει· Εὐλόγησον δέσποτα τὸν εὐαγγελιστὴν τοῦ ἁγίου
ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ τοῦ δεῖνος. ὁ δὲ ἱερεὺς σφραγίζων αὐτὸν
λέγει· Ὁ θεὸς διὰ πρεσβειῶν τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ τοῦ δεῖνος,
δώῃ σοι ῥῆμα τῷ εὐαγγελιζομένῳ δυνάμει πολλῇ, εἰς ἐκπλή-
ρωσιν τοῦ εὐαγγελίου τοῦ ἀγαπητοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ
σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῇ αὐτοῦ φιλανθρωπίᾳ καὶ χάριτι. καὶ ὁ διάκονος
εἰπὼν τὸ ἀμήν. καὶ προσκυνήσας αὐτῷ, ἀπέρχεται. καὶ
στὰς ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας τραπέζης καὶ προσκυνήσας μετ'
εὐλαβείας, αἴρει τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον. καὶ ἐξελθὼν διὰ τῶν ἁγίων θυρῶν,
ἀπέρχεται καὶ ἵσταται ἐν τῷ τεταγμένῳ τόπῳ· προπορευο-
μένων δηλονότι τῶν μανουαλίων. ὁ δὲ ἱερεὺς ἱστάμενος ὄπισθεν τῆς
ἁγίας τραπέζης εἰς ὅπερ ἔχει τόπον· ἢ δὴ μὲν ἔμπροσθεν, καὶ βλέ-
πων πρὸς δυσμὰς, ἐκφωνεῖ· Σοφία ὀρθοὶ ἀκούσωμεν
τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου. καὶ ὁ διάκονος, ἐκ τοῦ κατὰ τόνδε ἁγίου εὐαγγελίου
τὸ ἀνάγνωσμα. καὶ ὁ ἱερεὺς αὖθις, Πρόσχωμεν. εἰ δὲ συλλει-
τουργεῖ καὶ ἕτερος διάκονος, ἐκφωνεῖ ἐκεῖνος ἀντὶ τοῦ ἱερέως ἔνδοθεν
τοῦ βήματος, καὶ τό, Σοφία ὀρθοὶ ἀκούσωμεν, καὶ τὸ Πρόσχωμεν.
τοῦ δὲ εὐαγγελίου πληρωθέντος, λέγει ὁ ἱερεὺς πρὸς τὸν διάκονον· Εἰρήνη σοι.
ὁ μέντοι διάκονος ἐλθὼν ἕως τῶν ἁγίων θυρῶν, ἀποδίδωσι τῷ ἱερεῖ
τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον. εἶτα σταθεὶς εἰς τὸν συνήθη τόπον, ἄρχεται οὕτως·
Εἴπωμεν πάντες· ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας ἡμῶν

313

ἐ παντοκράτορ ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, δεόμεθά σου ἐπάκουσον καὶ ἐλέ-
ησον. Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου, δεόμεθά σου ἐπάκουσον καὶ ἐλέ-
ησον. τούτων δὲ λεγομένων, λέγει ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχὴν τῆς ἐκτενοῦς ἱκεσίας. ὁ δὲ διάκονος,
συνάπτει ἀδιαστάτως. Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεο-
φυλάκτων βασιλέων ἡμῶν, κράτους, νίκης, διαμονῆς, εἰρήνης, ὑγείας,
σωτηρίας αὐτῶν. καὶ τοῦ κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν ἐπὶ πλέον συνεργῆσαι, κατευο-
δῶσαι αὐτοὺς ἐν πᾶσι. καὶ ὑποτάξαι ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν
πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον. Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων
καὶ φιλοχρίστων βασιλέων ἡμῶν, ἀνδρογύνου καὶ ἀδελφῆς. Ἔτι
δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου βασιλέως ἡμῶν Ἰω.
Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν τῶν δούλων τοῦ θεοῦ τῶν
ἱερομονάχων καὶ πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητος. Ἔτι δεόμεθα
καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν διακονούντων καὶ διακονησάντων ἐν τῇ ἁγίᾳ
μονῇ ταύτῃ. ὁ ἱερεὺς τὴν ἐκφώνησιν· Ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλάνθρωπος θεὸς ὑπάρχεις:
ὁ διάκονος· Εὔξασθε οἱ κατηχούμενοι τῷ κυρίῳ. οἱ πιστοὶ, ὑπὲρ τῶν κατηχου-
μένων δεηθῶμεν, ἵνα ὁ κύριος αὐτοὺς ἐλεήσῃ. Κατηχήσῃ αὐτοὺς τὸν
λόγον τῆς ἀληθείας. Ἀποκαλύψῃ αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον τῆς δικαιο-
σύνης. Ἑνώσῃ αὐτοὺς τῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ
ἐκκλησίᾳ. Σῶσον, ἐλέησον, ἀντιλαβοῦ καὶ διαφύλαξον αὐτοὺς
ὁ θεὸς τῇ σῇ χάριτι. οἱ κατηχούμενοι, τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ
κυρίῳ κλίνατε. ὁ ἱερεὺς τὴν ἐκφώνησιν· Ἵνα καὶ αὐτοὶ σὺν ἡμῖν δοξά-
ζωσι τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομά σου τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ
υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
ὁ διάκονος· Ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε. οἱ κατηχούμενοι προέλ-
θετε. ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε. μή τις τῶν κατηχουμένων·
ὅσοι πιστοί, ἔτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ κυρίου δεηθῶμεν. εἰ δὲ εἰσὶ δύο διάκονοι,
λέγουσι τοῦτο ἀμοιβαδόν· οἷον, ὁ μὲν ἔξω, ὅσοι κατηχούμενοι
προέλθετε. ὁ δὲ ἔσω, οἱ κατηχούμενοι προέλθετε. καὶ αὖθις
ὁ μὲν ἔξω, ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε. ὁ δὲ ἔσω, μή τις
τῶν κατηχουμένων. καὶ αὖθις πάλιν ὁ ἐκτὸς, ὅσοι πιστοὶ, ἔτι καὶ ἔτι

ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ὑπὲρ τῆς ἄνωθεν εἰρήνης καὶ τῆς σωτηρίας τῶν
ψυχῶν ἡμῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος
κόσμου. εὐσταθείας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν. καὶ τῆς τῶν
πάντων ἑνώσεως, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ὑπὲρ τοῦ ἁγίου οἴκου τούτου.
καὶ τῶν μετὰ πίστεως. εὐλαβείας. καὶ φόβου Θεοῦ εἰσιόντων
ἐν αὐτῷ, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ταῦτα δὲ λέγων ὁ διάκονος, βλέπει πρὸς τὸν
ἱερέα· καὶ ἡνίκα καταλάβῃ ὅτι ἐπληρώσεν εἰρμὸς τῶν ἀρχῶν,
ἀξίως λέγει. Σοφία. Ὁ δὲ ἱερεύς. Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα.
Καὶ ὁ διάκονος αὖθις. Ἔτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ὑπὲρ τῆς ἁγίας μονῆς
ταύτης. πάσης πόλεως. χώρας. καὶ τῶν πίστει οἰκούντων ἐν αὐταῖς,
τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ὑπὲρ εὐκρασίας ἀέρων. εὐφορίας τῶν καρπῶν τῆς γῆς. καὶ
καιρῶν εἰρηνικῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ὑπὲρ πλεόντων. ὁδοιπορούντων. νοσούντων.
καμνόντων. αἰχμαλώτων. καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ὑπὲρ
τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως ὀργῆς καὶ ἀνάγκης,
τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ἀντιλαβοῦ σῶσον ἐλέησον. Ταῦτα δὲ λέγων, βλέπει πάλιν
πρὸς τὸν ἱερέα· καὶ ἡνίκα αἰσθηται αὐτοῦ πληρώσαντος τὰς ἀρχάς,
ὅπου τύχῃ, ἀξίως λέγει. Σοφία. Καὶ ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως. Ὅπως
ὑπὸ τοῦ κράτους σου πάντοτε φυλαττόμενοι, σοὶ δόξαν
ἀναπέμπωμεν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. νῦν καὶ ἀεί.
Τοῦ δὲ χερουβικοῦ ψαλλομένου, εἰσέρχεται ὁ διάκονος ἐν τῷ ἁγίῳ βήματι.
καὶ λαβὼν τὸ θυμιατὸν μετὰ θυμιάματος. καὶ προσελθὼν τῷ
ἱερεῖ. καὶ λαβὼν συνήθως τὴν ἐπὶ τῷ θυμιάματι εὐλογίαν, θυμιᾷ
τήν τε ἁγίαν τράπεζαν στρογγύλως κύκλωθεν. τὸ ἱερατεῖον ὅλον.
καὶ τὸν ἱερέα. Καὶ μετὰ τοῦτο ἵσταται ἐξ ἀριστερῶν αὐτοῦ μετὰ
πάσης εὐλαβείας, προσμένων τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἀρχῆς.
Αὐτῆς δὲ πληρωθείσης, συστάντες ἄμφω, ἄρχονται ὁμοῦ,
τὸ χερουβικὸν λέγοντες καθ' ἑαυτούς. καὶ τρεῖς τοῦτο λέγοντες αὐτὸ
προσκυνοῦντες. Εἶτα ἀπέρχονται ἐν τῇ προθέσει. προπορευο-
μένου τοῦ διακόνου μετὰ θυμιατοῦ. ὃς καὶ θυμιάσας τὰ ἅγια,
καθ' ἑαυτὸν ἀδόμενος τὸ ὁ Θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ, λέγει

πρὸς τὸν ἱερέα· Ἔπαρον δέσποτα. Καὶ ὁ ἱερεὺς ἄρας τὸν ἀέρα,
ἐπιτίθησι τῷ ἀριστερῷ ὤμῳ τοῦ διακόνου. λέγων· Ἐπάρατε
τὰς χεῖρας ὑμῶν εἰς τὰ ἅγια. καὶ εὐλογεῖτε τὸν Κύριον. Εἶτα καὶ τὸν
ἅγιον δίσκον ἄρας, ἐπιτίθησι καὶ αὐτὸν τῇ τοῦ διακόνου κορυφῇ.
συνεφαπτομένου καὶ αὐτοῦ μετὰ φόβου καὶ πάσης προσοχῆς καὶ
ἀσφαλείας. Αὐτὸς δὲ ὁ ἱερεύς, αἴρει τὸ ἅγιον ποτήριον μόνον.
καὶ οὕτω ποιοῦσι τὴν μεγάλην εἴσοδον. προπορευομένου τοῦ διακόνου.
καὶ κρατοῦντος καὶ τὸν θυμιατὸν σὺν τῷ ἁγίῳ δίσκῳ ἐν ἑνὶ τῶν δακτύλων
τῆς δεξιᾶς χειρὸς αὐτοῦ. Διερχόμενοι δὲ τὸν ναόν, ἄρχονται καὶ ἄμ-
φότεροι ὑπὲρ πάντων. λέγοντες. Μνησθείη πάντων ὑμῶν Κύριος
ὁ Θεὸς ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. Καὶ ὅταν ἔλθωσιν εἰς τὰ ἅγια θύρια,
ὁ μὲν ἱερεύς, εἰσέρχεται σχολαιότερον. Ὁ δὲ διάκονος προσελθών,
τὸν μὲν ἅγιον δίσκον, ἀποτίθεται ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέζης. αὐτὸς δὲ
στραφείς, θυμιᾷ τὸν ἱερέα. Καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς εἰσερχόμενος, λέγει.
Ἐπάρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν. καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι.
καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. Ὁ δὲ διάκονος, λέγει· Εὐλο-
γημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν.
Εἶτα ὁ αὐτὸς πάλιν πρὸς τὸν ἱερέα. τὴν κεφαλὴν ὑποκλίνας,
μνήσθητί μου δέσποτα ἅγιε τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Καὶ ὁ ἱερεύς, Μνησθείη σου
Κύριος ὁ Θεὸς ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. Εἶτα ἀποτίθεται καὶ αὐτὸς τὸ
ἅγιον ποτήριον ἐν τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ. ἐπιλέγων καὶ τὸ τροπάριον
τόδε. Ὁ εὐσχήμων Ἰωσήφ. ἕως τοῦ, κηδεύσας ἀπέθετο. Εἶτα
τὰ μὲν καλύμματα, αἴρει αὐτὸς ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ ἁγίου δίσκου
καὶ τοῦ ἱεροῦ ποτηρίου, καὶ μετατίθησιν αὐτά. Τὸν δὲ ἀέρα λαβὼν
ἀπὸ τῶν ὤμων τοῦ διακόνου. καὶ θυμιάσας αὐτόν, ἔτι κρατοῦντος
τὸν θυμιατὸν τοῦ διακόνου, σκεπάζει δι' αὐτοῦ τὰ ἅγια. Καὶ μετ' αὐτοῦ
λαβὼν αὐτὸς τὸν θυμιατόν, θυμιᾷ τὰ ἅγια τρίτον, λέγων τοῦ ἀγα-
θῦνον Κύριε ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου τὴν Σιών. Καὶ λέγει τοῦτο, ἕως τῆς
τοῦ ψαλμοῦ. Εἶτα τὸν θυμιατὸν ἀποθέμενοι, (ὡς ἔστιν)
ἅμα ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας τραπέζης. εὐχόμενοι καθ' ἑαυτούς. καὶ

ποιοῦντες καὶ προσκυνήσας μετὰ τοῦ ἱερέως τρίς· Καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς χαλάσας
τὸ φελώνιον. καὶ τὰς ἑαυτοῦ χεῖρας δεσμήσας ἀλλήλαις. τήν τε
κεφαλὴν ὑποκλίνας ἔμπροσθεν τῆς ἱερᾶς τραπέζης, λέγει πρὸς
τὸν διάκονον· Εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ δέσποτα. Ὁ δέ. καὶ αὐτὸς τὸν αὐχένα
κλίνας. καὶ πρὸς τὸν ἱερέα βλέπων, λέγει· Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύ-
σεται ἐπὶ σέ. καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· Καὶ πάλιν αὐτὸς
πρὸς τὸν ἱερέα. Μνήσθητί μου δέσποτα ἅγιε· Καὶ ὁ ἱερεύς. Μνη-
σθείη σου κύριος ὁ θεὸς ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ· Εἶτα ὁ διάκονος εἰπὼν τὸ ἀμήν.
καὶ προσκυνήσας καὶ καιρὸν λαβών, ἔξεισι· Καὶ στὰς ἐν τῷ συνήθει
τόπῳ, λέγει· Πληρώσωμεν τὴν δέησιν ἡμῶν τῷ κυρίῳ· Ὑπὲρ τῶν
προτεθέντων τιμίων δώρων, τοῦ κυρίου δεηθῶμεν· Ὑπὲρ τοῦ ἁγίου οἴκου τούτου. καὶ
τῶν μετὰ πίστεως. εὐλαβείας καὶ φόβου θεοῦ εἰσιόντων ἐν αὐτῷ, τοῦ κυρίου δεηθῶμεν.
Ὑπὲρ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως ὀργῆς καὶ ἀνάγκης,
τοῦ κυρίου δεηθῶμεν· Ἀντιλαβοῦ σῶσον ἐλέησον καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς ὁ θεὸς τῇ
σῇ χάριτι· Τὴν ἡμέραν πᾶσαν, τελείαν. ἁγίαν. εἰρηνικὴν καὶ ἀναμάρ-
τητον, παρὰ τοῦ κυρίου αἰτησώμεθα· Ἄγγελον εἰρήνης. πιστὸν ὁδηγόν.
φύλακα τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν, παρὰ τοῦ κυρίου αἰτησώμεθα· Συγγνώ-
μην καὶ ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν καὶ τῶν πλημμελημάτων ἡμῶν, παρὰ τοῦ κυρίου·
Τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν. καὶ εἰρήνην τῷ κόσμῳ, παρά·
Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ μετανοίᾳ ἐκτε-
λέσαι, παρὰ τοῦ κυρίου αἰτησώμεθα· Χριστιανὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν.
ἀνώδυνα. ἀνεπαίσχυντα. εἰρηνικά. καὶ καλὴν ἀπολογίαν τὴν
ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ χριστοῦ, αἰτησώμεθα· Τῆς παναγίας
ἀχράντου ὑπερευλογημένης δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου μαρίας μετά·
Καὶ ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ· Διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ μονογενοῦς σου υἱοῦ. μεθ' οὗ·
Εἶτα· Εἰρήνη πᾶσιν· Ὁ διάκονος· Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους· Καὶ ὁ ἱερεὺς ἔνδον
ἱστάμενος, προσκυνεῖ τρίτον. ἀρχόμενος καὶ λέγων καθ' ἑαυτόν. Ἀγαπή-
σω σε κύριε ἡ ἰσχύς μου. κύριος στερέωμά μου καὶ καταφυγή μου καὶ ῥύστης μου.
Καὶ περιπτύσσεται τὰ ἅγια οὕτως ὡς εἰσὶ κεκαλυμμένα· πρῶτον,
ἐπάνω τοῦ ἁγίου δίσκου. εἶτα ἐπάνω τοῦ ἁγίου ποτηρίου. καὶ μετὰ ταῦτα,

315

τὸ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἄκρον τῆς ἁγίας τραπέζης· Περιπτύσσεται δὲ καὶ
ὁ διάκονος τὸ ὠράριον αὐτοῦ ἐν ᾧ ἐστιν ὁ τοῦ σταυροῦ τύπος· καὶ οὕτως ἐπι-
συνάπτει. Τὰς θύρας τὰς θύρας, ἐν σοφίᾳ πρόσχωμεν·
Ὁ λαὸς τὸ Πιστεύω εἰς ἕνα θεόν· Ὁ διάκονος· Στῶμεν καλῶς. στῶμεν μετὰ
φόβου· πρόσχωμεν τὴν ἁγίαν ἀναφορὰν ἐν εἰρήνῃ προσφέρειν.
Τούτου δὲ παρὰ τοῦ διακόνου λεγομένου, ὁ ἱερεὺς αἴρει τὸν ἀέρα ἀπὸ τῶν
ἁγίων. καταμικρὸν ὑψῶν αὐτὸν καὶ λέγων· Ἅγιος ὁ θεός· Ἅγιος ἰσχυρός·
Ἅγιος ἀθάνατος ἐλέησον ἡμᾶς· Καὶ τοῦτον μὲν ἀσπασάμενος
μετατίθησιν· Ἐκφωνεῖ δὲ οὕτως· Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ,
καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ καὶ πατρός. καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἴη μετὰ
πάντων ἡμῶν· Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας· Εὐχαριστήσωμεν τῷ κυρίῳ·
Ὁ διάκονος εἰσελθών. καὶ στὰς ἐξ ἀριστερῶν τοῦ ἱερέως ἐκ πλαγίου τῆς
ἁγίας τραπέζης, προσκυνεῖ τρίτον· Εἶτα διπλοῖ τὸν ἀέρα καὶ
τὰ καλύμματα. καὶ τίθησιν ἐν μέρει· Τοῦ δὲ ἱερέως εἰπόντος
τὸν ἐπινίκιον ὕμνον ᾄδοντα βοῶντα κεκραγότα καὶ λέγοντα,
αἴρει ὁ διάκονος τὸν ἀστερίσκον· καὶ σφραγίσας αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ἄλλου τοῦ.
καὶ ἀσπασάμενος, τίθησιν αὐτὸν μετὰ τοῦ ἀέρος· Εἶτα μετα-
βαίνει. καὶ ἵσταται ἐν τῷ δεξιῷ μέρει· Καὶ εἰ μὲν ἔστι ῥιπίδιον,
λαβὼν αὐτὸ μετὰ χεῖρας, ἵσταται καὶ ῥιπίζει ἐπάνω τῶν ἁγίων
μετὰ πάσης εὐλαβείας. ὥστε μὴ καθίσαι μυῖαν. ἤ τι τῶν τοιούτων
ζωυφίων· Εἰ δὲ οὐκ ἔστι ῥιπίδιον, ποιεῖ τοῦτο μετὰ καλύμματος.
Τὸν δὲ ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεύς. τό· Λάβετε φάγετε· τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα
τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον. εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. ἁπτόμενος
ὁ διάκονος τῷ ἰδίῳ ὠραρίῳ, δεικνύει πάντως σὺν τῷ ἱερεῖ τὸν ἅγιον
δίσκον· Ὡσαύτως καὶ ὅταν τὸ ἅγιον ποτήριον δεικνύῃ ὁ ἱερεύς. λέγων·
Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες. τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου, δεικνύει καὶ ὁ διάκονος σὺν
αὐτῷ ὁμοίως τὸ ἅγιον ποτήριον· Καὶ ὅταν ἐκφωνῇ τό·
Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέροντες. κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα,
ὡσαύτως δεικνύουσιν ἀμφότεροι ὅ τε ἱερεὺς καὶ ὁ διάκονος, τὰ ἅγια·
Ὅτε δὲ μέλλει ὁ ἱερεὺς ποιῆσαι τὴν ἐπίκλησιν τοῦ ἁγίου πνεύματος. καὶ τῆς

τὸ πρόσχωμεν τὴν ἁγίαν ἀναφοράν

ἐνταῦθα οὐ λέγουσί τινες, εὐλόγησον τὸν ἅγιον ἄρτον ἢ τὸ ἅγιον ποτήριον, καθὼς ἐνταῦθα κεῖται. ἀλλ᾿ ἀντὶ τούτου λέγουσι· τοῦ κυρίου δεηθῶμεν. εὐλογοῦσι καὶ τοῦ καλοῦ, ὡς προκατέγραφο. καὶ ὁ πρεσβύτερος ἐπεύχεται τὴν εὐχὴν, λέγει:—

τὰ ἅγια δῶρα, ἀποτίθησιν ὁ διάκονος ὅπερ μετὰ χεῖρας ἔχει ῥιπίδιον
ἢ κάλυμμα. καὶ ἔρχεται ἐνδότερον τοῦ ἱερέως. καὶ προσκυνοῦσιν
ἀμφότεροι τρίτον ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας τραπέζης, εὐχόμενοι
καθ᾿ ἑαυτούς. εἶτα τὴν κεφαλὴν ὑποκλίνας μικρὸν ὁ διάκονος. καὶ δει-
κνύων σὺν τῷ ὠραρίῳ τὸν ἅγιον δίσκον, λέγει· Εὐλόγησον δέσποτα
τὸν ἅγιον ἄρτον. Καὶ ὁ ἱερεὺς εὐλογῶν ἐπάνω τοῦ ἁγίου ἄρτου, λέγει
ἠρέμα· Καὶ ποίησον τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον, τίμιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ σου.
Καὶ ὁ διάκονος· Ἀμήν. Καὶ αὖθις ὁ διάκονος· Εὐλόγησον δέσποτα τὸ ἅγιον
ποτήριον. Καὶ ὁ ἱερεὺς εὐλογῶν αὖθις ἐπάνω τοῦ ἁγίου ποτηρίου, λέγει·
Τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ, τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ σου. Καὶ ὁ διάκονος· Ἀμήν.
Καὶ αὖθις δεικνύων μετὰ τοῦ ἱεροῦ ὠραρίου ὁμοῦ τὰ ἅγια, λέγει· Εὐλόγησον
καὶ ἀμφότερα δέσποτα. Ὁ δὲ ἱερεὺς εὐλογῶν ἅμα τόν τε ἅγιον ἄρτον καὶ
τὸ ἅγιον ποτήριον, λέγει· Μεταβαλὼν τῷ πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ. Καὶ ὁ διάκονος
ἐκ τρίτου· Ἀμήν, ἀμήν, ἀμήν. καὶ πλησιαίτερον ἔτι τῆς κεφαλῆς ὑποκλίνας τοῦ ἱερέως.
καὶ εἰπὼν τό· Μνήσθητί μου δέσποτα ἅγιε τοῦ ἁμαρτωλοῦ. καὶ τό· Μνη-
σθείη σου κύριος ὁ θεὸς ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ παρὰ τοῦ ἱερέως ἀκούσας, μεθί-
σταται ἐν ᾧ πρότερον ἵστατο τόπῳ. Καὶ λαβὼν τὸ ῥιπίδιον αὖθις,
ποιεῖ ὡς καὶ πρότερον. Καὶ ὁ τότε ἐκφωνήσαντος τοῦ ἱερέως τό· Ἐξαιρέτως
τῆς παναγίας ἀχράντου ὑπερευλογημένης, μνημονεύει καὶ ὁ διάκονος καθ᾿ ἑαυτόν,
τῶν τε κτιτόρων τῆς μονῆς. καὶ ἑτέρων κεκοιμημένων οὓς βούλεται.
Καὶ ἀπὸ πλαγίου τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἀρχιερεῦσιν, ἐκφωνεῖ τό τε Ἀξίως ὁ διάκονος. Καὶ
ὧν ἕκαστος κατὰ διάνοιαν ἔχει, καὶ πάντων καὶ πασῶν. Μετὰ δὲ τὸ
ἑτέραν ἐκφωνῆσαι, Ἐν πρώτοις μνήσθητι κύριε τοῦ ἐπισκόπου ἡμῶν,
πάλιν ὁ διάκονος μνημονεύει τῶν τε ἡγουμένων καὶ τῆς ἀδελφότητος.
καὶ ἑτέρων ζώντων ὧν βούλεται καθ᾿ ἑαυτόν. Ἰδίᾳ πλαγίου τοῖς ἱερεῦσι καὶ
ἀρχιερεῦσιν, ἐκφωνεῖ ὁ διάκονος τό τε πρὸ πάντων, ἀκούων ἢ ἄλλου τινὸς
ὁμολογητοῦ, τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου ἡμῶν. καὶ ὑπὲρ τοῦ προσκομί-
ζοντος τὰ ἅγια δῶρα κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν.
τοῦ τιμίου πρεσβυτερίου, τῆς ἐν Χριστῷ διακονίας, καὶ παντὸς ἱερατικοῦ
τάγματος. ὑπὲρ σεβασμίων κράτους νίκης. διαμονῆς. τοῦ εὐσεβεστάτου

καὶ θεοφυλάκτου βασιλέως ἡμῶν Ἀνδρονίκου καὶ Ἄννης. ὑπὲρ τοῦ εὐσε-
βεστάτου καὶ φιλοχρίστου βασιλέως ἡμῶν Ἰωάννου. Ὑπὲρ εἰρήνης καὶ κατα-
στάσεως τοῦ σύμπαντος κόσμου, εὐσταθείας τῶν ἁγίων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν.
ὑπὲρ ἀπολυτρώσεως τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν τῶν αἰχμαλώτων.
ὑπὲρ εὐοδώσεως τοῦ φιλοχρίστου στρατοῦ. ὑπὲρ συγχωρήσεως
καὶ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ περιεστῶτος λαοῦ. Καὶ πάντων
καὶ πασῶν. Τοῦτο δὲ λέγει καὶ ὁ λαὸς ἐξ ὧν μετὰ μέλους. Ὅτε δὲ
ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς τό· Καὶ δὸς ἡμῖν ἐν ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ,
ἴδωσι καὶ τῷ διακόνῳ καιρόν· εὐλογῶν αὐτὸν δηλονότι. Ὁ δὲ διάκονος
τὸν καιρὸν λαβών. καὶ προσκυνήσας αὐτῷ, ἐξέρχεται. καὶ
στὰς ἐν τῷ συνήθει τόπῳ, μετὰ τὸ εἰπεῖν τὸν ἱερέα· Καὶ ἔσται τὰ
ἐλέη τοῦ μεγάλου θεοῦ, ἄρχεται καὶ αὐτός· Πάντων τῶν ἁγίων μνη-
μονεύσαντες, ἔτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ κυρίου δεηθῶμεν. Ὑπὲρ τῶν προσκομι-
σθέντων καὶ ἁγιασθέντων τιμίων δώρων, τοῦ κυρίου δεηθῶμεν. Ὅπως ὁ
φιλάνθρωπος θεὸς ἡμῶν. ὁ προσδεξάμενος αὐτὰ εἰς τὸ ἅγιον καὶ ὑπερου-
ράνιον καὶ νοερὸν αὐτοῦ θυσιαστήριον εἰς ὀσμὴν εὐωδίας, ἀντι-
καταπέμψῃ ἡμῖν τὴν χάριν καὶ τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου πνεύματος, δεηθῶμεν.
ὑπὲρ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως ὀργῆς καὶ ἀνάγκης,
τοῦ κυρίου δεηθῶμεν. Ἀντιλαβοῦ σῶσον ἐλέησον καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς ὁ θεὸς τῇ
σῇ χάριτι. Τὴν ἡμέραν πᾶσαν, τελείαν, ἁγίαν, εἰρηνικὴν καὶ
ἀναμάρτητον, παρὰ τοῦ κυρίου αἰτησώμεθα. Ἄγγελον εἰρήνης, πιστὸν
ὁδηγόν, φύλακα τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν, παρά. Συγγνώμην
καὶ ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν καὶ τῶν πλημμελημάτων ἡμῶν, παρὰ τοῦ κυρίου.
Τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν καὶ εἰρήνην τῷ κόσμῳ, παρά.
Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ μετανοίᾳ ἐκτελέσαι, παρά.
Χριστιανὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἀνώδυνα, ἀνεπαίσχυντα, εἰρηνικά.
καὶ καλὴν ἀπολογίαν τὴν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, αἰτησώμεθα.
Τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως. καὶ τὴν κοινωνίαν τοῦ ἁγίου πνεύματος αἰτησάμενοι,
ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν, Χριστῷ τῷ θεῷ παραθώμεθα.

ὁ ἱερεὺς τὴν ἐκφώνησιν· Καὶ καταξίωσον ἡμᾶς δέσποτα. Ὁ λαός· Πάτερ ἡμῶν·
Καὶ αὖθις ὁ ἱερεύς· Ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία. Εἰρήνη πᾶσιν. Ὁ διάκονος· Τὰς
κεφαλὰς ἡμῶν τῷ κυρίῳ κλίνωμεν. Καὶ τοῦ ἱερέως ἐπευχομένου, κλίνας καὶ αὐτὸς
σὺν τοῖς ἄλλοις μικρὸν τὴν κεφαλὴν ἄχρι τῆς ἐκφωνήσεως. Τοῦ δὲ ἱερέως ἐκφω-
νήσαντος· Χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπίᾳ, ἵσταται ὁ διάκονος καθ'
ἑαυτὸν ἀρχόμενος καὶ προσέχων τῷ ἱερεῖ τὸν ὀφθαλμόν. Καὶ ὅταν
ἴδῃ ἐκεῖνον τὴν ἀρχὴν συντελέσαντα καὶ ἀρξάμενον προσκυνεῖν, συμ-
προσκυνεῖ καὶ αὐτὸς ἐν ᾧ ἵσταται τόπῳ. Καὶ ὅταν ἴδῃ πάλιν ἐκεῖνον
ἐκτείναντα τὰς χεῖρας καὶ ἁπτόμενον τοῦ ἁγίου ἄρτου, ἐκφωνεῖ· Πρόσχωμεν.
Καὶ ὁ ἱερεὺς ὑψῶν τὸν ἅγιον ἄρτον, ἐκφωνεῖ· Τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις. Καὶ ὁ μὲν
διάκονος εἰσελθὼν, ἵσταται ἐκ δεξιῶν τοῦ ἱερέως. Ὁ δὲ ἱερεὺς μελίσας τὸν
ἅγιον ἄρτον εἰς μερίδας τέσσαρας, τίθησιν αὐτὰς ἐν τῷ ἁγίῳ δίσκῳ
σταυροειδῶς λέγων καὶ τοῦτο· Μελίζεται καὶ διαμερίζεται
ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ, ὁ μελιζόμενος καὶ μὴ διαιρούμενος· ὁ πάντοτε ἐσθιό-
μενος καὶ μηδέποτε δαπανώμενος. Καὶ ὁ διάκονος δεικνύων σὺν τῷ
ὠραρίῳ αὐτοῦ τὸ ἅγιον ποτήριον, λέγει· Πλήρωσον δέσποτα
τὸ ἅγιον ποτήριον. Καὶ ὁ ἱερεὺς λαβὼν τὴν ἄνω κειμένην μερίδα, ποιεῖ
μετ' αὐτῆς σταυρὸν ἐπάνω τοῦ ἁγίου ποτηρίου λέγων· Πλήρωμα πνεύματος ἁγίου.
καὶ οὕτως ἐμβάλλων αὐτήν. Καὶ ὁ διάκονος [illegible] τὸ θερμόν, δέχεται
τὸ εἰς κοινωνίαν ζέον· καὶ προσκυνήσας αὐτό, λέγει πρὸς τὸν ἱερέα·
Εὐλόγησον δέσποτα τὸ ζέον. Καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς εὐλογεῖ αὐτό. Ὁ δὲ διάκονος
κρατῶν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὸ ἅγιον ποτήριον, ἐγχέει τὸ ζέον τὸ
ἀρκοῦν. Ἔνθα καὶ λέγει ὁ ἱερεύς· Ζέσις πίστεως ἁγίου. Καὶ ὁ διάκονος· Ἀμήν.
Εἶτα προσκυνήσαντες ὁμοῦ τρίτον καὶ ἀρξάμενοι, ὁ μὲν διάκονος, ζών-
νυται σταυροειδῶς τὸ ὠράριον αὐτοῦ, καὶ ἵσταται μικρὸν ὀπίσω. Ὁ δὲ ἱερεὺς
ποιήσας πρὸς τὸν διάκονον μετάνοιαν καὶ συγχώρησιν αἰτήσας, λαμβάνει
μίαν μερίδα τοῦ ἁγίου ἄρτου. καὶ διελὼν αὐτὴν εἰς δύο, τὸ μὲν ἓν μέρος
αὐτὸς λαμβάνει. Ἐν κρατεῖ ἐν τοῖς τῆς παλάμης τῆς δεξιᾶς χειρός·

τὸ δὲ ἕτερον μέρος λαβὼν τοῖς τρισὶ δακτύλοις τῆς αὐτῆς χειρός, λέγει
ἡσύχως· Ὁ διάκονος πρόσελθε. Καὶ ὁ μὲν διάκονος προσελθὼν,
ποιεῖ μετάνοιαν μετὰ πάσης εὐλαβείας, αἰτῶν συγχώρησιν. Καὶ οὕτω
προσέρχεται. Ὁ δὲ ἱερεὺς μεταδιδοὺς αὐτῷ, λέγει· Τὸ τίμιον
καὶ πανάγιον σῶμα τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεταδίδοται
τῷ δεῖνι διακόνῳ εἰς ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ καὶ εἰς ζωὴν τὴν
αἰώνιον. Καὶ ὁ μὲν διάκονος ἀσπασάμενος τὴν μεταδιδοῦσαν αὐτῷ χεῖρα
καὶ λαβὼν τὸ δοθὲν αὐτῷ, ἀπέρχεται ἐν ἑνὶ μέρει τῆς ἱερᾶς τραπέζης
ὄπισθεν. Καὶ κλίνας κάτω τὴν κεφαλὴν καὶ προσευξάμενος. καὶ εἰπὼν τό·
Πιστεύω κύριε καὶ ὁμολογῶ ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. Ὁ κατελ-
θὼν ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθεὶς ἐκ πνεύματος ἁγίου εἰς τὸ σῶσαι ἁμαρ-
τωλούς. ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ, καὶ τό· Τοῦ δείπνου σου τοῦ μυστικοῦ.
Ἐπιλαταῖον. τὸ· Μὴ εἰς κρῖμα ἢ εἰς κατάκριμα γένοιτό μοι ἡ μετά-
ληψις τῶν ἁγίων σου μυστηρίων κύριε. ἀλλ' εἰς ἴασιν ψυχῆς τε καὶ σώματος,
μεταλαμβάνει τοῦ ἐν χερσὶ μετὰ φόβου καὶ πάσης ἀσφαλείας.
Ὁ δὲ ἱερεὺς κρατῶν καὶ αὐτὸς ἣν ἔλαβεν ἁγίαν μερίδα, κλίνει τὴν
κεφαλὴν ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας τραπέζης· καὶ προσευξάμενος
καὶ εἰπὼν τὰ προειρημένα καὶ αὐτός, μεταλαμβάνει τοῦ ἐν χερσὶ
μετὰ πάσης ἀσφαλείας. Εἶτα ἀναστὰς, λαμβάνει ταῖς χερσὶν
ἀμφοτέραις μετὰ καλύμματος, τὸ ἅγιον ποτήριον. καὶ μεταλαμ-
βάνει τρίτον ἐξ αὐτοῦ. Καὶ μετὰ τοῦτο τά τε ἴδια χείλη καὶ τοῦ ἱεροῦ
ποτηρίου τῷ ἐν χερσὶ καλυμματίῳ ἀποσπογγίσας. καὶ αὐτοῦ
παρὰ τὸ χεῖλος ἔξω τὸ ποτήριον ἀσπασάμενος, προσκαλεῖται
καὶ αὖθις τὸν διάκονον λέγων· Διάκονε πρόσελθε. Καὶ προσελθὼν
καὶ προσκύνησιν πρὸς αὐτὸν ποιήσας. καὶ συγχώρησιν αὖθις αἰ-
τησάμενος, συνεφάπτεται καὶ αὐτὸς τῷ ἱερεῖ τοῦ ἱεροῦ ποτηρίου σὺν αὐτῷ
τῷ καλύμματι, καὶ μεταλαμβάνει καὶ αὐτὸς τρίτον, τοῦ λέγοντος τοῦ
ἱερέως. Ὁ δοῦλος διάκονος, μεταλαμβάνει τοῦ τιμίου καὶ ἁγίου αἵματος τοῦ κυρίου
καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς ἄφεσιν τῶν αὐτοῦ ἁμαρτιῶν. καὶ εἰς ζωὴν
τὴν αἰώνιον. Εἶτα ἀποσπογγίσας διὰ τοῦ ἐν χερσὶ καλυμματίου

[illegible]

[illegible]

Τὰ [illegible] κατηχουμένων. ἃ λέγονται ἀπὸ τῆς τετράδος τῆς μεσονηστίμου μέχρι τῆς μεγάλης τετράδος :-

Ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε· οἱ κατηχούμενοι προέλθετε. ὅσοι πρὸς τὸ φώτισμα προσέλθετε. εὔξασθε οἱ πρὸς τὸ φώτισμα.

Οἱ πιστοί, ὑπὲρ τῶν πρὸς τὸ ἅγιον φώτισμα εὐτρεπιζομένων ἀδελφῶν ἡμῶν καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν:

Ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, στηρίξῃ αὐτοὺς καὶ ἐνδυναμώσῃ.

Φωτίσῃ αὐτοὺς φωτισμὸν γνώσεως. Καταξιώσῃ αὐτοὺς ἐν καιρῷ εὐθέτῳ, τοῦ λουτροῦ τῆς παλιγγενεσίας, τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ τοῦ ἐνδύματος τῆς ἀφθαρσίας:

Ἀναγεννήσῃ αὐτοὺς δι᾽ ὕδατος καὶ πνεύματος. Χαρίσηται αὐτοῖς τὴν τελειότητα τῆς πίστεως. Συγκαταριθμήσῃ αὐτοὺς τῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ καὶ ἐκλεκτῇ ποίμνῃ. Σῶσον, ἐλέησον, ἀντιλαβοῦ καὶ διαφύλαξον αὐτούς, ὁ Θεός, τῇ σῇ χάριτι.

Οἱ πρὸς τὸ φώτισμα, τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνατε.

Ὅτι σὺ εἶ ὁ φωτισμὸς ἡμῶν. καὶ [illegible] πάλιν.

Ὅσοι πρὸς τὸ φώτισμα προέλθετε· οἱ πρὸς τὸ φώτισμα προέλθετε. ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε. μή τις τῶν κατηχουμένων· ὅσοι πιστοί, ἔτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν:

καὶ τὰ λοιπά :-

† Τοῦτο τὸ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ἀμήν :

† Τοῦτο τὸ [illegible]

ΚΩΔΙΚΑΣ 984
ΤΗΣ Ι.Μ.Μ. ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΟΥ

φ. 290r – 300v

φιλανθρωπία καὶ δύναμις, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀνομιῶν
ἡμῶν ἄφες, καὶ τὸ παρὰ φύσιν ἅπαν καταλύσας
εἰς τὴν φυσικὴν ἐνέργειαν καὶ δεξίαν καὶ ἰσότητα,
καὶ ἡμᾶς καὶ τὴν αἰσθητὴν ταύτην σου κτίσιν ὁ
πάντων ποιητὴς καὶ δεσπότης πάλιν ἀποκατά-
στησον, ἵνα κατὰ γενεὰς καὶ γενεάς, δοξάζηταί
σου τὸ παντοδύναμον καὶ φιλάνθρωπον ὄνομα· πρε-
σβείαις τῆς παναχράντου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου·
τῶν θεοφόρων ἀποστόλων, καὶ πάντων τῶν ἁγί-
ων· ἀγαθότητι τοῦ μονογενοῦς σου
υἱοῦ· μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἶ σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀ-
γαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου πνεύματι. νῦν καὶ ἀεὶ καὶ
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν: +

λϛ

Τάξις τῆς θείας λειτουργίας· ἐν ᾗ καὶ τὰ διακονικά:·

Μέλλων ὁ ἱερεὺς τὴν θείαν ἐπιτελεῖν μυσταγωγίαν, ὀφείλει προηγου-
μένως μὲν κατηλλαγμένος εἶναι μετὰ πάντων, καὶ μὴ ἔχειν κατά
τινος, καὶ τὴν καρδίαν ὅσον ἡ δύναμις ἀπὸ πονηρῶν τηρῆσαι λογισμῶν·
ἐγκρατεύσασθαί τε μικρὰ ἀφ' ἑσπέρας, καὶ ἐγρηγορέναι μέχρι
τοῦ τῆς ἱερουργίας καιροῦ:· Τοῦ δὲ καιροῦ ἐπιστάντος, μετὰ τὸ ποιῆσαι τὴν
συνήθη τῷ προεστῶτι μετάνοιαν, ἀπέρχεται ἐν τῷ ναῷ· καὶ ἑνωθέντες ὅ τε
ἱερεὺς καὶ ὁ διάκονος, ποιοῦσιν ὁμοῦ πρὸς ἀνατολὰς προσκυνήματα γ΄· καὶ εἰς τοὺς δύο
χοροὺς ἀνὰ ἕν, καὶ οὕτως ἀπέρχονται· ὅτε δὲ προσκυνοῦσι, λέγουσι καθ' ἑ-
αυτοὺς καὶ τὰ [illegible] ταῦτα:· Κύριε ἐξαπόστειλον τὴν χεῖρά σου ἐξ ὕψους ἁγίου
κατοικητηρίου σου· καὶ ἐνίσχυσόν με εἰς τὴν προκειμένην διακονίαν σου·
ἵνα ἀκατακρίτως παραστὰς τῷ φοβερῷ σου βήματι· καὶ τὴν ἀναίμα-
κτον ἱερουργίαν ἐπιτελέσω· ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ δύναμις εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων ἀμήν:· Ἐλθόντες δὲ εἰς τὸ ἱερατεῖον, λαμβάνουσιν
ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν ἕκαστος τὸ στιχάριον αὐτοῦ· καὶ ποιοῦσι προσκυ-
νήματα γ΄· πρὸς ἀνατολάς, λέγοντες καθ' ἑαυτοὺς ἕκαστος, ὁ θεὸς ἱλά-
σθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ:· Εἶτα προσέρχεται τῷ ἱερεῖ ὁ διάκονος, κρατῶν
ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ τὸ στιχάριον σὺν τῷ ὡραρίῳ· καὶ ὑποκλίνας αὐτῷ τὴν
κεφαλὴν λέγει: Εὐλόγησον δέσποτα τὸ στιχάριον σὺν τῷ ὡραρίῳ: Ὁ δὲ ἱερεὺς λέγει,
Εὐλογητὸς ὁ θεὸς ἡμῶν πάντοτε νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας:· Εἶτα ὑποχωρεῖ καθ' ἑαυτὸν
ὁ διάκονος εἰς ἓν μέρος τοῦ ἱερατείου, καὶ ἐνδύεται τὸ στιχάριον· λέγων οὕτως:·
Ἀγαλλιάσεται ἡ ψυχή μου ἐπὶ τῷ κυρίῳ· ἐνέδυσε γάρ με ἱμάτιον σωτηρίου· καὶ χι-
τῶνα εὐφροσύνης περιέβαλέ με· ὡς νυμφίῳ περιέθηκέ μοι

λζ

μίτραν· καὶ ὡς νύμφην κατεκόσμησέ με κόσμῳ. Καὶ τὸ
μὲν ὡράριον ἀσπασάμενος, ἐπιτίθησι τῷ ἀριστερῷ ὤμῳ· τὰ
δὲ ἐπιμανίκια τρίτον θέμενος ταῖς χερσίν, ἐν μὲν τῷ δεξιῷ λέγει·
Ἡ δεξιά σου Κύριε δεδόξασται ἐν ἰσχύϊ· ἡ δεξιά σου χείρ Κύριε ἔθραυσεν
ἐχθρούς· καὶ τῷ πλήθει τῆς δόξης σου συνέτριψας τοὺς ὑπεναντίους·
Ἐν δὲ τῷ ἀριστερῷ λέγει, Αἱ χεῖρές σου ἐποίησάν με καὶ ἔπλασάν με· συνέ-
τισόν με καὶ μαθήσομαι τὰς ἐντολάς σου. Εἶτα ἀπελθὼν ἐν τῇ
προθέσει, ἑτοιμάζει τὰ ἱερὰ· τὸν μὲν δίσκον τιθεὶς ἐν τῷ μέρει
τῷ ἀριστερῷ· τὸ δὲ ποτήριον ἐν τῷ δεξιῷ· καὶ τὰ ἄλλα σὺν αὐτοῖς.
Εἶτα ἐλθόντες ὅ τε διάκονος καὶ ὁ ἱερεύς, ποιοῦσιν ὁμοῦ προσκυνήματα γ΄ ἔμπρο-
σθεν τῆς προθέσεως· λέγοντες ἕκαστος τό, Ὁ Θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτω-
λῷ· καὶ τό, Ἐξηγόρασας ἡμᾶς· Καὶ ποιεῖ ὁ ἱερεὺς ἀπόλυσιν. Εἶτα λαμβάνει
ὁ ἱερεὺς ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὴν προσφοράν· ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ
τὴν ἁγίαν λόγχην· καὶ σφραγίζων σὺν αὐτῇ τρίτον ἐπάνω τῆς σφρα-
γῖδος τῆς προσφορᾶς, λέγει· Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ, γ΄· Καὶ εὐθὺς ἐμπήγνυσι τὴν λόγχην ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τῆς σφρα-
γῖδος· καὶ ἀνατέμνων λέγει· Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη· Ἐν
δὲ τῷ ἀριστερῷ, Καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος,
οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ· Ἐν τῷ ἄνω μέρει τῆς σφραγῖδος, Ἐν
τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη· Ἐν δὲ τῷ κάτω, Τὴν δὲ γενεὰν
αὐτοῦ τίς διηγήσεται· Ὁ δὲ διάκονος, ἐν μιᾷ ἑκάστῃ ἀνατομῇ, λέγει·
Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν· Κρατῶν καὶ τὸ ὡράριον ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ. Μετὰ ταῦτα λέγει
ὁ διάκονος· Ἔπαρον δέσποτα· Καὶ ὁ ἱερεὺς ἐμβαλὼν τὴν λόγχην ἐκ πλαγίου
τοῦ δεξιοῦ μέρους τῆς προσφορᾶς, ἐπαίρει τὸν ἅγιον ἄρτον, λέγων οὕτως·

291

Ἐπαίρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ· Καὶ θεὶς αὐτὸν ὕπτιον ἐν τῷ ἁγίῳ δίσκῳ,
ἐπιφωνοῦντος τοῦ διακόνου· Θῦσον δέσποτα, θύει αὐτὸν σταυροειδῶς ὁ ἱερεὺς ἐπιλέ-
γων· Θύεται ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς
καὶ σωτηρίας· Καὶ στρέφει τὸ ἕτερον μέρος ἐπάνω τὸ ἔχον τὸν σταυρόν, ἅμα [illegible]
[illegible] καὶ ἁγιάζων· τότε γὰρ ὕπτιον κεῖται, διὰ τὸ μὴ ποιῆσαι
κάτωθεν ὑγρότητα· Νύττων δὲ αὐτὸν ἐν τῷ δεξιῷ μέρει μετὰ τῆς λόγ-
χης, ἐπιλέγει· Εἷς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ ἔνυ-
ξε· καὶ εὐθέως ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ· καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρη-
κε· καὶ ἀληθινή ἐστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ. Ὁ δὲ διάκονος, ἐγχέει τῷ ἁγίῳ
ποτηρίῳ ἐκ τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ὕδατος ὁμοῦ, εἰπὼν πρότερον πρὸς τὸν ἱερέα,
Εὐλόγησον δέσποτα· καὶ λαβὼν παρ' αὐτοῦ εὐλογίαν. Ὁ δὲ ἱερεὺς λαβὼν ἐν
ταῖς χερσὶ τὴν δευτέραν προσφοράν, λέγει· Εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τῆς
ὑπερευλογημένης δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας· ἧς ταῖς πρε-
σβείαις, πρόσδεξαι Κύριε τὴν θυσίαν ταύτην εἰς τὸ ὑπερουράνιόν σου
θυσιαστήριον· Καὶ αἴρων μερίδα μετὰ τῆς ἁγίας λόγχης, τίθησιν ἐξ
ἀριστερῶν τοῦ ἁγίου ἄρτου· Ἐν τῇ τρίτῃ προσφορᾷ λέγει· Τοῦ τιμίου
ἐνδόξου προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου· τῶν ἁγίων ἐνδόξων
καὶ πανευφήμων ἀποστόλων· τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν καὶ ἱεραρχῶν
Βασιλείου τοῦ μεγάλου· Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου·
Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου· Νικολάου τοῦ ἐν Μύροις· καὶ πάντων τῶν ἁγίων ἱε-
ραρχῶν· τοῦ ἁγίου ἀποστόλου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου· τῶν
ἁγίων μεγάλων μαρτύρων Δημητρίου· Γεωργίου· Θεοδώρων·
καὶ πάντων τῶν ἁγίων μαρτύρων· τῶν ὁσίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν
Ἀντωνίου· Εὐθυμίου· Σάβα· Ὀνουφρίου· Ἀθανασίου τοῦ ἐν τῷ Ἄθῳ,

καὶ πάντων τῶν ὁσίων· τῶν ἁγίων καὶ θαυματουργῶν ἀναργύρων·
τῶν ἁγίων καὶ δικαίων θεοπατόρων Ἰωακεὶμ καὶ Ἄννης· τοῦ ἁγίου
τοῦ τῆς ἡμέρας δηλονότι· καὶ πάντων τῶν ἁγίων· ὧν ταῖς ἱκεσίαις
ἐπισκέψαι ἡμᾶς ὁ θεός: Καὶ οὕτως αἴρων τὴν μερίδα, τίθησιν αὐτὴν
ἐν τῷ αὐτῷ μέρει τῷ ἐν τοῖς ἀριστεροῖς· ὑποκάτωθεν δὲ τὰς λοιπὰς ἐφεξῆς
τίθησιν. Εἶτα λαμβάνων ἑτέραν προσφοράν, λέγει· Ὑπὲρ πάσης
ἐπισκοπῆς ὀρθοδόξων· τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν τοῦ· τοῦ τιμίου πρεσβυ
τερίου, τῆς ἐν Χριστῷ διακονίας. καὶ παντὸς τοῦ ἱερατικοῦ τάγματος· τῶν εὐσεβεστάτων
καὶ θεοφυλάκτων βασιλέων ἡμῶν· τοῦ δούλου τοῦ θεοῦ τοῦ· τοῦ καθηγουμένου δηλο
νότι· τῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν ἡμῶν, πρεσβυτέρων καὶ διακόνων·
καὶ πάντων τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, οὓς προσεκαλέσω εἰς τὴν σὴν κοινωνίαν,
διὰ τῆς σῆς εὐσπλαγχνίας πανάγαθε δέσποτα. Εἶτα λέγει καὶ οὓς
ἔχει κατ' ὄνομα ζῶντας, καὶ οὕτως αἴρει τὴν μερίδα. Ἐν τῇ ἑτέρᾳ προσ
φορᾷ, λέγει οὕτως· Ὑπὲρ μνήμης καὶ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν
τῶν μακαρίων κτητόρων τῆς ἁγίας μονῆς ταύτης. Εἶτα μνημονεύει
τὸν χειροτονήσαντα αὐτὸν ἀρχιερέα· καὶ ἑτέρων ὧν θέλει κεκοιμημένων
κατ' ὄνομα· καὶ τελευταῖον, ἐπιλέγει οὕτως· Καὶ πάντων τῶν ἐπ'
ἐλπίδι ἀναστάσεως καὶ ζωῆς αἰωνίου· καὶ τῆς σῆς κοινωνίας κεκοιμημένων
ὀρθοδόξων πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν φιλάνθρωπε κύριε· καὶ αἴρει μερίδα.
Ὁ δὲ διάκονος λαβὼν καὶ αὐτὸς προσφοράν. καὶ τὴν ἁγίαν λόγχην, λέγει οὕτως:
Μνήσθητι κύριε τῆς ἐμῆς ἀναξιότητος. καὶ συγχώρησόν μοι πᾶν πλη
μμέλημα ἑκούσιόν τε καὶ ἀκούσιον. Εἶτα μνημονεύει καὶ ὧν βού
λεται ζώντων· καὶ ἐν ἑτέρᾳ προσφορᾷ κεκοιμημένων ὡσαύτως. καὶ τί
θησι τὰς μερίδας ἐν τῷ κάτωθεν μέρει τοῦ ἄρτου, ὥσπερ καὶ
οἱ ἱερεῖς:

Καὶ λαβὼν τὴν μοῖσαν, συλλέγει τὰς ἐν τῷ ἁγίῳ δίσκῳ μερίδας, ὑποκάτω
τοῦ ἁγίου ἄρτου· ὥστε κεῖσθαι ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ μὴ ἐκπεσεῖν τι.
Εἶτα λαβὼν τὸ θυμιατήριον. καὶ θυμίαμα βάλλων ἐν αὐτῷ, λέγει
πρὸς τὸν ἱερέα· Εὐλόγησον δέσποτα τὸ θυμίαμα. Τοῦ κυρίου δεηθῶμεν:
Καὶ ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχὴν τοῦ θυμιάματος. Θυμίαμά σοι προσφέρομεν
Χριστὲ ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας· ὃ προσδεξάμενος εἰς τὸ ὑπερουρά
νιόν σου θυσιαστήριον, ἀντικατάπεμψον ἡμῖν τὴν χάριν τοῦ παναγί
ου σου πνεύματος: Ὁ διάκονος· Τοῦ κυρίου δεηθῶμεν: Καὶ ὁ ἱερεὺς θυμιάσας τὸν
ἀστερίσκον, τίθησιν αὐτὸν ἐπάνω τοῦ ἁγίου ἄρτου. λέγων· Καὶ ἐλθὼν
ὁ ἀστὴρ ἔστη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον. Ὁ διάκονος· Τοῦ κυρίου δεηθῶμεν:
Ὁ ἱερεὺς θυμιάσας τὸ α' κάλυμμα, σκεπάζει τὸν ἅγιον δίσκον. λέγων· Ὁ κύριος
ἐβασίλευσεν εὐπρέπειαν. ἕως τέλους: Ὁ διάκονος· Τοῦ κυρίου δεηθῶμεν· τα
κάλυψον δέσποτα. Καὶ ὁ ἱερεὺς θυμιάσας τὸ β' κάλυμμα, σκεπάζει τὸ ἅγιον
ποτήριον· λέγων· Ἐκάλυψεν οὐρανοὺς ἡ ἀρετή σου Χριστέ· καὶ τῆς αἰνέ
σεώς σου πλήρης ἡ γῆ. Ὁ διάκονος· Τοῦ κυρίου δεηθῶμεν. Σκέπασον δέσποτα:
Ὁ ἱερεὺς θυμιάσας τὸν ἀέρα, σκεπάζει καὶ ἀμφότερα, ἐπιλέγων· Σκέ
πασον ἡμᾶς ἐν τῇ σκέπῃ τῶν πτερύγων σου· ἀποδίωξον ἀφ' ἡμῶν
πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον· εἰρήνευσον ἡμῶν τὴν ζωὴν κύριε· ἐλέησον ἡ
μᾶς καὶ τὸν κόσμον σου· καὶ σῶσον τὰς ψυχὰς ἡμῶν ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος:
Εἶτα νίψαντες ἀμφότεροι ἑαυτῶν χεῖρας. καὶ προσκυνήσαντες εὐλα
βῶς, λέγουσιν· Εὐλογητὸς ὁ θεὸς ὁ οὕτως εὐδοκήσας. πάντοτε νῦν καὶ ἀεί:
Εἶτα ὁ διάκονος· Τοῦ κυρίου δεηθῶμεν. Καὶ ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχὴν τῆς προθέσεως: Καὶ
μετὰ τοῦτο θυμιάσας αὐτὸς ὁ ἱερεὺς τὴν πρόθεσιν, ποιεῖ καὶ ἀπόλυσιν αὐτόθι:
Καὶ οὕτω λαμβάνων ὁ διάκονος τὸ θυμιατήριον, ἄρχεται καὶ θυμιᾷ τὴν ἁγίαν

τράπεζαν κύκλῳ στροφάδως λέγων καθ' ἑαυτὸν καὶ τό, Ἐν τάφῳ σωματικῶς: Ὡς ζωηφόρος: Καὶ μετὰ τοῦτο, τὸν ν'. Εἶτα θυμιάσας τὸ ἱερατεῖον ὅλον καὶ τὸν ναόν, ἀπέρχεται αὖθις ἐν τῷ ἁγίῳ βήματι· Καὶ θυμιάσας αὖθις τὴν ἁγίαν τράπεζαν καὶ τὸν ἱερέα, τὸ μὲν θυμιατὸν ἀποτίθεται ἐν τῷ ἰδίῳ τόπῳ· αὐτὸς δὲ προσέρχεται τῷ ἱερεῖ. Καὶ στάντες ὁμοῦ πρὸ τῆς ἁγίας τραπέζης, προσκυνοῦσι γ'· καθ' ἑαυτοὺς εὐχόμενοι καὶ λέγοντες τό, Βασιλεῦ οὐράνιε· ἢ τό, Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ δίς· καὶ τό, Κύριε τὰ χείλη μου ἀνοίξεις, ἅπαξ: Εἶτα ἀσπάζονται, ὁ μὲν ἱερεὺς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον· ὁ δὲ διάκονος, τὴν ἁγίαν τράπεζαν· Καὶ μετὰ τοῦτο, ὑποκλίνας ὁ διάκονος τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν τῷ ἱερεῖ, κρατῶν καὶ τὸ ὠράριον ἑαυτοῦ τοῖς τρισὶ δακτύλοις τῆς δεξιᾶς χειρός, λέγει· Καιρὸς τοῦ ποιῆσαι τῷ Κυρίῳ, δέσποτα εὐλόγησον: Καὶ ὁ ἱερεὺς σφραγίζων αὐτόν, λέγει· Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε νῦν καὶ ἀεί: Εἶτα ὁ διάκονος· Εὔξαι ὑπὲρ ἐμοῦ δέσποτα· Καὶ ὁ ἱερεὺς αὖθις· Κατευθύναι Κύριος ὁ Θεὸς τὰ διαβήματά σου· Καὶ πάλιν ὁ διάκονος· Μνήσθητί μου δέσποτα ἅγιε· Καὶ ὁ ἱερεύς· Μνησθείη σου Κύριος ὁ Θεὸς ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ: Καὶ ὁ διάκονος ἀποκριθεὶς τό, Ἀμήν· καὶ προσκυνήσας, ἐξέρχεται· καὶ στὰς ἐν τῷ συνήθει τόπῳ κατέναντι τῆς ἁγίας θύρας, προσκυνεῖ μετ' εὐλαβείας τρίς· λέγων καθ' ἑαυτὸν καὶ τό, Κύριε τὰ χείλη μου ἀνοίξεις: Καὶ μετὰ τοῦτο, ἄρχεται: Εὐλόγησον δέσποτα: Ὁ ἱερεύς· Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας: Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν: Ὑπὲρ τῆς ἄνωθεν εἰρήνης καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν: Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου· εὐσταθείας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν καὶ τῆς τῶν πάντων ἑνώσεως, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν:

Ὑπὲρ τοῦ ἁγίου οἴκου τούτου· καὶ τῶν μετὰ πίστεως εὐλαβείας καὶ φόβου Θεοῦ εἰσιόντων ἐν αὐτῷ, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν: Ὑπὲρ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν· τοῦ τιμίου πρεσβυτερίου· τῆς ἐν Χριστῷ διακονίας· παντὸς τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν: Ὑπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοφυλάκτων βασιλέων ἡμῶν· παντὸς τοῦ παλατίου καὶ τοῦ στρατοπέδου αὐτῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν: Ὑπὲρ τοῦ συμπολεμῆσαι καὶ ὑποτάξαι ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν: Ὑπὲρ τῆς ἁγίας μονῆς ταύτης· πάσης πόλεως καὶ χώρας· καὶ τῶν πίστει οἰκούντων ἐν αὐταῖς, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν: Ὑπὲρ εὐκρασίας ἀέρων· εὐφορίας τῶν καρπῶν τῆς γῆς· καὶ καιρῶν εἰρηνικῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν: Ὑπὲρ πλεόντων· ὁδοιπορούντων· νοσούντων· καμνόντων· αἰχμαλώτων· καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν: Ὑπὲρ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως ὀργῆς καὶ ἀνάγκης, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν: Ἀντιλαβοῦ σῶσον ἐλέησον καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σῇ χάριτι: Τῆς παναγίας ἀχράντου ὑπερευλογημένης δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, μετὰ πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες, ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα: Ὁ ἱερεύς: Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα τιμὴ καὶ προσκύνησις: Τούτου δὲ λεγομένου παρὰ τοῦ ἱερέως, ὁ διάκονος ποιήσας προσκύνημα κατέναντι τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου, μεθίσταται τοῦ τόπου αὐτοῦ· καὶ ἀπελθὼν ἐν τῷ δεξιῷ μέρει, ἵσταται πρὸ τῶν ἁγίων εἰκόνων, προσμένων τὴν τοῦ ἀντιφώνου ἐκπλήρωσιν: Ὡσαύτως δὲ ποιοῦσι καὶ καθ' ἕκαστον ἀντίφωνον: Πληρωθέντος οὖν τοῦ α' ἀντιφώνου, ἀπέρχεται πάλιν ἐν τῷ συνήθει τόπῳ· καὶ ποιήσας προσκύνημα, αὖθις λέγει: Ἔτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου: Ἀντιλαβοῦ· Τῆς παναγίας: Ὁ ἱερεύς· Ὅτι σὸν τὸ κράτος καί: 293

μετὰ τὸ γ΄ ἀντίφωνον. Ἐπὶ σὲ ἐπισυνάρη· ἀντιλαλ. Τῆς πανηγύρεως
ὁ ἱερεύς· Ὁ πανάγαθος καὶ φιλάνθρωπος. Ὁ δὲ διάκονος ποιήσας προσκύνησιν
ὡς ἔφημεν, ἄρχεται ἐν τῷ τοῦ ἁγίου βήματος, καὶ ἵστανται αὐτόθι ψαλλομένων
τῶν μακαρισμῶν. Ὅτε δὲ ἔλθωσιν οἱ ψάλλοντες εἰς τὸ Δόξα, ἔρχονται ὅ τε ἱερεὺς καὶ
ὁ διάκονος ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας τραπέζης καὶ ποιοῦσι προσκυνήσεις τρεῖς ὁμοῦ·
εἶτα λαβὼν ὁ ἱερεὺς τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, δίδωσι τῷ διακόνῳ· καὶ οὕτως ἐξελθόντες
διὰ τοῦ βορείου μέρους, ποιοῦσι τὴν μικρὰν εἴσοδον. Ἐλθόντες δὲ καὶ σταθέντες
ἐν τῷ συνήθει τόπῳ, κλίνουσιν ἀμφότεροι τὰς κεφαλάς. Καὶ ὁ διάκονος
φησὶ πρὸς τὸν ἱερέα ἠρέμα· Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. ἅμα καὶ τὸ ὀράριον κρατῶν τοῖς τρισὶ
δακτύλοις τῆς δεξιᾶς, λέγει ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχὴν τῆς εἰσόδου μυστικῶς. Ταύτης δὲ τελε-
σθείσης, λέγει ὁ διάκονος πρὸς τὸν ἱερέα· Εὐλόγησον, δέσποτα, τὴν ἁγίαν εἴσοδον. δει-
κνύων ἅμα καὶ σημαίνων τῷ ὀραρίῳ, οὕτως ὡς κρατεῖ αὐτό. Καὶ ὁ ἱερεὺς
ποιῶν κατὰ ἀνατολὰς σταυρόν, λέγει· Εὐλογημένη ἡ εἴσοδος τῶν ἁγίων σου, Κύριε, πάντοτε,
νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Εἶτα ὁ διάκονος ἀπέρχεται πρὸς τὸν προεστῶτα,
καὶ ἀσπάζεται ἐκεῖνος τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, ἢ πρεσβύτερος κλονοῦντι· εἰ δ' οὖ, ἀσπά-
ζεται αὐτὸ ὁ ἱερεύς. Τοῦ τροπαρίου δὲ τῆς εἰσόδου πληρωθέντος παρὰ τῶν
ψαλλόντων, ἀνέρχεται ὁ διάκονος ἐν τῷ μέσῳ καὶ σταθεὶς ἔμπροσθεν τοῦ ἱερέως,
ἀνυψοῖ τὸ εὐαγγέλιον μικρόν· καὶ δεικνύων τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, λέγει· Σοφία, ὀρθοί. Εἶτα
προσκυνήσαντος αὐτοῦ καὶ ὁ ἱερεὺς κατόπιν αὐτοῦ, ἀνέρχονται ἐν τῷ ἁγίῳ βήματι
καὶ ὁ μὲν ἀποτίθησι τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ. Οἱ δὲ ψάλλοντες λέγουσι
τὰ συνήθη τροπάρια. Καὶ ὅταν ἔλθωσιν εἰς τὸ ὕστερον, λέγει ὁ διάκονος πρὸς
τὸν ἱερέα, κλίνων τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν καὶ τὸ ὀράριον τῇ χειρὶ κρατῶν ὡς πολ-
λάκις ἔφημεν, Εὐλόγησον, δέσποτα, τὸν καιρὸν τοῦ τρισαγίου. Ὁ δὲ ἱερεὺς σφραγί-
ζων αὐτόν, λέγει· Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ Πα-

+ Ἢ, Ἐν ἁγίοις ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν τρισαγίοις ὕμνοις δοξαζόμενος πάντοτε νῦν καὶ ἀεί.

καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί. Τοῦ δὲ τροπαρίου πληρωθέντος, ἐλθ-
ὼν ὁ διάκονος ἐγγὺς τῶν ἁγίων θυρῶν, δεικνύει τὸ ὀράριον αὐτοῦ τοῖς ἐκτὸς λέγει·
Καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ψαλλόντων δὲ τῶν ἔξω τὸ τρισάγιον, ὁ διάκονος
καὶ ἱστάμενος πλησίον τοῦ ἱερέως, τὴν εὐχὴν λέγοντες. Τελεσθείσης δὲ τῆς εὐχῆς,
ὅταν ἀκούσωσι τῶν ψαλλόντων λεγόντων τὸ δὲ καὶ νῦν, λέγουσι καὶ αὐτοὶ τὸ
Ἅγιος ὁ Θεός, ἐκ τρίτου· ποιοῦντες ἅμα καὶ προσκυνήματα τρία, ἔμπροσθεν τῆς
ἁγίας τραπέζης. Εἶτα λέγει ὁ διάκονος πρὸς τὸν ἱερέα· Κέλευσον, δέσποτα. Καὶ ἀπέρ-
χονται ἐν τῇ καθέδρᾳ. λέγει δὲ ὁ ἱερεὺς ἀπερχόμενος· Εὐλογημένος ὁ ἐρχό-
μενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. Καὶ πάλιν ὁ διάκονος· Εὐλόγησον, δέσποτα, τὴν ἄνω
καθέδραν. Καὶ ὁ ἱερεύς· Εὐλογημένος εἶ ἐπὶ θρόνου δόξης τῆς βασι-
λείας σου ὁ καθήμενος· πάντοτε νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Καὶ μετὰ τὸ συμπληρωθῆναι τὸν τρισάγιον, λέγει ὁ διάκονος· Πρόσχωμεν. Ὁ ἱερεύς·
Εἰρήνη πᾶσι. Ὁ διάκονος· Σοφία. Ὁ ἀναγνώστης· Ψαλμὸς τῷ Δαυΐδ. Καὶ ὁ
διάκονος αὖθις· Πρόσχωμεν. Ὁ ἀναγνώστης τὸ προκείμενον τοῦ ἀποστόλου.
Ὁ διάκονος· Σοφία. Ὁ ἀναγνώστης τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ ἀποστόλου. Καὶ ὁ διάκονος·
Πρόσχωμεν. Τοῦ δὲ ἀποστόλου πληρωθέντος, ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεύς· Εἰρήνη σοι.
Ὁ διάκονος· Σοφία. Ὁ ψάλτης· Ἀλληλούϊα· ψαλμὸς τῷ Δαυΐδ. Ὁ διάκονος· Πρόσ-
χωμεν. Καὶ ψάλλεται τὸ ἀλληλούϊα. Τούτου δὲ ψαλλομένου, ἢ καὶ πρὸ τοῦ,
λεγομένου ἔτι τοῦ ἀποστόλου, λαβὼν ὁ διάκονος τὸ θυμιατήριον μετὰ θυμιάματος,
προσάγει τῷ ἱερεῖ λέγων· Εὐλόγησον, δέσποτα, τὸ θυμίαμα. Τοῦ δὲ
συνήθως εὐλογήσαντος καὶ τὴν εὐχὴν ἐπειπόντος, θυμιᾷ τὴν ἁγίαν τράπεζαν
κυκλόθεν, καὶ τὸ ἱερατεῖον ὅλον καὶ τὸν ἱερέα. Καὶ μετὰ τοῦτο τὸ θυ-
μιατὸν ἀποθέμενος, ἔρχεται πρὸς τὸν ἱερέα· καὶ ὑποκλίνας αὐτῷ τὴν κεφαλήν, κρα-
τῶν καὶ τὸ ὀράριον ὡς πολλάκις ἔφημεν, λέγει· Εὐλόγησον, δέσποτα, τὸν

τοῦ εὐαγγελιστοῦ, τοῦ ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ, τοῦ. Ὁ δὲ ἱερε(ὺς) σφραγί-
ζων αὐτὸν λέγει· Ὁ Θ(εὸ)ς διὰ πρεσβειῶν τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ τοῦ
δεῖνος, δώη σοι ῥῆμα τῷ εὐαγγελιζομένῳ δυνάμει πολλῇ, εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ εὐαγγε-
λίου τοῦ ἀγαπητοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ Κ(υρίο)υ καὶ Θ(εο)ῦ καὶ Σ(ωτῆ)ρος ἡμῶν Ἰ(ησο)ῦ Χ(ριστο)ῦ, τῇ αὐτοῦ
φιλανθρωπίᾳ καὶ χάριτι. Καὶ ὁ διάκονος, ἀπὸ τὸ Ἀμήν. καὶ προσκυνήσας
αὐτῷ, ἀπέρχεται. Καὶ στὰς ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας τραπέζης καὶ προσ-
κυνήσας, αἴρει τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον. Καὶ ἐξελθὼν διὰ τῶν ἁγίων θυρῶν,
ἀπέρχεται καὶ ἵσταται ἐν τῷ τεταγμένῳ τόπῳ, πρὸ τοῦ προποραομένῳ δηλονότι
τῷ μανουάλι. Ὁ δὲ ἱερεὺς ἱστάμενος ὄπισθεν τῆς ἁγίας τραπέζης εἰς τὸν πρ-
έχοντα τόπον. ἀδεμὴν, ἔμπροσθεν, καὶ βλέπων πρὸς δυσμάς, ἐκφωνεῖ·
Σοφία· ὀρθοί· ἀκούσωμεν τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου. Καὶ ὁ διάκονος, Ἐκ τοῦ κατὰ τοῦ δεῖνος, τοῦ
ἁγίου εὐαγγελίου τὸ ἀνάγνωσμα. Καὶ ὁ ἱερεύς· Πρόσχωμεν. Εἰ δὲ συλλει-
τουργεῖ καὶ ἕτερος διάκονος, ἐκφωνεῖ ἐκεῖνος ἀντὶ τοῦ ἱερέως, ἔνδοθεν
τοῦ βήματος, καὶ τὸ Σοφία ὀρθοὶ ἀκούσωμεν, καὶ τὸ Πρόσχωμεν. Τοῦ
δὲ εὐαγγελίου πληρωθέντος, λέγει ὁ ἱερεὺς πρὸς τὸν διάκονον· Εἰρήνη σοι.
Ὁ μέντοι διάκονος ἐλθὼν ἕως τῶν ἁγίων θυρῶν, ἀποδίδωσι τῷ ἱερεῖ τὸ
ἅγιον εὐαγγέλιον. Εἶτα στὰς ἐν τῷ συνήθει τόπῳ, ἄρχεται οὕτως· Εἴπωμεν
πάντες· Ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας ἡμῶν εἴπωμεν. Κύριε παντο-
κράτορ ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, δεόμεθά σου, ἐπάκουσον καὶ ἐλέησον.
Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου, δεόμεθά σου, ἐπάκουσον καὶ ἐλέησον.
Τούτων δὲ λεγομένων, λέγει ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχὴν τῆς ἐκτενοῦς ἱκεσίας. Ὁ δὲ διάκονος
συνάπτει ἀδιασπάστως. Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων
καὶ θεοφυλάκτων βασιλέων ἡμῶν, κράτους, νίκης, διαμονῆς, εἰρή-
νης, ὑγείας, σωτηρίας αὐτῶν· καὶ τοῦ Κ(υρίο)υ τοῦ Θ(εο)ῦ ἡμῶν ἐπὶ πλέον συνεργῆσαι

καὶ κατευοδῶσαι αὐτοὺς ἐν πᾶσι καὶ ὑποτάξαι ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν πάντα ἐχθρὸν
καὶ πολέμιον. Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῆς εὐσεβεστάτης καὶ φιλοχρίστου
δεσποίνης ἡμῶν Ἄννης. Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ
φιλοχρίστων βασιλέων ἡμῶν Ἰω(άννου) καὶ Ἑλένης. Ἔτι δεόμεθα
ὑπὲρ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ δούλου τοῦ Θ(εο)ῦ τοῦ ἱερομονάχου. καὶ
πάσης τῆς ἐν Χ(ριστ)ῷ ἡμῶν ἀδελφότητος. Ἔτι δεόμεθα καὶ ὑπὲρ πάν-
των τῶν διακονούντων καὶ διακονησάντων ἐν τῇ ἁγίᾳ μονῇ ταύτῃ. Ὁ ἱερε(ύς)·
Ὅτι ἐλεήμων. Ὁ διάκονος· Εὔξασθε οἱ κατηχούμενοι τῷ Κ(υρί)ῳ.
Οἱ πιστοὶ ὑπὲρ τῶν κατηχουμένων δεηθῶμεν, ἵνα ὁ Κ(ύριο)ς αὐτοὺς ἐλεήσοι.
Κατηχήσοι αὐτοὺς τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. Ἀποκαλύψοι αὐτοῖς
τὸ εὐαγγέλιον τῆς δικαιοσύνης. Ἑνώσοι αὐτοὺς τῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ καθολικῇ
καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ. Σῶσον, ἐλέησον, ἀντιλαβοῦ καὶ δια-
φύλαξον αὐτοὺς ὁ Θεὸς τῇ σῇ χάριτι. Οἱ κατηχούμενοι τὰς κεφαλὰς
ὑμῶν τῷ Κ(υρί)ῳ κλίνατε. Ὁ ἱερε(ύς)· Ἵνα καὶ αὐτοὶ σὺν ἡμῖν δοξάζ(ωσι).
Ὁ διάκονος· Ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε· οἱ κατηχούμενοι
προέλθετε· ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε. Μή τις τῶν κατηχουμένων,
ὅσοι πιστοὶ ἔτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κ(υρίο)υ δεηθῶμεν. Εἰ δὲ εἰσὶ δύο διάκονοι,
λέγουσι τοῦτο ἀμοιβαδόν· οἷον ὁ μὲν ἔξω, Ὅσοι κατηχούμενοι
προέλθετε. Ὁ δὲ ἔσω, Οἱ κατηχούμενοι προέλθετε. Καὶ
αὖθις ὁ μὲν ἔξω, Ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε. Ὁ δὲ ἔσω,
Μή τις τῶν κατηχουμένων. Καὶ εὐθὺς πάλιν ὁ ἐκτός, Ὅσοι πιστοί,
ἔτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κ(υρίο)υ δεηθῶμεν. Ὑπὲρ τῆς ἄνωθεν εἰρήνης καὶ τῆς
Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος. Ὑπὲρ τοῦ ἁγίου οἴκου τούτου καὶ τῶν μετὰ πίστε(ως).
Ταῦτα δὲ λέγων ὁ διάκονος, βλέπει πρὸς τὸν ἱερέα καὶ ἡνίκα καταλάβῃ

ὅτε πληρώσῃ ἑκάτερος τὴν εὐχήν, εὐθέως λέγει, Σοφία. Ὁ δὲ ἱερεύς·
Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα: Καὶ ὁ διάκονος αὖθις· Ἔτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ
Ὑπὲρ τῆς ἁγίας μονῆς ταύτης: Ὑπὲρ εὐκρασίας ἀέρων: Ὑπὲρ πλεόντων:
Ὑπὲρ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς: Ἀντιλαβοῦ σῶσον: Ταῦτα δὲ λέγων, βλέπει
πάλιν πρὸς τὸν ἱερέα· καὶ ἡνίκα αἰσθηθῇ αὐτὸν πληρῶσαι τὴν εὐχήν,
ὅπου τύχῃ, εὐθέως λέγει, Σοφία. Καὶ ὁ ἱερεύς· Ὅπως ὑπὸ τοῦ κράτους·
Τοῦ δὲ χερουβικοῦ ψαλλομένου, ἀπέρχεται ὁ διάκονος ἐν τῷ ἁγίῳ βήματι· καὶ λα-
βὼν τὸ θυμιατὸν μετὰ θυμιάματος. καὶ προσελθὼν τῷ ἱερεῖ. καὶ λαβὼν σὺν θε-
τὴν ἐπὶ τοῦ θυμιάματος εὐλογίαν, θυμιᾷ τήν τε ἁγίαν τράπεζαν πρό-
σωθεν κύκλωθεν· τὸ ἱερατεῖον ὅλον, καὶ τὸν ἱερέα. Καὶ μετὰ τοῦτο ἵσταται
ἐξ ἀριστερῶν αὐτοῦ, προσμένων τὴν συμπλήρωσιν τῆς εὐχῆς: Τῆς
δὲ πληρωθείσης, συστάντες ἀμφότεροι, ἄρχονται ὁμοῦ, τὸ χερουβικὸν λέ-
γοντες καθ᾽ ἑαυτούς, καὶ τρὶς ἐν τῷ λέγειν αὐτὸ προσκυνοῦντες. Εἶτα
ἀπέρχονται ἐν τῇ προθέσει. προπορευομένου τοῦ διακόνου μετὰ τοῦ θυμι-
ατοῦ. ὃς καὶ θυμιάσας τὰ ἅγια. καθ᾽ ἑαυτὸν ἀρξάμενος τό, ὁ θεὸς ἱλάσθη-
τί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ, λέγει πρὸς τὸν ἱερέα· Ἔπαρον δέσποτα. Καὶ
ὁ ἱερεὺς ἄρας τὸν ἀέρα, ἐπιτίθησι τῷ ἀριστερῷ ὤμῳ τοῦ διακόνου.
λέγων· Ἐπάρατε τὰς χεῖρας ὑμῶν εἰς τὰ ἅγια. καὶ εὐλογεῖτε τὸν κύριον.
Εἶτα καὶ τὸν ἅγιον δίσκον ἄρας, ἐπιτίθησι καὶ αὐτὸν τῇ τοῦ διακόνου κο-
ρυφῇ, συνεφαπτομένου καὶ αὐτοῦ. Αὐτὸς δὲ ὁ ἱερεὺς αἴρει τὸ ἅγιον ποτή-
ριον μόνον. καὶ οὕτω ποιοῦσι τὴν μεγάλην εἴσοδον. προπορευο-
μένου τοῦ διακόνου· κρατοῦντος καὶ τὸ θυμιατὸν σὺν τῷ ἁγίῳ δί-
σκῳ ἐν ἑνὶ τῶν δακτύλων τῆς δεξιᾶς χειρὸς αὐτοῦ. Διερχόμενοι δὲ
τὸν ναόν, ἄρχονται καὶ ἀμφότεροι ὑπὲρ πάντων λέγοντες· Μνησθείη

παν

πάντων ὑμῶν κύριος ὁ θεὸς ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. Καὶ ὅταν ἔλθωσιν
εἰς τὴν ἁγίαν θύραν, ὁ μὲν ἱερεύς, εἰσέρχεται σχολαιότερον· λέγων καὶ τό, Ἄρατε
πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν. καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι. καὶ εἰσε-
λεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. Ὁ δὲ διάκονος προσελθών, ἵσταται
κατέχων ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ἅγιον δίσκον ὡς ἔχει· καὶ μικρὸν στρεφό-
μενος πρὸς τὸν ἱερέα· καὶ οὕτως εἰσελθὼν ὁ ἱερεύς. καὶ ἀποθέμενος τὸ ἅγιον ποτή-
ριον, λαβὼν καὶ τὸν ἅγιον δίσκον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, αὐτὸ ἀποτί-
θησι καὶ αὐτὸν ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ· ἐπιλέγων καὶ τὸ τροπάριον τόδε·
Ὁ εὐσχήμων ἰωσήφ· ἕως τοῦ, κηδεύσας ἀπέθετο. Εἶτα τὰ
μὲν καλύμματα, αἴρει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ ἁγίου δίσκου καὶ τοῦ ἱεροῦ
ποτηρίου, καὶ μετατίθησιν αὐτά. Τὸν δὲ ἀέρα λαβὼν ἀπὸ τῶν ὤ-
μων τοῦ διακόνου. καὶ θυμιάσας αὐτόν. ἔτι κρατοῦντος τὸ θυμια-
τὸν τοῦ διακόνου, σκεπάζει δι᾽ αὐτοῦ τὰ ἅγια. Καὶ μετὰ τοῦτο λαβὼν
αὐτὸς τὸ θυμιατόν, θυμιᾷ τὰ ἅγια τρίτον, λέγων οὕτως· Ἀγάθυνον κύριε
ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου τὴν σιών· Καὶ λέγει τοῦτο, ἕως τ [illegible]· Ἔπειτα
τὸ θυμιατὸν ἀποθέμενος, συνίστανται ἀμφότεροι ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας τραπέ-
ζης. ἄρχονται καθ᾽ ἑαυτούς, καὶ ποιοῦντες καὶ προσκυνήσεις μεγάλας
τρεῖς. Καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς χαλάσας τὸ φελώνιον. καὶ τὰς ἑαυτοῦ χεῖρας
δεσμήσας ἀλλήλαις. τήν τε κεφαλὴν ὑποκλίνας ἔμπροσθεν τῆς
ἱερᾶς τραπέζης, λέγει πρὸς τὸν διάκονον· Εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ δέ-
σποτα· Ὁ δὲ καὶ αὐτὸς τὸν αὐχένα κλίνας· καὶ πρὸς τὸν ἱερέα βλέπων,
λέγει· Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ. καὶ δύναμις ὑψίστου
ἐπισκιάσει σοι· Καὶ πάλιν αὐτὸς πρὸς τὸν ἱερέα· Μνήσθητί μου
δέσποτα. Καὶ ὁ ἱερεύς· Μνησθείη σου κύριος ὁ θεὸς ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

Εἶτα ὁ διάκονος ἀπὼν τὸ ἀμήν, καὶ προσκυνήσας καὶ τὸ ὀράριον λαβὼν, [illegible]
καὶ ἵσταται ἐν τῷ συνήθει τόπῳ, λέγει· Πληρώσωμεν τὴν δέησιν ἡμῶν
τῷ κυρίῳ· Ὑπὲρ τῶν προτεθέντων τιμίων δώρων, τοῦ κυρίου δεηθῶμεν· Ὑπὲρ
τοῦ ἁγίου οἴκου τούτου· Ὑπὲρ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς· Ἀντιλαβοῦ σῶσον ἐλέησον·
Τὴν ἡμέραν πᾶσαν, τελείαν, ἁγίαν, εἰρηνικὴν καὶ ἀναμάρτητον, παρὰ τοῦ κυ-
ρίου αἰτησώμεθα· Ἄγγελον εἰρήνης, πιστὸν ὁδηγόν, φύλακα τῶν ψυχῶν
καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν, παρὰ τοῦ κυρίου· Συγγνώμην καὶ ἄφεσιν τῶν ἁμαρ-
τιῶν καὶ τῶν πλημμελημάτων ἡμῶν, παρά· Τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα
ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν· καὶ εἰρήνην τῷ κόσμῳ, παρά· Τὸν ὑπόλοιπον
χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ μετανοίᾳ ἐκτελέσαι, παρὰ τοῦ κυρίου·
Χριστιανὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἀνώδυνα, ἀνεπαίσχυντα, εἰρηνικά·
καὶ καλὴν ἀπολογίαν τὴν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, αἰτησώμεθα·
Τῆς παναγίας ἀχράντου: Καὶ ὁ ἱερεύς· Διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ μονογενοῦς σου·
Εἶτα· Εἰρήνη πᾶσιν· ὁ διάκονος· Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, ἵνα ἐν ὁ-
μονοίᾳ ὁμολογήσωμεν· Καὶ ὁ ἱερεὺς ἐνδυνισάμενος, προσκυνεῖ τρίτον εὐ-
χόμενος καὶ λέγων καθ' ἑαυτόν· Ἀγαπήσω σε κύριε ἡ ἰσχύς μου· κύριος στερέωμά μου
καὶ καταφυγή μου καὶ ῥύστης· Καὶ πρὶν ἀσπάσηται τὰ ἅγια οὕτως ὡς εἰσὶ
κεκαλυμμένα· πρῶτον τὸ ἐπάνω τοῦ ἁγίου δίσκου· εἶτα τὸ ἐπάνω τοῦ ἁγίου ποτηρίου·
καὶ μετὰ ταῦτα, τὸ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἄκρον τῆς ἁγίας τραπέζης· Περιπτύσ-
σεται δὲ καὶ ὁ διάκονος τὸ ὠράριον αὐτοῦ ἐν ᾧ ἐστὶν ὁ σταυροῦ τύπος, καὶ οὕτως
ἐπισώματα. Τὰς θύρας τὰς θύρας ἐν σοφίᾳ πρόσχωμεν·
Ὁ λαὸς τό· Πιστεύω εἰς ἕνα θεόν: ὁ διάκονος· Στῶμεν καλῶς· στῶμεν
μετὰ φόβου· πρόσχωμεν τὴν ἁγίαν ἀναφορὰν ἐν εἰρήνῃ προσφέρειν·
Τούτου δὲ παρὰ τοῦ διακόνου λεγομένου, οἱ ἱερεῖς αἴρουσι τὸν ἀέρα ἀπὸ τῶν ἁγί-

ων καὶ μικρὸν ῥιπίζων αὐτὸ καὶ λέγων· Ἅγιος ὁ θεός· ἅγιος ἰσχυρός· ἅγιος
ἀθάνατος ἐλέησον ἡμᾶς: Καὶ τοῦτο μὲν ἀσπασάμενος μετὰ τιθῆσι. Ἐκφω- 297
νεῖ δὲ οὕτως· Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ: Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας:
Εὐχαριστήσωμεν τῷ κυρίῳ· Ὁ δὲ διάκονος εἰσελθὼν καὶ στὰς ἐξ ἀριστερῶν τοῦ
ἱερέως ἐκ πλαγίου τῆς ἁγίας τραπέζης, προσκυνεῖ τρίτον· Εἶτα διπλοῖ τὸν
ἀέρα καὶ τὰ καλύμματα, καὶ τίθησιν ἐν μέρει. Τοῦ δὲ ἱερέως ποιοῦντος τὸν
ἐπινίκιον ὕμνον, αἴρει ὁ διάκονος τὸν ἀστερίσκον καὶ ἀσπασάμενος αὐτὸν
ἐπὶ τὰ ἄλλα τῆς, καὶ ἀσπασάμενος, τίθησιν αὐτὸν μετὰ τοῦ ἀέρος· Εἶτα μεταβαί-
νει καὶ ἵσταται ἐν τῷ δεξιῷ μέρει· Καὶ λαμβάνει τὸ ῥιπίδιον, λαβὼν αὐτὸ
μετὰ χαρᾶς, ἵσταται καὶ ῥιπίζει ἐπάνω τῶν ἁγίων μετὰ πάσης εὐλαβείας· ὡς
τε μὴ καθίσαι μυῖαν ἤ τι τῶν τοιούτων ζωϋφίων· εἰ δὲ οὐκ ἐστὶ ῥιπί-
διον, ποιεῖ τοῦτο μετὰ καλύμματος. Ὅταν δὲ ἐκφωνῇ ὁ ἱερεὺς τό, Λά-
βετε φάγετε, Ἀπὸ μὲν ὁ διάκονος τῇ ἰδίᾳ τοῦ ὠραρίου, δεικνύει καὶ αὐτὸς σὺν
τῷ ἱερεῖ τὸν ἅγιον δίσκον· Ὡσαύτως καὶ ὅταν τὸ ἅγιον ποτήριον δεικνύῃ ὁ ἱε-
ρεὺς λέγων· Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, δεικνύει καὶ ὁ διάκονος σὺν αὐτῷ ὁμοί-
ως τὸ ἅγιον ποτήριον· Καὶ ὅταν ἐκφωνῇ τό, Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσ-
φέροντες, ὡσαύτως δεικνύουσιν ἀμφότεροι ὅ τε ἱερεὺς καὶ ὁ διάκονος, τὰ
ἅγια. Ὅτε δὲ μέλλει ὁ ἱερεὺς ποιῆσαι τὴν ἐπίκλησιν τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ
ἁγιάσαι τὰ δῶρα, ἀποτίθησιν ὁ διάκονος ὅπερ μετὰ χεῖρας ἔχει ῥιπί-
διον ἢ καλυμμάτιον, καὶ ἔρχεται ἐγγύτερον τοῦ ἱερέως. Καὶ προσκυνοῦσιν ἀμ-
φότεροι τρίτον ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας τραπέζης, εὐχόμενοι καθ' ἑαυτούς·
Εἶτα τὴν κεφαλὴν ὑποκλίνας μικρὸν ὁ διάκονος, καὶ δεικνύων σὺν τῷ ὠρ-
αρίῳ τὸν ἅγιον δίσκον, λέγει· Εὐλόγησον δέσποτα τὸν ἅγιον ἄρτον· Καὶ ὁ ἱερεὺς εὐ-
λογεῖ ἐπάνω τοῦ ἁγίου ἄρτου, λέγει ἠρέμα· Καὶ ποίησον τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον, τί-

μόνον σῶμα τοῦ Χριστοῦ σου. Καὶ ὁ διάκονος· Ἀμήν. Καὶ αὖθις ὁ διάκονος· Εὐλό-
γησον δέσποτα τὸ ἅγιον ποτήριον. Καὶ ὁ ἱερεὺς εὐλογῶν αὖθις ἐπάνω τοῦ ἁγίου πο-
τηρίου λέγει· Τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ, τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ σου. Καὶ ὁ
διάκονος· Ἀμήν. Καὶ αὖθις ὁ διάκονος δεικνύων τοῦ ἰδίου ὠραρίου τὰ ἅγια,
λέγει· Εὐλόγησον δέσποτα τὰ ἀμφότερα δέσποτα. Ὁ δὲ ἱερεὺς εὐλογῶν ἅμα τόν τε
ἅγιον ἄρτον καὶ τὸ ἅγιον ποτήριον, λέγει· Μεταβαλὼν τῷ Πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ. Καὶ ὁ διά-
κονος· Ἀμήν. Ἀμήν. Ἀμήν, καὶ πρὸς τοῦτον ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑποκλίνας τῷ ἱερεῖ,
καὶ εἰπὼν τό, Μνήσθητί μου δέσποτα τοῦ ἁμαρτωλοῦ· καὶ τό, Μνησθείη σου
Κύριος ὁ Θεὸς ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ παρὰ τοῦ ἱερέως ἀκούσας, μεθίσταται εἰς ὃν
προητοιμάσατο τόπον. Καὶ λαβὼν τὸ ῥιπίδιον αὖθις, ποιεῖ ὡς καὶ πρό-
Καὶ ὅταν ἐκφωνήσῃ ὁ ἱερεύς τό, Ἐξαιρέτως, μνημονεύει ὁ διάκονος
καθ᾽ ἑαυτόν, τῶν κτητόρων τῆς μονῆς· καὶ ἑτέρων κεκοιμημένων, οἵων βού-
λεται. Καὶ εἰ παραλειτουργεῖ καὶ ἀρχιερεύς, ἐκφωνεῖ τὸ … ὁ διάκονος,
Καὶ ὧν ἕκαστος κατὰ διάνοιαν ἔχει, καὶ πάντων καὶ πασῶν. Μετὰ δὲ τὸ ἐπὶ τὴν
ἐκφώνησιν τό, Ἐν πρώτοις μνήσθητι Κύριε τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν, πά-
Ὁ διάκονος μνημονεύει τοῦ ἡγουμένου καὶ τῆς ἀδελφότητος· καὶ ἑτέρων ζών-
των ὧν βούλεται καθ᾽ ἑαυτόν. Εἰ δὲ λειτουργεῖ καὶ ἀρχιερεύς, ἐκ-
φωνεῖ ὁ διάκονος τό τε πρὸ πάντων, Ἰακώβου ἢ ἄλλου τινὸς ὀνόματος,
τοῦ ἱερωτάτου ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν ἱερωτάτου καὶ ἁγίου ὁ ὅρος. Καὶ ὑπὲρ
τοῦ προσκομίζοντος τὰ ἅγια δῶρα Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν. ὁ δεῖνα. τοῦ τιμίου
πρεσβυτερίου. τῆς ἐν Χριστῷ διακονίας, καὶ παντὸς ἱερατικοῦ τάγμα-
τος. ὑπὲρ ὑγείας. κράτους. νίκης. καὶ διαμονῆς. τῆς εὐσεβεστάτης
καὶ φιλοχρίστου δεσποίνης ἡμῶν Ἄννης. ὑπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων
καὶ φιλοχρίστων βασιλέων ἡμῶν Ἰωάννου καὶ Ἑλένης. ὑπὲρ εἰρήνης

λζ

καὶ καταστάσεως τοῦ σύμπαντος κόσμου· εὐσταθείας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ
ἐκκλησιῶν· ὑπὲρ ἀπολυτρώσεως τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν τῶν αἰχμαλώτων.
ὑπὲρ ἀνδρώσεως τοῦ φιλοχρίστου στρατοῦ· ὑπὲρ συγχωρήσεως καὶ
ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ περιεστῶτος λαοῦ, καὶ πάντων καὶ πασῶν:
Τοῦτο δὲ λέγεται καὶ ὁ λαὸς [illegible]. Ὅτε δὲ ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεύς τό, Καὶ
δὸς ἡμῖν ἐν ἑνὶ στόματι, ἰδὼν καὶ τὸν διάκονον καιρόν· εὐλογεῖ τὸν
αὐτὸν δηλονότι. Ὁ δὲ διάκονος τὸν καιρὸν λαβών. καὶ προσκυνήσας τῷ
ἐξέρχεται. καὶ στὰς ἐν τῷ συνήθει τόπῳ, μετὰ τὸ ἀπαντῆσαι τὸν ἱερέα· Καὶ ἔσται
τὰ ἐλέη τοῦ μεγάλου Θεοῦ, ἄρχεται καὶ αὐτός· Πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύ-
σαντες, ἔτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν: Ὑπὲρ τῶν προσκομισθέν-
των καὶ ἁγιασθέντων τιμίων δώρων, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν: Ὅπως ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς ἡ-
μῶν· προσδεξάμενος αὐτὰ εἰς τὸ ἅγιον καὶ ὑπερουράνιον καὶ νοερὸν αὐτοῦ θυ-
σιαστήριον εἰς ὀσμὴν εὐωδίας, ἀντικαταπέμψῃ ἡμῖν τὴν θείαν χάριν καὶ
τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, δεηθῶμεν: Ὑπὲρ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ:
Ἀντιλαβοῦ σῶσον: Τὴν ἡμέραν πᾶσαν: Ἄγγελον εἰρήνης πιστὸν ὁδηγόν:
Συγγνώμην καὶ ἄφεσιν τῶν: Τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς:
Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς: Χριστιανὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν:
Τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως. καὶ τὴν κοινωνίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος αἰτησάμενοι,
ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν. Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα:
Ὁ ἱερεύς· Καὶ καταξίωσον ἡμᾶς· Ὁ λαός· Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς:
Καὶ αὖθις ὁ ἱερεύς· Ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ: Εἰρήνη πᾶσιν: Ὁ διάκονος·
Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν: Καὶ τοῦτο εἰπών, κλίνει καὶ αὐτὸς σὺν τοῖς ἄλλοις
μικρὸν τὴν κεφαλὴν ἄχρι τοῦ ἐκφωνῆσαι· Τοῦ δὲ ἱερέως ἐκφωνήσαντος.
Χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς, ἵσταται ὁ διάκονος καθ᾽ ἑαυτὸν ἀρχόμενος. καὶ προσέχ-

τῷ ἱερεῖ τοῦ ὀφθαλμοῦ. Καὶ ὅταν ἴδῃ ἐκεῖνον τὰ ἄλλα ἤδη σχεδὸν τελέσαντα καὶ ἄρξασθαι προσκυνεῖν, συμπροσκυνήσει αὐτῷ ἐν ᾧ ἵσταται τόπῳ. Καὶ ὅταν ἴδῃ πάλιν ἐκεῖνον ἐκτείναντα τὰς χεῖρας καὶ ἅψασθαι τοῦ ἁγίου ἄρτου, ἐκφωνήσει· Πρόσχωμεν. Καὶ ὁ ἱερεὺς ὑψῶν τὸν ἅγιον ἄρτον, ἐκφωνεῖ· Τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις. Καὶ ὁ μὲν διάκονος εἰσελθών, ἵσταται ἐκ δεξιῶν τοῦ ἱερέως. Ὁ δὲ ἱερεὺς μελίζει τὸν ἅγιον ἄρτον εἰς μερίδας τέσσαρας, τιθεὶς αὐτὰς ἐν τῷ ἁγίῳ δισκαρίῳ σταυροειδῶς· λέγων καὶ τοῦτο ἐν τῷ μελίζειν· Μελίζεται καὶ διαμερίζεται ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ· ὁ μελιζόμενος καὶ μὴ διαιρούμενος· ὁ πάντοτε ἐσθιόμενος καὶ μηδέποτε δαπανώμενος. Καὶ ὁ μὲν διάκονος δεικνύων τῷ ὠραρίῳ αὐτοῦ τὸ ἅγιον ποτήριον, λέγει· Πλήρωσον δέσποτα τὸ ἅγιον ποτήριον. Καὶ ὁ ἱερεὺς λαβὼν τὴν ἄνω κειμένην μερίδα, ποιεῖ μετ' αὐτῆς σταυρὸν ἐπάνω τοῦ ἁγίου ποτηρίου λέγων· Πλήρωμα πίστεως πνεύματος ἁγίου. Καὶ οὕτως ἐμβάλλει αὐτήν. Καὶ ὁ διάκονος ἀπομνημῶν δέχεται τὸ εἰσκομισθὲν ζέον· καὶ προσενέγκας αὐτό, λέγει πρὸς τὸν ἱερέα· Εὐλόγησον δέσποτα τὸ ζέον. Καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς εὐλογεῖ αὐτό. Ὁ δὲ διάκονος κρατῶν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὸ ἅγιον ποτήριον, ἐγχέει τοῦ ζέοντος τὸ ἀρκοῦν· ἐν ᾧ καὶ λέγει ὁ ἱερεύς· Ζέσις πίστεως πνεύματος ἁγίου. Καὶ ὁ διάκονος· Ἀμήν. Εἶτα προσκυνήσαντες ὁμοῦ τρίτον καὶ εὐξάμενοι, ὁ μὲν διάκονος ζώννυται σταυροειδῶς τὸ ὠράριον αὐτοῦ, καὶ ἵσταται μικρὸν αὐτόθι. Ὁ δὲ ἱερεὺς ποιήσας πρὸς τὸν διάκονον μετάνοιαν καὶ συγχώρησιν αἰτήσας, λαμβάνει μίαν μερίδα τοῦ ἁγίου ἄρτου· καὶ διελὼν αὐτὴν εἰς δύο, τὸ μὲν ἓν μέρος αὐτὸς λαμβάνει, καὶ κρατεῖ ἐν τῇ παλάμῃ τῆς δεξιᾶς χειρός· τὸ δὲ ἕτερον μέρος λαβὼν τρισὶ δακτύλοις τῆς αὐτῆς χειρός, λέγει ἡσύχως· Ὁ διάκονος πρόσελθε. Καὶ ὁ μὲν διάκονος προσελθών, ποιεῖ μετάνοιαν μετὰ πάσης εὐλαβείας, αἰτῶν συγχώρησιν· καὶ οὕτω προσέρχεται. Ὁ δὲ ἱερεὺς μεταδίδωσιν αὐτῷ, λέγων·

229

τὸ τίμιον καὶ πανάγιον σῶμα τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεταδίδοταί σοι τῷ διακόνῳ εἰς ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ καὶ εἰς ζωὴν τὴν αἰώνιον. Καὶ ὁ μὲν διάκονος ἀσπασάμενος τὴν μεταδιδοῦσαν αὐτῷ χεῖρα, καὶ λαβὼν τὸ δοθὲν αὐτῷ, ἀπέρχεται ἐν τῷ μέρει τῆς ἱερᾶς τραπέζης ὄπισθεν· καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν καὶ προσευξάμενος καὶ αὐτὸς τό· Πιστεύω κύριε καὶ ὁμολογῶ ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος· ὁ κατελθὼν ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθεὶς ἐκ τῆς ἁγίας θεοτόκου σῶσαι ἁμαρτωλούς· ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ· καὶ τό· Τοῦ δείπνου σου τοῦ μυστικοῦ· καὶ τὰ ἑξῆς· καὶ τό· Μή μοι εἰς κρίμα ἢ εἰς κατάκριμα γένοιτο ἡ μετάληψις τῶν ἁγίων σου μυστηρίων κύριε, ἀλλ' εἰς ἴασιν ψυχῆς τε καὶ σώματος. Μεταλαμβάνει τὸ ἐν χερσὶ μετὰ φόβου καὶ πάσης ἀσφαλείας. Ὁ δὲ ἱερεὺς κρατῶν καὶ αὐτὸς τὴν ἐν χερσὶν ἁγίαν μερίδα, κλίνει τὴν κεφαλὴν ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας τραπέζης· καὶ προσευξάμενος καὶ αὐτὸς τὰ προειρημένα καὶ αὐτός, μεταλαμβάνει τοῦ ἐν χερσὶ μετὰ πάσης ἀσφαλείας. Εἶτα ἀναστάς, λαμβάνει ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις μετὰ καλύμματος τὸ ἅγιον ποτήριον· καὶ μεταλαμβάνει τρίτον ἐξ αὐτοῦ. Καὶ μετὰ τοῦτο τὸ ἴδιον χεῖλος καὶ τὸ τοῦ ἱεροῦ ποτηρίου τῷ ἐν χερσὶ καλύμματι ἀποσπογγίσας· καὶ αὐτοῦ που πρὸ τὸ χεῖλος ἔξω τὸ ποτήριον ἀσπασάμενος, προσκαλεῖται καὶ αὖθις τὸν διάκονον λέγων· Ὁ διάκονος πρόσελθε. Καὶ προσελθὼν καὶ προσκυνήσας πρὸς αὐτὸν ποιήσας καὶ συγχώρησιν αὖθις ἐξαιτησάμενος, συνεφάπτεται καὶ αὐτὸς τῷ ἱερεῖ τοῦ ἱεροῦ ποτηρίου σὺν ἅμα τῷ καλύμματι, καὶ μεταλαμβάνει καὶ αὐτὸς τρίτον, οὕτω λέγοντος τοῦ ἱερέως· Ὁ δοῦλος αὐτοῦ διάκονος, μεταλαμβάνει τοῦ τιμίου καὶ ἁγίου αἵματος τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς ἄφεσιν τῶν αὐτοῦ ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν τὴν αἰώνιον. Εἶτα ἀποσπογγίσας διὰ τοῦ ἐν χερσὶ καλύμματος τὸ ἴδιον χεῖλος καὶ τὸ τοῦ ἱεροῦ ποτηρίου, ἀσπάζεται τὸν ἱερέα ἐπὶ τῇ πράξει.

Ἐν ᾧ καὶ λέγει ὁ μὲν ἱερεύς, ὁ Χριστὸς ἐν μέσῳ ἡμῶν. Ὁ δὲ διάκονος, Καὶ ἔστι καὶ ἔσται·
καὶ μετὰ τοῦτο, αὐτὸς μὲν ὁ διάκονος λαβὼν μετὰ χεῖρας τὸν ἅγιον δίσκον καὶ τὸ λεγό-
μενον, ἀποκομίζει ἅπαντα τὰ ἅγια ἐν τῷ ποτηρίῳ μετὰ φόβου καὶ πάσης ἀσφαλείας, ὥστε
μηδέν τι τῶν ἁγίων λεπτοτάτων ἐκπεσεῖν ἢ καταλειφθῆναι. Ὁ δὲ ἱερεύς,
τούτου γινομένου, ἐπιλέγει τὴν εὐχαριστήριον εὐχήν. Εἶτα τὴν ἱερὰν λαβίδα
τῷ ἁγίῳ ποτηρίῳ ἐμβαλὼν, καὶ καλύψας αὐτὸ μεθ' ἑνὸς τῶν καλυμμάτων, αὐτὸς
μὲν ὁ διάκονος αἴρει ἐπιτρέψαντος αὐτῷ. καὶ σταθεὶς πρὸς τὴν ἔξω, δεικνύει
λέγων, Μετὰ φόβου Θεοῦ καὶ πίστεως, προσέλθετε. Μεγα-
λοφώνως δέ. Ὁ δὲ ἱερεὺς, ἂν μὲν εἰσί τινες οἱ μεταλαβεῖν βουλόμενοι,
αἴρει ἀπὸ τῶν τοῦ διακόνου χειρῶν τὸ ἅγιον ποτήριον, καὶ μεταδίδωσιν αὐτοῖς·
καὶ οὕτως εὐλογήσας τὸν λαὸν μετὰ τῆς συνήθους ἀρχῆς, ὑποστρέφει. Εἰ δὲ
οὐκ εἰσὶν, εὐλογεῖ μόνον τὸν λαὸν, κατέχοντος τοῦ διακόνου τὸ ἅγιον ποτήριον
ἐπιλέγων· καὶ τὸ, Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονο-
μίαν σου. Τοῦ δὲ ἁγίου ποτηρίου ἀποτεθέντος ἐν τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ, λα-
βὼν ὁ ἱερεὺς ἐκ τοῦ μαθητοῦ τὸ θυμιατὸν καὶ εὐλογήσας τὸ θυμίαμα, θυμιᾷ
ἐκ τρίτου τὰ ἅγια· λέγων ἠρέμα, καὶ τό, Ὑψώθητι ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ὁ Θεός,
καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σου. Εἶτα τὸ μὲν θυμιατὸν ἐπιδίδωσι τῷ δε-
ξιῷ τῷ διακόνῳ. Ἐπιτίθησι δὲ καὶ τὸν ἱερὸν δίσκον τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ, ἔχον-
τα τὸν ἀστερίσκον μετὰ τῶν καλυμμάτων. Αὐτὸς δὲ ὁ ἱερεὺς λαβὼν ταῖς ἰδίαις
χερσὶ τὸ ἅγιον ποτήριον, ἐκφωνεῖ ἐπήκοον, Πάντοτε νῦν καὶ ἀεὶ
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Καὶ ψαλλομένου τοῦ, Πληρωθήτω, ἀπο-
κομίζουσιν ἐν τῇ προθέσει τὰ ἅγια, προπορευομένου τοῦ διακόνου.
Καὶ ὁ μὲν διάκονος θυμιάσας αὐτά, καὶ τὸ θυμιατὸν ἀποθέμενος, ἐξέρχεται· καὶ
στὰς ἐν τῷ συνήθει τόπῳ, λέγει· Ὀρθοί. μεταλαβόντες τῶν θείων ἁγί-

ων ἀχράντων ἀθανάτων ἐπουρανίων ζωοποιῶν φρικτῶν τοῦ Χριστοῦ μυστηρί-
ων, ἀξίως εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ. Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον καὶ διαφύλαξον. 300
Τὴν ἡμέραν πᾶσαν τελείαν ἁγίαν εἰρηνικὴν καὶ ἀναμάρτητον αἰτησάμενοι,
ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν, Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα.
Ὁ δὲ ἱερεὺς τοῦ λεγομένου διπλώσας τὸ εἰλητὸν, ἐκφωνεῖ· Ὅτι σὺ εἶ ὁ ἁγιασμὸς
ἡμῶν· καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν.
Εἶτα ὁ διάκονος, Ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν. Καὶ τοῦ ἱερέως ἐξελθόντος καὶ σταθέντος ἐν
τῷ συνήθει τόπῳ, ὁ διάκονος αὖθις· Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Καὶ ὁ ἱερεὺς τὴν ὀπισθά-
μβωνον εὐχήν. Ταύτης δὲ λεγομένης, ἵσταται ὁ διάκονος ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων θυρῶν.
κρατῶν τὸ ὡράριον αὐτοῦ ὡς πολλάκις εἴπομεν, καὶ τὴν κεφαλὴν ὑποκλίνων,
μέχρις οὗ συμπληρωθῇ ἡ εὐχή. Ἧς καὶ πληρωθείσης, ὑποστρέφουσιν ἀμφότεροι πρὸς τὴν πρό-
θεσιν· Καὶ ὁ ἱερεὺς καθ' ἑαυτὸν τὴν εὐχὴν εἰπόντος, λαβὼν καὶ ἄρας καὶ
προσκυνήσας αὐτά, συστέλλει τὰ ἅγια μετὰ πάσης προσοχῆς καὶ ἀσφαλείας· ἀπο-
πλύνει τρίτον τὸ ἅγιον ποτήριον τῷ οἴνῳ καὶ τῷ ὕδατι· καὶ ἐκμάσσων ἀκριβῶς
πᾶσαν τὴν ὑγρότητα τῷ ἁγίῳ σπόγγῳ, ὥστε μηδὲν ἀπολειφθῆναι τῆς τυχούσης
νοτίδος. Ταῦτα δὲ συστέλλων καὶ διαθεὶς καλῶς, ἀπονίπτεται τὰς χεῖρας
καὶ τὴν πρότερον ... ἐν τῷ συνήθει τόπῳ· λέγων καθ' ἑαυτόν, Νῦν
ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου. Τρισάγιον. Ἀπολυτίκιον τῆς ἡμέρας, καὶ Θεοτοκίον.
τὸ Κύριε ἐλέησον. Δόξα καὶ νῦν. Τὴν τιμιωτέραν, καὶ ἀπόλυσιν. Ταῦτα δὲ λέγων,
ἀποδύεται καὶ τὸ στιχάριον μετὰ τῶν λοιπῶν. Καὶ προσκυνήσας καὶ εὐχα-
ριστήσας τῷ Θεῷ ἐπὶ πᾶσιν, ἐξέρχεται. Ὁ δὲ ἱερεὺς διαδίδωσι τὸ
ἀντίδωρον, λεγομένου τοῦ, Εὐλογήσω τὸν Κύριον. Οὗ καὶ πληρωθέντος, ἐκ-
φωνεῖ τό, Εὐλογία Κυρίου ἐφ' ὑμᾶς, εὐλογῶν ἅμα καὶ τὸν λαόν. Καὶ μετὰ
τοῦτο τὸν στίχον, Δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν. Καὶ οὕτως

ἀπέρχεται ἐν τῇ προθέσει· καὶ ἀπονίπτεται· λέγων τὰ προειρημένα· καὶ
ἀποδύεται τὴν ἱερατικὴν στολήν, ποιῶν καὶ αὐτὸ ὁμοίως: +
Ταῦτα πλὴν καὶ ἡ εὐχὴ μὴ αἱ λέγονται ἀπὸ τῆς τετράδος τῆς μεσονηστίμου
μέχρι τῆς μεγάλης τετράδος:
Ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε· οἱ κατηχούμενοι προέλθετε· ὅσοι
πρὸς τὸ φώτισμα προσέλθετε· εὔξασθε οἱ πρὸς τὸ φώτισμα:
Οἱ πιστοὶ ὑπὲρ τῶν πρὸς τὸ ἅγιον φώτισμα εὐτρεπιζομένων ἀδελφῶν
ἡμῶν καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν: Ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν,
στηρίξοι αὐτοὺς καὶ ἐνδυναμώσοι: Φωτίσοι αὐτοὺς φωτισμὸν ἐπι-
γνώσεως: Καταξιώσοι αὐτοὺς ἐν καιρῷ εὐθέτῳ τοῦ λουτροῦ
τῆς παλιγγενεσίας. τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν· καὶ τοῦ ἐνδύματος
τῆς ἀφθαρσίας: Ἀναγεννήσοι αὐτοὺς δι' ὕδατος καὶ πνεύματος:
Χαρίσηται αὐτοῖς τὴν τελειότητα τῆς πίστεως: Συγκατα-
ριθμήσοι αὐτοὺς τῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ καὶ ἐκλεκτῇ ποίμνῃ: Σῶσον
ἐλέησον ἀντιλαβοῦ καὶ διαφύλαξον αὐτοὺς ὁ Θεὸς τῇ σῇ χάριτι:
Οἱ πρὸς τὸ φώτισμα τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνατε: ἐκφ
Ὅτι σὺ εἶ ὁ φωτισμὸς ἡμῶν· καὶ σοὶ τὴν δόξαν: καὶ πάλιν ἄρξον:
Ὅσοι πρὸς τὸ φώτισμα προέλθετε· οἱ πρὸς τὸ φώτισμα προέλθετε·
ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε· μή τις τῶν κατηχουμένων· ὅσοι πιστοί,
ἔτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν: Ὑπὲρ τῆς ἄνωθεν εἰρήνης καὶ τῆς:
Καὶ τὰ λοιπά: Αἱ τῆς λιτῆς λέγεται ἐν τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ:
Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου· ἐπίσκε-
ψαι τὸν κόσμον σου ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς· ὕψωσον κέρας χριστιανῶν,
καὶ καταπέμψον ἐφ' ἡμᾶς τὰ ἐλέη σου τὰ πλούσια· πρεσβείαις τῆς

παναχράντου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας· 301
δυνάμει τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ· προστασίαις τῶν τιμί-
ων ἐπουρανίων δυνάμεων ἀσωμάτων· τοῦ τιμίου ἐνδόξου
προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου· τῶν ἁγίων ἐνδόξων [illegible]
καὶ πανευφήμων ἀποστόλων· τῶν ὁσίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν·
τῶν ἁγίων καὶ δικαίων θεοπατόρων Ἰωακεὶμ καὶ Ἄννης· καὶ πάντων
τῶν ἁγίων, ἱκετεύομέν σε πολυέλεε Κύριε ἐπάκουσον ἡμῶν τῶν
ἁμαρτωλῶν δεομένων σου καὶ ἐλέησον ἡμᾶς:~ Κύριε ἐλέησον μʹ:
Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοφυλάκτων βασιλέ-
ων ἡμῶν· κράτους· νίκης· διαμονῆς: Κύριε ἐλέησον λʹ:
Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ
τοῦ δεῖνα ἱερομονάχου καὶ πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητος· καὶ
ὑπὲρ πάσης ψυχῆς χριστιανῶν θλιβομένης τε καὶ καταπονου-
μένης, ἐλέους Θεοῦ καὶ βοηθείας ἐπιδεομένης· σκέπης τοῦ ἁγίου
τόπου τούτου καὶ τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῷ· εἰρήνης καὶ
καταστάσεως τοῦ σύμπαντος κόσμου· εὐσταθείας τῶν ἁγίων τοῦ
Θεοῦ ἐκκλησιῶν· σωτηρίας καὶ βοηθείας τῶν μετὰ σπουδῆς καὶ
φόβου Θεοῦ κοπιόντων καὶ διακονούντων πατέρων καὶ ἀδελφῶν
ἡμῶν· ὑπὲρ τῶν ἀπολειφθέντων καὶ ἀποδημούντων· ἰά-
σεως τῶν ἐν ἀσθενείαις κατακειμένων· ὑπὲρ ἀναπαύσεως· μακαρίας
μνήμης καὶ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν· πάντων τῶν προκοιμηθέντων
πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν· τῶν ἐνθάδε κειμένων καὶ ἁπανταχοῦ
ὀρθοδόξων· ὑπὲρ ἀναρρύσεως τῶν αἰχμαλώτων· ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν
ἡμῶν τῶν ἐν ταῖς διακονίαις ὄντων· καὶ πάντων τῶν διακονούν-
των

[illegible]

ΕΙΛΗΤΑΡΙΟ 22
ΤΗΣ Ι.Μ.Μ. ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΟΥ

ΚΩΔΙΚΑΣ 135
ΤΗΣ Ι.Μ.Μ. ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΟΥ

φ. 1r – 53v

Τοῦ ἁγίου Ἰσιδώρου τοῦ Πηλουσιώτου:

Ὅσον [illegible] αὐτός ἐστι πρὸς τὴν μάθησιν, τοσοῦτον πρόθυμος ἔστω πρὸς τὴν διδασκαλίαν· μόνον [illegible] ταῖς [illegible] τὴν εὕρεσιν ἄνωθεν:

Ἡ ὀθόνη καθ᾽ ἣν λειτουργοῦσιν οἱ διάκονοι, τὴν τοῦ Κυρίου ἀναμιμνήσκει ταπείνωσιν· νίψαντος τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμάξαντος.

Τὸ δὲ τοῦ ἐπισκόπου ὠμοφόριον, ἐξ ἐρέων ὄν, ἀλλ᾽ οὐ λίνου, τὴν τοῦ προβάτου δορὰν σημαίνει· ὅπερ πλανηθὲν ζητήσας ὁ Κύριος, ἐπὶ τῶν οἰκείων ὤμων ἀνέλαβεν· ὁ γὰρ ἐπίσκοπος, εἰς τύπον ὢν τοῦ Χριστοῦ, τὸ ἔργον ἐκείνου πληροῖ· καὶ δείκνυσι καὶ διὰ τοῦ σχήματος, ὅτι μιμητής ἐστι τοῦ ἀγαθοῦ καὶ μεγάλου ποιμένος, ὁ τὰς ἀσθενείας ἡμῶν φέρειν τοῦ ποιμνίου προβεβλημένος· καὶ πρόσεχε ἀκριβῶς· ἡνίκα γὰρ αὐτὸς ὁ ἀληθινὸς ποιμὴν παραγίνεται, διὰ τῆς τῶν [illegible] τῶν προσκυνητῶν ἀναπτύξεως, καὶ ἐπανίσταται καὶ ἀποτίθεται τὸ σχῆμα τῆς μιμήσεως ὁ ἐπίσκοπος· αὐτὸν δηλῶν παρεῖναι τὸν Κύριον, τὸν τῆς ποιμαντικῆς ἡγεμόνα καὶ Θεὸν καὶ δεσπότην:+

Τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Ἰσιδώρου:

Ἢ παρέργως ποιεῖ τὴν τῶν θείων νόμων ἀνάγνωσιν, ἢ καὶ αὐτὴν ἀγνοεῖς τὴν ἀνάγνωσιν· ἡνίκα γὰρ [illegible] νέων ἱερουργεῖν ἀνδρῶν καὶ οἱ [illegible],

περὶ τοῦ ζέοντος ... θερμοῦ ἐν θυμιάματι, πολλάκις κλίνου
περιεβάλλοντο· ἀκούσας δὲ τὸ ἀπεῖπον, τῶν ἔξωθεν
θορυβούντων ἐπὶ ... σημαινούσας· ὁ γὰρ θέλει
τουργεῖν προσιών, οὐδὲν ἀλλότριος· καὶ τῆς ὅλης φολ-
κίου ἐπιφέρεσθαι δύναται· ἀτοίνυν μηκέτι τοιαῦτα
τῆς μωρίας ... ἁζεσθαι κατατολμᾶς τὴν ἀλήθειαν,
συγχήσεις καὶ φλυαρίας ἀναφέρων τοῖς ἀνακτόροις,
οἷς παρέστη ἡ καρδία ἐν τῷ, ὁ μηλιαῦτος ἔχει-
ροθετεῖσθαι τοῖς, πρὶν πείσῃς ἔλαττον ἔξωθεν
σαυτοῦ καὶ ἀκριβῶς κίνδυνον: τοῦ αὐτοῦ:

Εἰρήνην οἱ ἱερεῖς ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς καθέδρας τῆς ἐκ-
κλησίας διδόασι· τὸν Κύριον μιμούμενος ἀναλαμβανό-
μενον· εἰρήνην τὴν οἰκείαν ἀφίημι ὑμῖν διδοῦντα· τὸ δὲ καὶ
τῷ πνεύματί σου παρὰ τοῦ λαοῦ ἀποκρινόμενον, τουτέστι δη-
λοῖ· εἰρήνην μὲν ἡμῖν παρέσχετε, τὴν ἐν ἀλλήλοις
ὁμόνοιαν· εἰρήνην δὲ δὸς ἡμῖν τὴν πρὸς σὲ ἀδιαί-
ρετον ἕνωσιν· ἵνα τῷ πνεύματί σου εἰρήνην ἀξιοῦντες ὃ ἡμῖν ἐν ἀρ-
χῇ τῆς δημιουργίας ἐνέθηκας, ἀχώριστοι τῆς σῆς ἀγά-
πης τύχωμεν· Ὁ δὲ θεολόγος Γρηγόριος, οὐ πρὸς τὸν θύ-
ἀλλὰ πρὸς τὸν ἱερέα λέγεσθαι τοῦτο δηλοῖ· φησὶ γάρ· εἰρήνη φίλ-
ὁ γλυκὺ καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα· ὃ νῦν ἔδωκα τῷ λαῷ καὶ ἀντέ-
λαβον: + + Ἐπὶ θυσίᾳ λατρείας, ζητοῦ-

+ περὶ τοῦ ἀχράντου:

9ℓ

μεν τί τὸ θυόμενον· ὁ ἄρτος, ἢ ἐπὶ ἄρτος ὤν, ἢ μέλλει τὸ γε-
νέσθαι σῶμα Χριστοῦ· καὶ εἰ μὲν ὁ ἄρτος, οὐκ ἔστιν ἡ τοῦ σώματος
τοῦ Χριστοῦ θυσία· εἰ δὲ μέλλει τὸ γενέσθαι σῶμα Χριστοῦ, θύεται,
οὐ σώζεται τὸ αὐτὸ ἐξ αὐτοῦ προσενεχθῆναι· πῶς ἔστιν
εἰπεῖν· ἢ ὅτι, οὔτε μετὰ τὸ ἁγιασθῆναι προσάγεσθαι καὶ θύ-
εσθαι, οὔτε πρὸ τοῦ ἁγιασθῆναι· ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ ἁγιάζε-
σθαι γίνεσθαι οὔτε δὴ ὁ ἄρτος, ἀλλὰ τὸ προσενηνεγμένον καὶ τεθυμένον σῶμα τοῦ Χριστοῦ· καὶ τοῦ
+ ἢ καὶ τεθυμένον· καὶ οὕτω σώζεται, καὶ τὴν θυσίαν εἶναι
θυσία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸ αὐτὸ ἐξ προσενεχθῆναι
καὶ τυθῆναι τὸ τοῦ Χριστοῦ σῶμα::

τὸ τυθῆναι καὶ προσενεχθῆναι, τὸ γενέσθαι αὐτὸ τὸ προσενηνεγμένον +

+ ἐν ἔτει ͵ζρω … μηνί …, ἐγράφη

Διάταξις τῆς τοῦ ἀρχιερέως λειτουργίας· 3
καὶ πῶς γίνεται ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ· ἐν ᾗ
καὶ τὰ ἔξω τῶν χειροτονιῶν, ὅπως τε καὶ πῶς
γίνεται ἐκδόθη· συνταχθεῖσα παρὰ τοῦ
πρωτονοταρίου τῆς ἁγι-
ωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγά-
λης ἐκκλησίας διακόνου
κυροῦ τοῦ Γεμιστοῦ: +

Οἱ μέλλοντες τὴν θείαν ἐπιτελέσαι μυσταγωγίαν,
ὀφείλουσιν εἶναι προηγουμένως μέν, κατ-
ηλλαγμένοι μετὰ πάντων, καὶ μὴ ἔχειν
κατά τινος· καὶ τὴν καρδίαν ὅσον δύ-
ναμις, ἀπὸ πονηρῶν τηρῆσαι λογισμῶν·
ἐγκρατεύσασθαι δὲ τὸ μικρὸν ἀφ' ἑσπέρας,
καὶ ἐγρηγορέναι μέχρι τοῦ τῆς ἱερουργίας
καιροῦ: Πρὸ δὲ τοῦ καιροῦ, οἱ ὑπη-
ρέται, εὐτρεπίζουσι τὴν ἀναβάθραν
τοῦ ἀρχιερέως· τιθέντες αὐτὴν ἔνδον τοῦ
ναοῦ, ἐν ταῖς βασιλικαῖς πύλαις,

ἐγράφη
ἡ παροῦσα
… πολ…
παρὰ τοῦ …
…
… γραφή, …
… μηνὶ …
…

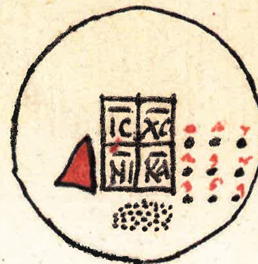

ἢ καὶ ἐν τῷ νάρθηκι· καὶ ἐν τῷ τέλει τῶν
βαθμίδων, ἑκατέρωθεν αὐτῆς, τίθε-
ται θρόνοι ἀρχιερατικοί· μέσον
δὲ τῶν θρόνων τούτων, ἀπὸ τῆς πεντ-
ταίας βαθμίδος, ζωγραφεῖ ὁ ἐπὶ τῆς
ἐν τῷ ἐξ, ἀετὸν μετὰ φεγγίου· τὴν κε-
φαλὴν αὐτοῦ δὲ ποιῶν, πρὸς τὸ μέρος τῆς
ἀναβάθρας· ὑπὸ δὲ τοὺς πόδας αὐτοῦ,
ζωγραφεῖ σχῆμα πόλεως· καὶ κάτωθεν
τῆς πόλεως, ὡς ποταμοὺς τρεῖς:
Καὶ ταῦτα καλῶς εὐτρεπίσας, ἵστησιν
ὑπηρέτας ἑκατέρωθεν τῶν θρόνων, φυ-
λάσσοντας τὴν ζωγραφίαν, ὡς τοῦ μηδέ-
ν' ἔρχεσθαι τινὰς καὶ καταπατεῖν αὐτήν:
† Τοῦ δὲ καιροῦ ἐπιστάντος, ὁ δευτερεύων τῶν
ἱερέων, ἅπερ ἔχει μετὰ διακόνου ἐν
ἐν τῇ προθέσει, καὶ ποιεῖ τὴν προσκο-
μιδὴν οὕτως: Εὐτρεπίζει ὁ διάκονος
τὰ ἱερά· καὶ τίθησι τὸν μὲν δίσκον
ἐν τῷ μέρει τῷ ἀριστερῷ· τὸ δὲ ποτήριον

† ὅπως γίνεται ἡ προσκομιδή:

καὶ τὰ ἄλλα ὅσα αὐτοῖς

ἐν τῷ δεξιῷ· καὶ ποιεῖ τὸ μὲν πρόσ-
κομμα τρία, λέγοντος τοῦ διακόνου· Εὐλόγη- 4
σον δέσποτα· ὁ ἱερεύς, ποιεῖ εὐλογητόν·
Εἶτα λαμβάνει ὁ ἱερεὺς ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ
χειρί, τὴν προσφοράν· ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ,
τὴν ἁγίαν λόγχην· καὶ σφραγίζων σὺν
αὐτῇ τρίτον ἐπάνω τῆς σφραγῖδος τῆς
προσφορᾶς, λέγει· Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ
κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ς λέγεται
τό, τρίς· Καὶ εὐθὺς ἐμπήγνυσι τὴν λόγ-
χην ἐν τῷ ἀριστερῷ μέρει τῆς σφραγῖδος·
ἀνατέμνων, λέγει· Ὡς πρόβατον
ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη· ἐν δὲ τῷ δεξιῷ
λέγει· Καὶ ὡς ἀμνὸς ἄμωμος ἐναντίον τοῦ
κείροντος αὐτόν, ἄφωνος, οὕτως
οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ:
Ἐν δὲ τῷ ἄνω μέρει τῆς σφραγῖδος, λέγει·
Ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ, ἡ κρίσις αὐτοῦ
ἤρθη· ἐν δὲ τῷ κάτω, λέγει· Τὴν δὲ γε-
νεὰν αὐτοῦ, τίς διηγήσεται:

ὁ δ' ἀρχ(ιερεὺς) ἐν μιᾷ ἑκάστῃ ἀνατομῇ λέγει·
Τοῦ κυρίου δεηθῶμεν, κρατῶν καὶ τὸ ὠράριον
ἀκροδακτύλως, τῇ δεξιᾷ· μετὰ ταῦτα λέγει ὁ ἀρχ(ιδιάκονος)·
Ἔπαρον, δέσποτα· ὁ ἱερεὺς ἐμβάλλων τὴν
λόγχην ἐκ πλαγίου τοῦ ἀριστεροῦ μέρους
τῆς προσφορᾶς, ἐπαίρει τὸν ἅγιον ἄρτον·
λέγει· Ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ·
καὶ θεὶς αὐτὸν ὕπτιον ἐν τῷ ἁγίῳ δίσκῳ, εἰπόντος
τοῦ ἀρχ(ιδιακόν)ου· Θῦσον, δέσποτα, θύει αὐτὸν ὁ ἱ-
ερεὺς σταυροειδῶς, οὕτω λέγων· Θύεται ὁ ἀ-
μνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτί-
αν τοῦ κόσμου, ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου
ζωῆς καὶ σωτηρίας· καὶ στρέφει τὸ ἕτερον
μέρος ἐπάνω, τὸ ἔχον τὸν σταυρόν, εἰ μὴ πως
ἐνίζεων καὶ ἀπτιῆ ζωῆς· τὸ γὰρ ὑπτίως
κεῖσθαι, διὰ τὸ μὴ ποιῆσαι κατὰ τὸ θύειν προ-
τέρως· νύττει δὲ αὐτὸν ἐν τῷ δεξιῷ μέρει
μετὰ τῆς λόγχης, οὕτω λέγων· Εἷς τῶν στρα-
τιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν
ἔνυξε· καὶ εὐθέως ἐξῆλθεν αἷμα
ἐξῆλθεν αἷμα

καὶ ὕδωρ· καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκε·
καὶ ἀληθινὴ ἐστὶν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ. 5
ὁ δὲ ἀρχ(ιδιάκονος) ἐγχέει ἐν τῷ ἁγίῳ ποτηρίῳ, ἐκ τοῦ μα-
λάτος καὶ τοῦ ὕδατος ὁμοῦ, εἰπόντος πρὸς
τὸν ἱερέα προστῆς, Ἕνωσον, δέσποτα· καὶ λαβὼν
ποιεῖ αὐτοῖς εὐλογίαν· εἰ δὲ πλείονες εἰ-
σὶν οἱ λειτουργοῦντες, πληροῖ καὶ ἕτερα
ποτήρια ὅσα θέλει, ἀναλόγως πρὸς τὸ πλῆ-
θος τῶν λειτουργούντων· ὁ δὲ ἱερεὺς
λαβὼν ἐν ταῖς χερσὶ τὴν δευτέραν προσφο-
ράν, λέγει· Εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τῆς
ὑπερευλογημένης ἐνδόξου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ
ἀειπαρθένου Μαρίας· ἧς ταῖς πρεσβείαις,
πρόσδεξαι, κύριε, τὴν θυσίαν ταύτην, εἰς
τὸ ὑπερουράνιόν σου θυσιαστήριον.
καὶ αἴρων μερίδα μετὰ τῆς ἁγίας λόγχης, τίθησιν ἐκ δεξιῶν
[illegible] τοῦ ἁγίου ἄρτου· ἐπιλέγων· Παρέστη ἡ βασίλισσα
ἐκ δεξιῶν σου, ἐν ἱματισμῷ:
Ἐν τῇ τρίτῃ προσφορᾷ, λέγει·
Τὸν τίμιον ἔνδοξον προφήτην πρόδρομον
καὶ βαπτιστὴν Ἰωάννην· Τῶν ἁγίων ἐνδόξων

καὶ πανευφήμων ἀποστόλων· Τῶν ἐν ἁγίοις
πατέρων ἡμῶν καὶ ἱεραρχῶν, Βασιλείου τοῦ μεγάλου·
Γρηγορίου τοῦ θεολόγου· καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυ-
σοστόμου· καὶ πάντων τῶν ἁγίων ἱεραρχῶν·
Τοῦ ἁγίου ἀποστόλου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχι-
διακόνου, Στεφάνου· Τῶν ἁγίων μεγάλων μαρτύρων
Γεωργίου Δημητρίου Θεοδώρου· καὶ πάντων ἁγίων
μαρτύρων· Τῶν ὁσίων καὶ θεοφόρων
πατέρων ἡμῶν· Τῶν ἁγίων καὶ θαυμα-
τουργῶν ἀναργύρων· Τῶν ἁγίων
δικαίων θεοπατόρων, Ἰωακεὶμ καὶ
Ἄννης· Τοῦ ἁγίου τοῦ δεῖνος οὗ καὶ τὴν μνήμην
ἐπιτελοῦμεν, καὶ πάντων τῶν ἁγίων,
ὧν ταῖς ἱκεσίαις ἐπίσκεψαι ἡμᾶς
ὁ θεός· Καὶ οὕτως αἴρει τὴν μερίδα· ἐπιθεὶς
αὐτὴν ἐν τῷ μέρει, ἤγουν τῷ ἀριστερῷ·
ὑποκάτωθεν δὲ τὰς λοιπὰς φ' βῆς ἐπιθεὶς·
Εἰ δὲ ἐστὶν ἑορταζόμενος ἅγιος, ἰδίαν ἐκβάλλει
μερίδα εἰς ὄνομα αὐτοῦ: Εἶτα λαμβά-
νων ἑτέραν προσφοράν, λέγει, ὑπὲρ τοῦ

ὁ διάκονος· Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. ὁ ἱερεὺς θυμιῶν τὸ πρῶτον
κάλυμμα, σκεπάζει τὸν ἅγιον δίσκον, λέγων·
Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο·
ὁ διάκονος· Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν, κάλυψον δέσποτα.
ὁ ἱερεὺς θυμιῶν τὸ δεύτερον κάλυμμα, σκεπάζει
τὸ ἅγιον ποτήριον, λέγων, Ἐκάλυψεν οὐρανοὺς
ἡ ἀρετή σου Χριστέ, καὶ τῆς αἰνέσεώς σου
πλήρης ἡ γῆ: Τὸ αὐτὸ ποιεῖ καὶ εἰς τὰ
λοιπὰ πάντα σωτήρια, εἴπερ εἰσὶ πλείονα:
ὁ διάκονος· Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν, σκέπασον δέσποτα.
ὁ ἱερεὺς θυμιῶν τὸν ἀέρα, σκε-
πάζει πάντα, λέγων· Σκέπασον
ἡμᾶς ἐν τῇ σκέπῃ τῶν πτερύγων σου·
ἀπόδιωξον ἀφ' ἡμῶν, πάντα ἐχθρὸν
καὶ πολέμιον· εἰρήνευσον ἡμῶν τὴν
ζωὴν Κύριε· ἐλέησον ἡμᾶς καὶ τὸν κόσ-
μον σου· καὶ σῶσον τὰς ψυχὰς ἡμῶν,
ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος: Εἶτα δήσαν-
τες ἀμφότεροι τὰς ἑαυτῶν χεῖρας, καὶ προσ-
κυνήσαντες εὐλαβῶς, λέγουσιν, Εὐλογητὸς ὁ θεὸς

ὁ οὕτως εὐδοκήσας, πάντοτε· νῦν καὶ ἀεὶ,
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ὁ διάκονος
Ἐπὶ τῇ προθέσει τῶν τιμίων δώρων, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.
καὶ λέγει ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχὴν τῆς προθέσεως ταύτην:
Ὁ Θεός, ὁ Θεὸς ἡμῶν· ὁ τὸν οὐράνιον ἄρτον·
τὴν τροφὴν τοῦ παντὸς κόσμου·
τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Θεὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἐξαπο-
στείλας σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν καὶ εὐερ-
γέτην, εὐλογοῦντα καὶ ἁγιάζοντα
ἡμᾶς, αὐτὸς εὐλόγησον τὴν πρόθε-
σιν ταύτην, καὶ πρόσδεξαι αὐτὴν,
εἰς τὸ ὑπερουράνιόν σου θυσια-
στήριον· μνημόνευσον ὡς ἀγαθὸς
καὶ φιλάνθρωπος θεός, τῶν προσενεγκάν-
των, καὶ δι' οὓς προσήγαγον· καὶ ἡμᾶς
ἀκατακρίτους διαφύλαξον, ἐν τῇ
ἱερουργίᾳ τῶν θείων σου μυστηρίων·
Ὅτι ἡγίασται καὶ δεδόξασται τὸ πάντιμον
καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομά σου· τοῦ πατρὸς
τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος νῦν, καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς

αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. εἶτα μετὰ τοῦτο, θυμιᾷ
αὐτὸς ὁ ἱερεὺς τὴν πρόθεσιν, ποιεῖ καὶ ἀπό- 7
λυσιν ἐνταῦθα· καὶ οὕτω λαμβάνει ὁ διάκονος τὸ
θυμιατόν, ὅπερ χύσαι καὶ θυμιᾷ τὴν
ἁγίαν τράπεζαν κύκλῳ σταυροειδῶς· λέγων
καθ' ἑαυτὸν καὶ τὸ τροπάριον τόδε:
Ἐν τάφῳ σωματικῶς· ἐν ᾅδου δὲ μετὰ
ψυχῆς ὡς θεός· ἐν παραδείσῳ δὲ μετὰ
λῃστοῦ· καὶ ἐν θρόνῳ ὑπῆρχες Χριστὲ μετὰ
πατρὸς καὶ πνεύματος· πάντα πληρῶν ὁ ἀπερί-
γραπτος: Εἶτα λέγει τὸν πεντηκοστόν·
Ἐν ᾧ καὶ θυμιάσας ὅλον τὸ ἱερατεῖον, καὶ
τὸν ἱερέα, καὶ αὖθις τὴν ἁγίαν τράπεζαν,
ἀποτίθησι τὸ θυμιατὸν ἐν τῷ ἰδίῳ τό-
πῳ, προσμένων τοῦ αὐτοῦ τὸν περὶ ἀρχὴν καιρόν: +

Πότε φορεῖ ὁ περὶ ἀρχήν, μέλλων τὴν θείαν ἐπιτελέ-
σαι μυσταγωγίαν· καὶ ὅσα ποιεῖ τότε, καὶ περὶ
τῶν ὑπηρετούντων αὐτῷ:
Ὁ δὲ περὶ ἀρχὴν κατερχόμενος, εἰ μὲν ψάλ-

λουσιν ἔπειτα τὸ ὀρθρον, φορένει ὑπόρασθεν
τοῦ στασειδίου αὐτῶν, μετὰ τὸ τέλος τῆς
ἐν αὐτῷ ᾠδῆς· Εἰ δὲ οὐ ψάλλουσιν, ὄπισθεν
τοῦ στασειδίου· ἐρχόμενοι γοῦν οἱ διάκονοι,
καὶ προσκυνοῦντες· κρατοῦσιν ἐν ταῖς
χερσὶν αὐτῶν ἕκαστος τὸ στιχάριον καὶ τὸ ὠ-
ράριον, λαμβάνουσιν εὐλογίαν παρὰ τοῦ ἱερέ-
ως, καὶ φορένουσιν αὐτοὶ πρῶτον: +
Ὁ δὲ ἱερεὺς ἐκβαλὼν τὸ μανδύον, εἶτα προσ-
κυνήσας τρὶς κατὰ ἀνατολάς, λέγει καθ' ἑ-
αυτὸν τὴν εὐχὴν ταύτην·
Κύριε· ὁ ἐξαποστείλας τὴν χεῖρα σου ἐξ ὕψους
ἁγίου κατοικητηρίου σου· καὶ ἐνίσχυσόν με
εἰς τὴν προκειμένην διακονίαν σου·
ἵνα ἀκατακρίτως παραστὰς τῷ φο-
βερῷ σου βήματι, καὶ τὴν ἀναίμακτον
ἱερουργίαν ἐπιτελέσω· ὅτι σοῦ ἐστιν
ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις, εἰς τοὺς
αἰῶνας, ἀμήν: Ἀντὶ δὲ ταύτην τὴν εὐχ(ὴν)
λέγουσι καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι πρὸς

ἑαυτούς, ἐνδυόμενοι τὰς στολὰς αὐτῶν:
Εἶτα ἄρχεται ὁ πρωτοπαπᾶς ἐνδύεσθαι τὴν ἀρχι-
ερατικὴν στολήν, ἀλλ' ἀσπάζονται αὐτὸν τὸν
κανάρισι· συνεργούντων αὐτῷ καὶ τῶν
λοιπῶν διακόνων· ὅτε δὲ οὖν ἐνδύεται
τὸ στιχάριον, λέγουσιν οἱ ὑπηρετοῦντες διάκονοι:
Ἀγαλλιάσεται ἡ ψυχή μου ἐπὶ τῷ κυρίῳ· ἐν-
έδυσε γάρ με ἱμάτιον σωτηρίου, καὶ χιτῶ-
να εὐφροσύνης περιέβαλέ με· ὡς
νυμφίῳ, περιέθηκέ μοι μίτραν· καὶ
ὡς νύμφην, κατεκόσμησέ με κόσμῳ:
Εἰς δὲ τὸ ἐπιτραχήλιον, εὐλογοῦντος αὐτὸ τοῦ ἱε-
ρέως καὶ ἀσπαζομένου, λέγουσιν·
Εὐλογητὸς ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐκχέων τὴν χάριν
αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ
εἰς τοὺς αἰῶνας: Τὴν δὲ ζώνην εὐλογοῦντος,
λέγουσιν· Εὐλογητὸς ὁ θεὸς ὁ περιζωννύ-
ων με δύναμιν, τῇ αὐτοῦ φιλανθρωπίᾳ
καὶ χάριτι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας:
Τὸ δὲ ζεῦγος ἐπιμανίκιον εὐλογοῦντος καὶ ἀ-

Δεξιὰ Κυρίου ἐποίησε δύναμιν· δεξιὰ Κυρίου ὕψωσέ με:

ἀσπαζόμενον, λέγουσιν, Ἡ δεξιά σου Κύριε δεδόξασται ἐν ἰσχύϊ· ἡ δεξιά σου χεὶρ Κύριε, ἔθραυσεν ἐχθρούς, καὶ τῷ πλήθει τῆς δόξης σου συνέτριψας τοὺς ὑπεναντίους: Καὶ τὸ ἀριστερὸν ὁμοίως εὐλογοῦντες καὶ ἀσπαζόμενον, λέγουσιν·

Αἱ χεῖρές σου ἐποίησάν με καὶ ἔπλασάν με, συνέτισόν με καὶ μαθήσομαι τὰς ἐντολάς σου: Ὁ δὲ αὐτὸς τῶν γονάτων, λαβὼν τὸ ἐπιγονάτιον, ἔρχεται πρὸς τὸν πατριάρχην· ὃς εὐλογεῖ καὶ ἀσπάζεται τοῦτο· καὶ περιτίθησιν αὐτὸ ὁ ἐπὶ τῶν γονάτων, κάτωθεν τῆς ζώνης ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ μέρους, λέγων·

Περίζωσαι τὴν ῥομφαίαν σου ἐπὶ τὸν μηρόν σου δυνατέ, τῇ ὡραιότητί σου καὶ τῷ κάλλει σου:

φελώνο Εὐλογοῦντες δὲ καὶ τὸ φεμόριον τοῦ πατριάρχου· ἢ τὸν σάκκον, λέγουσιν·

Οἱ ἱερεῖς σου Κύριε ἐνδύσονται δικαιοσύνην· καὶ οἱ ὅσιοί σου ἀγαλλιάσει ἀγαλλιάσονται:

Ἀσπαζόμενοι δὲ καὶ τὸ ὠμοφόριον, ἐπιτιθέασι

ὁ καστρήσιος αὐτὸ τῷ ὤμῳ τοῦ πατριάρχου. λέγει,

Ἐπὶ τῶν ὤμων Χριστὲ τὴν πλανηθεῖσαν ἄρας 9

φύσιν, ἀναληφθείς, τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ προσήγαγες: Ἐν τῷ δὲ ταῦτα λέγουσιν οἱ πρεσβύτεροι ἐνδυόμενοι, ἐν ἑκάστῳ τῶν ἱερατικῶν ἐνδυμάτων· δίχα τοῦ ἐπιγονατίου, καὶ τοῦ ὠμοφορίου: Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ διάκονοι, ἐνδυόμενοι τὸ στιχάριον, λέγουσι τὸ προγραφέν· ἤγουν τὸ, Ἀγαλλιάσεται ἡ ψυχή μου: Τὸ δὲ ὡράριον ἀσπαζόμενοι, περιτιθέασι τῷ ἑαυτῶν ἀριστερῷ ὤμῳ: Ὅταν τοίνυν ἄρξηται φορεῖν ὁ πατριάρχης, οἱ ἀρχιερεῖς ἐρχόμενοι προσκυνοῦσιν αὐτὸν κατὰ τάξιν, προσκαλούμενοι αὐτοὺς τοῦ ἐπὶ τῆς εὐταξίας, ἀπέρχονται εἰς τὸν συνήθη τόπον, καὶ φορέσουσιν, ἐπιλεγόντων τῶν ὑπηρετούντων αὐτοῖς ἐν ἑκάστῳ τῶν ἐνδυμάτων, τὰ προειρημένα: Τοῦτο δὲ γίνεται, μὴ ὄντος χειροτονίας ἀρχιερατικῆς· εἰ γὰρ ἔστι χειροτονία, οὐ φορέσουσι νῦν·

ἀλλ' εἰ ἀρχόμενοι εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, ἐνδύ-
ονται ἐπάνω τῶν μανδυῶν, φαινόλια
ἱερατικὰ λευκά· καὶ κάθηνται, περιμέ-
νοντες τὸν καιρόν: Τοῦ δὲ ὄρθρου πλη-
ρωθέντος, μετὰ τὴν μεγάλην δοξολογίαν, εἷς τῶν διακό-
νων ἐρχόμενος ἐν τῷ ἄμβωνι, ποιεῖ τὴν
ἐκτενῆ, καὶ τὰς αἰτήσεις· καὶ [illegible] κε-
φαλοκλισία, καὶ ἡ ἐκφώνησις χωρὶς ἀπολύσεως:
Ὁ δὲ πατριάρχης μετὰ τὴν δοξολογίαν, προπορευομένου
ἔμπροσθεν τοῦ ἐπὶ τῆς εὐταξίας, καὶ τῶν
διακόνων κατὰ συζυγίαν καὶ κατὰ τάξιν, ἀ-
νέρχεται ἐν τῇ ἀναβάθρᾳ, διὰ μέσου
τοῦ ἀδύτου (?), τῶν ἄλλων πάντων ἔνθεν κἀκεῖθεν
ὑποχωρούντων, ἵνα μὴ πατήσωσιν αὐτόν·
εἶτα ὑποχωροῦσι πάντες, καὶ κάθηνται ἐν ἑνὶ
μέρει· Ὁ δὲ μέγας χαρτοφύλαξ, ἀπέρχεται
μετὰ τὸν ὑπομνηματογράφον καὶ τὸν
ἱερομνήμονος (?), ἔμπροσθεν αὐτῶν, προπορευο-
μένου ἀεὶ τοῦ ἐπὶ τῆς εὐταξίας· καὶ προσ-
καλεῖται πρῶτον τοὺς ψάλτας· Οἱ καὶ ἐρχό-

μενοι, στάντες ἀπαντικρὺ τοῦ πατριάρχου· καὶ
προσκυνήσαντες, ψάλλουσι τρίς, τό, Εἰς πολ-
λὰ ἔτη δέσποτα: Μετὰ τοῦτο, προσκαλεῖται 10
τοὺς ἄρχοντας τῆς ἐκκλησίας· Οἱ καὶ ἐρχόμενοι
κατὰ τάξιν, καὶ κατὰ συζυγίας προσκυνοῦντες,
οἱ μὲν ἐξωκατάκοιλοι, κάθηνται ἐν ταῖς
βαθμίσι τῆς ἀναβάθρας· Ὁ δὲ πρωτο-
νοτάριος καὶ ὁ λογοθέτης, ἀνέρχονται καὶ ἵ-
στανται ἑκατέρωθεν τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου:
Οἱ δὲ λοιποί, ἵστανται κάτω μετὰ τὴν ἀναβά-
θραν, ἐξ ἑκατέρου μέρους: Εἶτα προσκαλεῖται
τοὺς ἀρχιερεῖς· Οἱ καὶ ἐρχόμενοι μετὰ φαι-
νολίων λευκῶν, καὶ προσκυνοῦντες κατὰ συζυγίας,
κάθηνται ἐν τοῖς προευτρεπισμένοις
θρόνοις· Καὶ τελευταῖον, προσκαλεῖται
τὸν ὑποψήφιον· Ὃς καὶ ἐρχόμενος μετὰ
φαινολίου λευκοῦ, καὶ ἐπιτραχηλίου, κατὰ
ποταμὸν (?) προσκυνεῖ· Στὰς ἀπαντικρὺ
τοῦ πατριάρχου, ἀναγινώσκει τὴν ἰδίαν ὁμολογίαν,
εἰς ἐπήκοον πάντων· Καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν,

ἀνιστάμενος ὁ μέγας χαρτοφύλαξ, ἀπέρχεται
ἐν τῷ τόπῳ, ἔνθα ἵσταται ὁ ὑποψήφιος·
καὶ λαβὼν τὴν αὐτοῦ κεφαλήν, τῇ ἰδίᾳ
δεξιᾷ, καὶ ταύτην ὑποκλίνας, ἀσκεπῆ οὖσαν,
ἐκφωνεῖ, κελεύσατε: καὶ τῶν ἀνιστα-
μένων, ἀνίσταται καὶ ὁ πατριάρχης· καὶ ἔχων
πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα ἐκτεταμένην, ἐκ-
φωνεῖ· Ἡ χάρις τοῦ παναγίου πνεύματος, διὰ
τῆς ἡμῶν μετριότητος, προχειρίζεταί
σε μητροπολίτην, τῆς θεοσώστου πό-
λεως, τῆσδε: καὶ οἱ μὲν ψάλται, ψάλλου-
σι τρίς, τό, εἰς πολλὰ ἔτη δέσποτα· ὁ δὲ μέ-
γας χαρτοφύλαξ, κρατῶν τὸν χειροτονούμενον
ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, ἀνέρχεται διὰ τῶν ἀναβαθμῶν πρὸς
τὸν πατριάρχην· καὶ ὑποδεικνύουσιν αὐτῷ, ἀ-
σπάσασθαι τὸ τοῦ πατριάρχου δεξιὸν γόνυ·
τὴν δεξιὰν χεῖρα· καὶ τὴν δεξιὰν παρειάν:
εἶτα, ἀπέρχονται εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ ἀ-
σπάζεται αὐτούς, εἰς τὸ στόμα:
Καὶ πάλιν ἵστησιν αὐτὸν ὁ μέγας χαρτοφύλαξ.

ἐν τῷ συνήθει τόπῳ· καὶ ὑποκλίνας αὖθις
τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ἐκφωνεῖ, κελεύσατε:
11
Καὶ πάλιν ἀνιστάμενος ὁ πατριάρχης, ἔχων ὁμοίως
τὴν χεῖρα ἐκτεταμένην, ἐκφωνεῖ,
Ἡ χάρις τοῦ παναγίου πνεύματος, ἔσται μετὰ σοῦ:
Εἶτα πάλιν οἱ ψάλται, ψάλλουσι τρίς τό, εἰς πολ-
λὰ ἔτη δέσποτα: καὶ οὕτω μικρὸν προπέμ-
ψας αὐτὸν ὁ μέγας χαρτοφύλαξ, παραδί-
δωσι τοῖς ὑπηρέταις, καὶ ἀπέρχονται
σὺν αὐτῷ, εἰς τὸ ἅγιον βῆμα· κἀκεῖ φορέσας
πᾶσαν τὴν ἱερατικὴν στολήν, καὶ ὠμοφό-
ριον, κάθηται ἐν τῷ διακονικῷ:
Οὗτος δὲ εἰς τὴν εἴσοδον ἐξέρχεται, οὔτε ἐκ-
φώνησιν λέγει· οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀνιστά-
μενοι καὶ προσκυνοῦντες τὸν πατριάρχην,
ἐκλαμβάνοντες τὴν εὐλογίαν, ἀπέρχονται ἐν
τῷ συνήθει τόπῳ καὶ φορένουσιν:
Ὁ δὲ ἐντορένων τῶν διακόνων, πρότερος προσ-
κυνήσας τρὶς κατ' ἀνατολάς, λέγει πρὸς
ἑαυτόν, ὁ θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ,

Εἶτα στρεφθῆναι πρὸς τὸν πατριάρχην καὶ ὑποκλί-
ναι τὴν κεφαλὴν ἑαυτοῦ, κρατῶν καὶ τὸ ὠράριον
τοῖς τρισὶ δακτύλοις τῆς δεξιᾶς χειρός, καὶ
ὑποδεικνὺς αὐτό, λέγει· Καιρὸς τοῦ ποι-
ῆσαι τῷ κυρίῳ, δέσποτα εὐλόγησον· καὶ ὁ πατριάρχης
ἀνιστάμενος καὶ σφραγίζων αὐτόν, λέγει·
Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε· νῦν καὶ
εἶτα ὁ διάκονος· Εὔξαι ὑπὲρ ἐμοῦ δέσποτα·
καὶ ὁ πατριάρχης· Κατευθύναι Κύριος τὰ διαβή-
ματά σου. εἶτα πάλιν ὁ διάκονος· Μνήσθητί μου
δέσποτα ἅγιε. καὶ ὁ πατριάρχης· Μνησθείη σου
Κύριος ὁ Θεὸς ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. καὶ οὕτως
ἀσπασάμενος ὁ διάκονος τὸ ὠράριον, αὐτὸ πρ
ἀσπάζεται καὶ τὴν χεῖρα τοῦ πατριάρχου,
ἐκλαμβάνει εὐλογίαν· καὶ εὐθὺς ὁ πατριάρχης
κατέρχεσθαι, καὶ ἵσταται ἐν τῷ συνήθει
τόπῳ τὸν μέσον τοῦ δεξιοῦ τῶν βασιλικῶν
πυλῶν τοῦ ναοῦ· καὶ χειροτονεῖ τοὺς
ἀναγνώστας καὶ ὑποδιακόνους. :-

12

Τὸ πῶς γίνεσθαι ἡ χειροτονία τῶν ἀναγνωστῶν:

Προσάγεσθαι τῷ πατριάρχῃ ὁ μέλλων χειροτονεῖ-
σθαι ἀναγνώστης· εἰ μὲν κοσμικός ἐστι,
μετὰ ἱματίου, ἀσκεπής· εἰ δὲ μοναχός,
μετὰ μανδύου· καὶ σφραγίζεσθαι τρίτον
τὴν κεφαλὴν, καὶ κείρεσθαι παρ᾽ αὐτοῦ σταυ-
ροειδῶς, λέγοντος· Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρός,
καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· ἐπιφωνούν-
των καθεξῆς ἐπὶ κλήσει νῦν συμπαρόντων,
τὸ ἀμήν· εἶτα τελεσθὲν τὴν κληρικὸν
κειρᾶσθαι ἅμα· καὶ οὕτω πάλιν προσάγεται
τῷ πατριάρχῃ, ὃς καὶ λαβὼν φαινόλιον, ἐνδιδύ-
σκει αὐτόν, εἰ πρότερον οὐκ ἐνῆν μοναχός· καὶ
τρίτον τὴν τούτου κεφαλὴν σφραγίζων,
ἐπιτίθησιν αὐτῷ τὴν χεῖρα· καὶ τοῦ διακόνου
λέγοντος· Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν, ὁ πατριάρχης ἐπεύχεται·
Κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ· ἐκλέξαι
τὸν δοῦλόν σου τοῦτον· καὶ ἁγίασον
αὐτόν· καὶ καταξίωσον μετὰ πάσης

σοφίας καὶ συνέσεως, τῶν θείων
λογίων τὴν μελέτην καὶ τὴν ἀνάγνωσιν
ποιεῖσθαι· διαφυλάττων αὐτὸν ἐν
ἀμέμπτῳ πολιτείᾳ: Ἐκφώνησις:
Ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ
μονογενοῦς σου υἱοῦ· μεθ' οὗ εὐλογητὸς
εἶ, σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποι-
ῷ σου πνεύματι· νῦν, καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων· Καὶ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν, δίδοται
τῷ ἀναγνώστῃ βιβλίον ἀποστολικόν· καὶ
ὀλίγον ἀναγινώσκων, λαμβάνει παρὰ
τοῦ ἀρχιερέως εἰρήνην· Εἰ δὲ εἰσὶ καὶ πλείονες οἱ χειρο-
τονούμενοι ἀναγνῶσται, χειροτονοῦνται
ὁμοῦ· καὶ λέγεται καὶ ἡ εὐχὴ πληθυντικῶς:
Ἡ δὲ τοῦ ὑποδιακόνου χειροτονία, γίνεται οὕτως:

εἰ ἔστι ψάλτης, λέγε ἀπὸ τοῦ ψάλτου πρό:

+ Ὅπως γίνεται ἡ τῶν ὑποδιακόνων χειροτονία:

Προσάγεται τῷ ἀρχιερεῖ ὁ ἀναγνώστης, μετὰ φαι-
νολίου· εἰ δὲ μοναχός ἐστιν, μετὰ τοῦ μανδύου.
Κελεύει δὲ ὁ ἀρχιερεύς, ἀποδύσασθαι τοῦτον,

13

τὸ φαινόλιον, ἢ τὸ μανδύον· καὶ ἐνδύσασθαι
στιχάριον, ἐζώσασθαι: Κομισθῆναι δὲ καὶ χερ-
νιβόξεστον, καὶ μανδύλιον· εἶτα σφραγίζων
τρὶς τὴν αὐτοῦ κεφαλήν, καὶ ἐπιθεὶς
αὐτῇ τὴν χεῖρα, τοῦ διακόνου λέγοντος, Τοῦ κυρίου
δεηθῶμεν, ὁ ἀρχιερεύς, εὔχεται οὕτως:
Κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν· ὁ διὰ τοῦ ἑνὸς καὶ
τοῦ αὐτοῦ ἁγίου πνεύματος, διαιρῶν ἑκάστῳ
τῶν ἐκλελεγμένων, τὰ σὰ χαρίσματα·
ὁ τάγματα διάφορα τῇ ἐκκλησίᾳ σου
δωρησάμενος, καὶ βαθμοὺς λειτουρ-
γίας καταστησάμενος ἐν αὐτῇ, πρὸς
ὑπηρεσίαν τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων
σου μυστηρίων· ὁ τῇ σῇ ἀρρήτῳ
προγνώσει, ὁρίσας καὶ τοῦτον τὸν
δοῦλόν σου, ἄξιον εἶναι τοῦ ὑπηρε-
τεῖν τῇ ἁγίᾳ σου ἐκκλησίᾳ, αὐτὸς
δέσποτα, ἀκατάγνωστον αὐτὸν ἐν
πᾶσι διαφύλαξον· καὶ δὸς αὐτῷ, ἀ-
γαπᾶν εὐπρέπειαν οἴκου σου· παρ-

ἀμαι ταῖς θύραις τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου σου·
ἀμίαντον λύχνον σκηνώματος δόξης σου.
Καὶ φύτευσον αὐτὸν ἐν τῇ ἁγίᾳ σου ἐκκλησίᾳ,
ὡς ἐλαίαν κατάκαρπον· καὶ καρποφόρον
καρπὸν δικαιοσύνης· καὶ τέλειον ἀνάδει-
ξον δοῦλόν σου· ἐν καιρῷ τῆς παρουσίας σου,
τῆς τῶν εὐαρεστησάντων σοι ἀπολαύων
ἐκφω ἀμοιβῆς: Ὅτι σὸν ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύ-
ναμις καὶ ἡ δόξα· τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγί-
ου πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων:
Καὶ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν, δεξάμενος ὁ ἀρχιερεὺς τὸ μαν-
δύλιον, ἐπιτίθησι τῷ δεξιῷ ὤμῳ τοῦ χειρο-
τονουμένου· Ὁμοίως καὶ τὸ χερνιβόξεστον δίδω-
σιν αὐτῷ: Ὁ δέ, λαβών, ἀπονίζει τὴν χεῖρ-
αὐτοῦ, καὶ βάλλει ὕδωρ εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ νί-
πτεται· λέγε καὶ τό, Ὁ αἰ πιστοὶ τρίς· Καὶ οὕτω
λαμβάνων εὐλογίαν, ἀπερχόμενος, ἵσταται ἔμ-
προσθεν τῶν ἁγίων θυρῶν: Οὕτως γίνεται,
ἐὰν εἴπερ εἰσὶ πολλοὶ χειροτονούμενοι ὑποδιά-
κονοι, τῆς εὐχῆς μόνον μικρὸν ὑπαλλασσο-

μένης πρὸς πολλούς: Ἰστέον δέ, ὅτι ποτὲ 14
οὐκ ἔστι χειροτονεῖν ἀρχιερέως, ὅθεν ἱερέων
τῶν διακόνων, ὃν λαμβάνει τὸν καιρὸν καθώς
εἴπομεν, ἐν τῇ ἀναβάθρα καθήμενος τοῦ ἱεράρχου.
ἀλλὰ μετὰ τὸ φορέσαι τοῦ ἱεράρχου, καὶ ἀπελθεῖν
εἰς τὴν συνήθη τάξιν πρὸ τῶν βασιλικῶν πυλῶν,
λαμβάνει τὸν καιρόν, μετὰ τὴν τῶν ἀναγνω-
στῶν καὶ ὑποδιακόνων χειροτονίαν· καὶ οὕτω ποιεῖ
ὑποδιάκονον ἐκ ... ὅθεν ἱερέων, ποιῆσαι τὴν
ἔναρξιν τῆς λειτουργίας· Ἀνερχόμενος τοίνυν
ὁ ἀρχιδιάκονος εἰς τὸν ἄμβωνα, προσκυνεῖ κατέναντι
τῶν ἁγίων θυρῶν τρίς, μηδὲν λαβεῖ, λέγει καθ' ἑαυτόν,
Κύριε, τὰ χείλη μου ἀνοίξεις, καὶ τὸ στόμα μου ἀναγγελεῖ
τὴν αἴνεσίν σου· Καὶ οὕτως ἐκφωνεῖ:
Εὐλόγησον δέσποτα: Καὶ ἀρχίζει ὁ δευτερεύων τῶν
ἱερέων, ἤγουν ὁ τὴν προσκομιδὴν ποιήσας· λέγει:
Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ
Εἶτα ὁ ἀρχιδιάκονος· Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν:
Ὑπὲρ τῆς ἄνωθεν εἰρήνης καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν:
Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου· εὐσταθείας τῶν

τοῦ ἁγίου οἴκου τούτου, καὶ τῶν μετὰ πίστεως, εὐλαβεί-
ας· ὑπὲρ ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν, τοῦ τιμίου πρεσβυτερί(ου)·
ὑπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοφυλάκτων ἡμῶν
ὑπὲρ τοῦ συμπολεμῆσαι καὶ ὑποτάξαι ὑπὸ τ(οὺς πόδας)
τῆς πόλεως ταύτης, πάσης πόλεως χώρας
ὑπὲρ εὐκρασίας ἀέρων, εὐφορίας τῶν καρπῶν τ(ῆς γῆς)
πλεόντων, ὁδοιπορούντων, νοσούντων
ὑπὲρ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως
Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς
Τῆς παναγίας ἀχράντου ὑπερευλογημένης δεσποί(νης)
Τούτων δὲ λεγομένων, ὁ ἱερεὺς λέγει τὴν εὐχὴν τοῦ πρώ-
του ἀντιφώνου· Ἀνίσταται ὁ κύριος ὁ πατριάρχης, καὶ λέγει τὰς
εὐχὰς τῶν τριῶν ἀντιφώνων ὁμοῦ, λέγων καὶ τὰς
ἐκφωνήσεις καθ' ἑαυτόν· κρατοῦντος τὸ κοντά-
κιον τοῦ ἱερομνήμονος. Τὸ δὲ αὐτὸ τοῦτο ποιοῦσι καὶ
οἱ ἀρχιερεῖς ἐν ᾧ ἂν ὦσι τόπῳ: Δεῖ δὲ γινώ-
σκειν, ὅτι ὁ ποιήσας ἱερεὺς τὴν προσκομιδήν,
αὐτὸς ποιεῖ καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς λειτουργίας, αὐτὸς
λέγει, καὶ τὰς τρεῖς ἐκφωνήσεις:

Εὐχὴ ἀντιφώνου α΄:

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν· οὗ τὸ κράτος ἀνείκαστον, 15
καὶ ἡ δόξα ἀκατάληπτος· οὗ τὸ ἔλεος
ἀμέτρητον, καὶ ἡ φιλανθρωπία ἄφατος,
αὐτὸς δέσποτα κατὰ τὴν εὐσπλαγ-
χνίαν σου, ἐπίβλεψον ἐφ' ἡμᾶς,
καὶ ἐπὶ τὸν ἅγιον οἶκον τοῦτον· καὶ
ποίησον μεθ' ἡμῶν, καὶ τῶν συνευ-
χομένων ἡμῖν, πλούσια τὰ ἐλέη
σου καὶ τοὺς οἰκτιρμούς σου· μετὰ
τὴν πλήρωσιν τῆς εὐχῆς, ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεύς: Ἐκφω(νησις)
Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις:
Καὶ οἱ μὲν ψάλται ψάλλουσι τὸ πρῶτον ἀντίφωνον·
Ὁ δὲ ἱερεὺς λέγει τὴν εὐχὴν τοῦ δευτέρου ἀντιφώνου
ταύτην· Εὐχὴ ἀντιφώνου β΄:
Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν· σῶσον τὸν λαόν σου,
καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου.
τὸ πλήρωμα τῆς ἐκκλησίας σου,
φύλαξον· ἁγίασον τοὺς ἀγαπῶντας
τὴν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου σου.
σὺ αὐτοὺς ἀντιδόξασον τῇ θεϊκῇ

διαφύλαξον, καὶ μὴ ἐγκαταλίπῃς ἡ-
μᾶς τοὺς ἐλπίζοντας ἐπὶ σέ:
μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ πρώτου ἀν-
τιφώνου, ποιεῖ ὁ διάκονος μικρὰν συναπτήν·
Ἔτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν: Ἀντιλαβοῦ, σῶσον·
ἐκφω Τῆς παναγίας ἀχράντου: ἐκφ ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ:
Ὅτι σὸν τὸ κράτος· καὶ σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύ-
ναμις καὶ ἡ δόξα· τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ
μετὰ τὴν ἐκφώνησιν, οἱ μὲν ψάλται ψάλλουσι
τὸ δεύτερον ἀντίφωνον· ὁ δὲ ἱερεὺς λέγει τὴν
εὐχὴν τοῦ τρίτου ἀντιφώνου:
Δεῖ δὲ γινώσκειν, ὅτι ψαλλομένου τοῦ β' ἀντιφώνου,
ὁ μέγας χαρτοφύλαξ προσκυνῶν τὸν πατριάρχην,
λαμβάνει τὸν ὑπομνηματογράφον καὶ τὸν ἱε-
ρομνήμονα, προοδοποιοῦντος τοῦ ἐπὶ τῆς
εὐταξίας· καὶ ἀπερχόμενος, προσκαλεῖται τοὺς ἀρ-
χιερεῖς· οἱ καὶ ἐρχόμενοι καὶ προσκυνοῦντες κατὰ
τάξιν καὶ κατὰ συζυγίαν, ἵστανται κατὰ τάξιν
ἐξ ἀριστερῶν τοῦ πατριάρχου: εὐχὴ ἀντιφώνου γ'
Ὁ τὰς κοινὰς ταύτας καὶ συμφώνους

ἡμῖν χαρισάμενος προσευχάς· ὁ 16
καὶ δυσὶ καὶ τρισὶ συμφωνοῦσιν ἐπὶ
τῷ ὀνόματί σου, τὰς αἰτήσεις παρέ-
χειν ἐπαγγειλάμενος, αὐτὸς καὶ νῦν
τῶν δούλων σου τὰ αἰτήματα πρὸς
τὸ συμφέρον πλήρωσον· χορηγῶν
ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι, τὴν ἐπί-
γνωσιν τῆς σῆς ἀληθείας· καὶ ἐν τῷ μέλ-
λοντι, ζωὴν αἰώνιον χαριζόμενος:
μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ β' ἀντιφώνου,
πάλιν ὁ διάκονος· Ἔτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ· Ἀντιλαβοῦ·
Τῆς παναγίας ἀχράντου: ἐκφ ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ: ἐκφω
Ὅτι ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις· καὶ σοὶ
τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ
ἁγίῳ· ψάλλουσιν οἱ ψάλται τὸ τρίτον ἀντίφωνον·
ὁ δὲ διάκονος ὁ ἐν τῷ ἄμβωνι, κατερχόμενος, εἰσέρχεται
εἰς τὸ ἅγιον βῆμα· καὶ λαμβάνει τὸ εὐαγγέλιον, ἀπὸ τῶν χειρῶν
τοῦ ἱερέως· καὶ ποιοῦσι τὴν εἴσοδον· ὁ μὲν οὖν διάκονος
ὁ κρατῶν τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, ἐλθὼν ἐπιδίδωσιν αὐτό,
τῷ δευτερεύοντι τῶν διακόνων· ὁ δὲ ποιήσας τὴν

προσκομιδὴν ἱερεῖς, ἐρχόμενος καὶ προσκυνῶν
τὸν πατριάρχην, λαμβάνει εὐλογίαν, καὶ ἵσταται ἐξ ἀ-
ριστερῶν τῶν ἀρχιερέων, καὶ οἱ λοιποὶ ἱερεῖς κατὰ
τάξιν· καὶ οἱ διάκονοι ὁμοίως ἐκ δεξιῶν τοῦ
πατριάρχου κατὰ τάξιν· Κλίνοντες πάντες τὰς κεφαλάς,
λέγει ὁ δευτερεύων, Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν, ἅμα δὲ τὸ ὡραῖον
κρατῶν τοῖς τρισὶ δακτύλοις τῆς δεξιᾶς χειρός·
ὁ λέγει ὁ πατριάρχης καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ ἱερεῖς χαμηλῶς, τὴν εὐχὴν τῆς εἰσόδου
μυστικῶς: Εὐχὴ τῆς εἰσόδου:
Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν· ὁ καταστήσας
ἐν οὐρανοῖς τάγματα καὶ στρατιὰς
ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων, εἰς λειτουργίαν
τῆς σῆς δόξης, ποίησον σὺν
τῇ εἰσόδῳ ἡμῶν, εἴσοδον ἁγίων
ἀγγέλων γενέσθαι· συλλειτουργούντων
ἡμῖν· καὶ συνδοξολογούντων
τὴν σὴν ἀγαθότητα: Ὅτι πρέπει σοι
πᾶσα δόξα τιμὴ καὶ προσκύνησις τῷ πατρὶ καὶ
Ἀμήν. Τῆς δὲ τελεσθείσης, λέγει ὁ διάκονος πρὸς τὸν πατρι-
άρχην· Εὐλόγησον δέσποτα τὴν ἁγίαν εἴσοδον, δεικνύων αὐ-

τῷ πρὸς ἀνατολὰς μετὰ τοῦ ὠραρίου, οὕτως ὡς κρατεῖ αὐτό. 17
Ὁ πατριάρχης ποιῶν σταυρὸν κατὰ ἀνατολάς, λέγει· Εὐλο-
γημένη ἡ εἴσοδος τῶν ἁγίων σου Κύριε, πάντοτε
νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· Εἶτα ἀσπά-
ζεται τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον. Ὁ δὲ διάκονος, στὰς εἰς τὸ μέσον ἀν-
τικρὺ τοῦ ἄμβωνος, ἀνυψοῖ τὰς χεῖρας μικρὸν
καὶ δεικνύων τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, λέγει· Σοφία ὀρθοί· καὶ οὕτω
γίνεται ἡ εἴσοδος· Οὕτω δὲ ὡς εἶπεν ὁ διάκονος, Σοφία
ὀρθοί, ἐκφωνοῦσιν οἱ ἐπισκοπιανοί, Εἰς
πολλὰ ἔτη δέσποτα· Ἐρχομένων δὲ τῆς εἰσόδου,
καὶ ἕνα ποταμὸν ἐκφωνοῦσιν οἱ ἀδελφοί, Εἰς
πολλὰ ἔτη δέσποτα· Ὅταν δὲ ἄρξωνται λέγειν
τοῦτο, ἵστανται πάντες, καὶ ἀρχιερεῖς, καὶ πρεσ-
βύτεροι· καὶ διάκονοι, καὶ ὁ πατριάρχης αὐτός· Ὅτε δὲ
προσκυνήσωσι τὰς ἁγίας εἰκόνας, ἄρχονται λέγειν
οἱ ψάλται, εἰς καθεῖς, Εἰς πολλὰ ἔτη δέσποτα,
ἕως ἂν ἔλθῃ ἐν τῇ σωλέᾳ· Ἐρχόμενοι δὲ πάντες
εἰς τὰς ἁγίας θύρας κατὰ σύζυγον, ἐνταῦθα μερίζονται,
ὁ ἀσπάζεται εἰς τὴν μίαν θύραν, καὶ ὁ ἕτερος,
τὴν ἄλλην· Καὶ οὕτως εἰσέρχονται εἰς τὸ ἅγιον βῆμα·

Οἱ ὑποδιάκονοι, ἀσπάζονται τὴν ἁγίαν τράπεζαν.
Ὅταν δὲ φθάσῃ ὁ πατριάρχης εἰς τὰς ἁγίας θύρας, ἀσφαλί-
ζουσιν αὐτὰς οἱ ὀστιάριοι· καὶ ἀσπάζεται πρῶτον
τὴν δεξιάν, εἶτα τὴν εὐώνυμον· ἐὰν οὕτως
ἀνοίγουσιν αὐτῷ, καὶ εἰσέρχεται: Καὶ ὄπισθεν
αὐτοῦ, οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἱερεῖς, ἀσπαζόμενοι
καὶ αὐτοὶ τὰς ἁγίας θύρας, ὡς καὶ οἱ διάκονοι: Ἅμα δὲ τῷ
εἰσελθεῖν τὸν πατριάρχην, ὁ κανστρίσιος ἔχων προευ-
τρεπισμένον τὸν θυμιατόν, βαλὼν ἐν αὐτῷ
θυμίαμα, λέγει· Εὐλόγησον, δέσποτα, τὸ θυμίαμα. Ὁ δὲ εὐ-
λογῶν αὐτό, λέγει τὴν εὐχὴν τοῦ θυμιάματος καθ' ἑ-
αυτόν: Καὶ λαμβάνων τὸν θυμιατὸν ἀπὸ τῶν
χειρῶν αὐτοῦ, θυμιᾷ κύκλῳ προειδῶς τὴν ἁγίαν
τράπεζαν, ψαλλόντων τῶν διακόνων τὸ ἀπολυτίκιον τῆς
ἡμέρας: Καὶ ἀποδίδωσι τὸν θυμιατὸν τῷ καν-
στρισίῳ, θυμιᾶται παρ' αὐτοῦ: Εἶτα λαμβάνει
τὸ δικήριον ἀπ' αὐτῶν: Καὶ ἀνέρχεται εἰς τὴν
κρηπίδα τῆς ἁγίας τραπέζης: Καὶ κρατῶν τὸ δικήρι-
ον τῇ δεξιᾷ, ποιεῖ σταυροὺς τρεῖς, ἄνωθεν τοῦ εὐαγ-
γελίου ἐπὶ τῆς τραπέζης κειμένου, λέγων καθ' ἑαυτόν.

18

Κύριε Κύριε, ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἴδε καὶ ἐπίσκε-
ψαι τὴν ἄμπελον ταύτην, καὶ κατάρτισαι αὐτήν,
ἣν ἐφύτευσεν ἡ δεξιά σου: Καὶ ἀποδίδωσι τὸ δική-
ριον τῷ κανστρισίῳ: Ἰστέον ὡς μετὰ τὴν εὐχὴν ταύτην, ἂν
μὴ ἐστὶ χειροτονία ἀρχιερέως, γίνεται ἡ φήμη
τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πατριάρχου, καθημένου τοῦ πατρι-
άρχου ἐν τῷ σελλίῳ αὐτοῦ: Εἰ δὲ χειροτονία ἐστί, γίνεται
μετὰ τὸ τρισάγιον· ὡς προϊὼν ἐροῦμεν σαφέστερον:
Ὁ δὲ δευτερεύων τῶν διακόνων, ἐρχόμενος ἔμπρο-
σθεν τοῦ πατριάρχου, κλίνας τὴν κεφαλήν· κρατῶν δ' ἅμα
καὶ τὸ ὠράριον ὡς πολλάκις εἴρηται, λέγει· Εὐλό-
γησον, δέσποτα, τὸν καιρὸν τοῦ τρισαγίου: Ὁ δὲ πατριάρχης
σφραγίζων αὐτόν, λέγει· Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν· καὶ σοὶ
τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ
ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καί: Τοῦ δὲ διακόνου πληρωθέντος
παρὰ τῶν ψαλτῶν, λαβὼν τὸν καιρὸν τοῦ τρι-
σαγίου διάκονος, ἐλθὼν ἐπάνω τῶν ἁγίων θυρῶν, δεί-
κνυσι τὸ ὠράριον αὐτοῦ τρὶς ἐκτός, λέγει· Καὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων: Καὶ ἄρχονται οἱ ψάλται
τὸ τρισάγιον: Ὁ δὲ πατριάρχης, λέγει τὴν εὐχὴν ταύτην.

λέγει καὶ τὴν ἐκφώνησιν αὐτῆς, μυστικῶς:

Εὐχὴ τοῦ τρισαγίου ὕμνου:

Ὁ θεὸς ὁ ἅγιος· ὁ ἐν ἁγίοις ἀναπαυό-
μενος· ὁ τρισαγίῳ φωνῇ, ὑπὸ τῶν
σεραφεὶμ ἀνυμνούμενος· καὶ
ὑπὸ τῶν χερουβεὶμ δοξολογούμενος·
καὶ ὑπὸ πάσης ἐπουρανίου δυνάμεως
προσκυνούμενος· ὁ ἐκ τοῦ μὴ
ὄντος, εἰς τὸ εἶναι παραγαγὼν τὰ
σύμπαντα· ὁ κτίσας τὸν ἄνθρωπον
κατ᾽ εἰκόνα σὴν καὶ ὁμοίωσιν, καὶ
παντί σου χαρίσματι κατακοσμή-
σας, καὶ διδοὺς αἰτοῦντι σοφίαν
καὶ σύνεσιν· καὶ μὴ παρορῶν ἁ-
μαρτάνοντα· ἀλλὰ θέμενος ἐπὶ
σωτηρίᾳ μετάνοιαν· ὁ καταξιώσας
ἡμᾶς τοὺς ταπεινοὺς καὶ ἀναξί-
ους δούλους σου, καὶ ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ στῆ-
ναι κατενώπιον τῆς δόξης τοῦ ἁγί-
ου σου θυσιαστηρίου· καὶ τὴν ὀφειλο-

μένην σοι προσκύνησιν καὶ δοξο- 19
λογίαν προσάγειν, αὐτὸς δέσποτα,
πρόσδεξαι καὶ ἐκ στόματος ἡμῶν
τῶν ἁμαρτωλῶν, τὸν τρισάγιον ὕμνον·
καὶ ἐπίσκεψαι ἡμᾶς ἐν τῇ χρηστότη-
τί σου· συγχώρησον ἡμῖν, πᾶν πλημ-
μέλημα ἑκούσιόν τε καὶ ἀκούσιον·
ἁγίασον ἡμῶν τὰς ψυχὰς καὶ τὰ
σώματα· καὶ δὸς ἡμῖν ἐν ὁσιότητι
λατρεύειν σοι, πάσας τὰς ἡμέρας
τῆς ζωῆς ἡμῶν· πρεσβείαις
τῆς ἁγίας θεοτόκου· καὶ πάντων
τῶν ἁγίων τῶν ἀπ᾽ αἰῶνος σοι εὐα-
ρεστησάντων· ὅτι ἅγιος εἶ ὁ θεὸς ἡ-
μῶν· καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμ-
πομεν, τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ
ἁγίῳ πνεύματι· νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν·

Τελεσθείσης τῆς εὐχῆς καὶ τῆς ἐκφωνήσεως, ψαλλο-
μένου τοῦ τρισαγίου τρὶς παρὰ τῶν ψαλτῶν,

ψάλλουσι τὸ τρισάγιον καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ διάκονοι, ἅπαξ,
τρὶς προσκυνοῦντες, ἐν τῷ ψάλλειν αὐτούς· εἶτα
οἱ μελῳδοὶ ψάλται, λέγουσι τό, δόξα· Ὁ δὲ πατριάρχης
λαβὼν τὸ τρικέριον ἀπὸ τοῦ κανστρισίου, ποιεῖ
αὖθις σταυροὺς τρεῖς ἄνωθεν τοῦ εὐαγγελίου, τοῦ ἐπὶ τῆς
τραπέζης κειμένου, κρατῶν τὸ τρικέριον ἐν τῇ
δεξιᾷ· καὶ λέγει καὶ τό, Κύριε Κύριε, ἐπίβλεψον ἐξ
οὐρανοῦ, καὶ ἴδε, καὶ ἐπίσκεψαι τὴν ἄμπε-
λον ταύτην· καὶ κατάρτισαι αὐτήν, ἣν ἐφύ-
τευσεν ἡ δεξιά σου· Πληρωθέντος δὲ τοῦ δόξα,
ψάλλουσιν οἱ τοῦ βήματος τὸ τρισάγιον ὁμοίως· καὶ ψάλ-
λουσιν οἱ ψάλται πάλιν· καὶ πάλιν οἱ τοῦ βήματος.
Τοῦ δὲ τελευταίου τρισαγίου ψαλλομένου παρὰ τῶν
τοῦ βήματος, ὁ πατριάρχης κατέχων τὸ τρικέριον ἐν τῇ δεξιᾷ,
στρέφεται πρὸς δυσμάς, καὶ εὐλογεῖ τὸν λαὸν τρίς·
Πληρωθέντος δὲ τοῦ τρισαγίου, καθήμενος ἐν τῷ σελλίῳ
αὐτοῦ, μικρὸν ἀναπαύεται: εἰ ἔστι χειροτονία δηλο-
νότι· εἰ γὰρ μὴ ἔστι χειροτονία, ἀνέρχεται ἐν τῷ
συνθρόνῳ μετὰ τῶν συλλειτουργούντων αὐτῷ ἀρ-
χιερέων καὶ ἱερέων· Καὶ τούτων κατὰ τὴν ἰδίαν

τάξιν ἱσταμένων, καὶ τοῦ τρισαγίου παρ' αὐτῶν ψαλλομένου, 20
ὁ πατριάρχης βλέπων πρὸς δυσμάς, εὐλογεῖ μετὰ τοῦ τρι-
κηρίου τὸν λαόν, τρίς· Ὅταν δὲ κινῆσαι ἀνέρχεσθαι
εἰς τὸ σύνθρονον, ἀσπάζεται πρῶτον τὴν ἁγίαν
τράπεζαν:

+ Ὅπως ὁ ὑποψήφιος εἰς τὸ ἀξίωμα εἰσέρχεται ἐν τῷ βήματι:

Ὁ δὲ ὑποψήφιος, ἵσταται ἐν τῷ διακονικῷ·
καὶ παραλαμβάνουσιν αὐτὸν δύο ἑκατέρωθεν
μέσον, ὅ, τε πρωτοπαπᾶς, καὶ ὁ δευτερεύων
τῶν ἱερέων· καὶ ἐξερχόμενοι διὰ τῆς θύρας τοῦ
διακονικοῦ, προπορευομένου τοῦ ἐπὶ τῆς
εὐταξίας, διέρχονται διὰ τῆς σωλέας, μέχρις ἂν
φθάσωσιν εἰς τὰς ἁγίας θύρας· Ὅταν δὲ φθά-
σωσι τὰς ἁγίας θύρας, ἀπολύουσιν αὐτὸν οἱ
πρεσβύτεροι· καὶ παραλαμβάνουσιν αὐτόν,
δύο ἀρχιερεῖς οἱ πρῶτοι· καὶ προπορευο-
μένου τοῦ ἱερομνήμονος, καὶ τοῦ δευτερεύοντος
τῶν διακόνων, καὶ ψαλλόντων τό, Ἅγιοι μάρτυρες
οἱ καλῶς ἀθλήσαντες καὶ στεφανωθέντες,
πρεσβεύσατε πρὸς Κύριον· ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν,

στρέφουσιν αὐτὸν κύκλῳ τῆς ἁγίας τραπέζης, τρίς.
(κ) ἀνίσταται ὁ πατριάρχης· καὶ προσφέρουσιν αὐτῷ,
τὸν χειροτονούμενον· ὁ δὲ καὶ σφραγίζει αὐτοῦ
τὴν κεφαλὴν τρὶς παρὰ τοῦ πατριάρχου, ἐρείσας
τε τὸ μέτωπον τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ, κλίνει καὶ ἀμφο-
τέρους τοὺς πόδας. ὁ δὲ μέγας χαρτοφύλαξ,
ἐπιδίδωσι τῷ πατριάρχῃ, τὸ λεγόμενον πτερόν,
ὁ δὲ ἐκφωνεῖ, Πρόσχωμεν. ὁ δὲ πατριάρχης λα-
βὼν τὸ πτερὸν τῇ ἀριστερᾷ χειρί, καὶ τὴν δεξι-
ὰν ἐπικειμένην τῇ τοῦ χειροτονουμένου κεφαλῇ,
ἀναγινώσκει τὰ ἐν τῷ πτερῷ γεγραμμένα εἰς ἐ-
πήκοον πάντων, λέγων οὕτως:

Ψήφῳ καὶ δοκιμασίᾳ, τῶν θεοφιλε-
στάτων μητροπολιτῶν, καὶ τῶν ὁσιω-
τάτων ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων:

Ἡ θεία χάρις, ἡ πάντοτε τὰ ἀσθενῆ θε-
ραπεύουσα, καὶ τὰ ἐλλείποντα
ἀναπληροῦσα, προχειρίζεται τὸν
δεῖνα, τὸν εὐλαβέστατον ἱερομόναχον,
μητροπολίτην τῆς θεοσώστου πό-

21

λεως, τῆς δεῖνα· εὐξώμεθα οὖν ὑπὲρ
αὐτοῦ, ἵνα ἔλθῃ ἐπ' αὐτὸν ἡ χάρις τοῦ
παναγίου πνεύματος: (κ) φωνοῦσι πάντες ἐκ τρί-
του τό, Κύριε ἐλέησον: Εἶτα τὸ εὐαγγέλιον ὁ πατριάρχης
ἀναπτύξας, ἐπιτίθησι τῷ τραχήλῳ καὶ τῇ κε-
φαλῇ αὐτοῦ, συνεφαπτομένων καὶ τῶν ἀρχιερέ-
ων πάντων. Πρὸ τοῦ τεθῆναι δὲ τὸ εὐαγγέλιον, σφραγίζει
αὖθις τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, τρίς. Τοῦ δὲ εὐαγ-
γελίου τεθέντος, ὁ πατριάρχης εὔχεται οὕτως:

Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ νομοθετή-
σας ἡμῖν διὰ τοῦ ἀποστόλου σου Παύλου,
βαθμῶν καὶ ταγμάτων τάξιν, εἰς τὸ
ἐξυπηρετεῖσθαι καὶ λειτουργεῖν
τοῖς σεπτοῖς καὶ ἀχράντοις σου μυ-
στηρίοις ἐν τῷ ἁγίῳ σου θυσιαστηρίῳ,
πρῶτον, ἀποστόλους· δεύτερον, προφή-
τας· τρίτον, διδασκάλους, αὐτὸς
Δέσποτα τῶν ἁπάντων, καὶ τοῦτον
τὸν ψηφισθέντα, καὶ ἀξιωθέντα
ὑπεισελθεῖν τὸν εὐαγγελικὸν ζυγὸν

καὶ τὴν ἀρχιερατικὴν ἀξίαν, διὰ τῆς χει-
ρὸς ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ, καὶ τῶν συμ-
παρόντων λειτουργῶν καὶ συνεπισκό-
πων, τῇ ἐπιφοιτήσει καὶ δυνάμει
καὶ χάριτι τοῦ ἁγίου σου πνεύματος,
ὡς ἡγίασας τοὺς ἁγίους σου ἀποστό-
λους καὶ προφήτας· ὡς ἔχρισας
τοὺς βασιλεῖς· ὡς ἡγίασας τοὺς ἀρ-
χιερεῖς· καὶ ἀνεπίληπτον αὐτοῦ
τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπόδειξον·
καὶ πάσῃ σεμνότητι κοσμῶν, ἅγιον
ἀνάδειξον, ἄξιον γενέσθαι,
τοῦ αἰτεῖν τὰ πρὸς σωτηρίαν
τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπακούειν σε αὐτοῦ·
ἐκφω Ὅτι ἡγίασταί σου τὸ ὄνομα· δεδόξασταί
σου ἡ βασιλεία, τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου
πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων. Καὶ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν,
λέγει ὁ πρῶτος τῶν ἀρχιερέων, λεπτῇ φωνῇ,
ὅσον ἀκούειν τοὺς συνόντας ἀρχιερεῖς καὶ ἀπο-

κρίνεσθαι, τὰ διακονικὰ ταῦτα:
Ἐν εἰρήνῃ τοῦ κυρίου δεηθῶμεν: Ὑπὲρ τῆς ἄνωθεν εἰρήνης καὶ
τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν, τοῦ κυρίου δεηθῶμεν·
Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, εὐσταθείας
τῶν ἁγίων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν, καὶ τῆς τῶν
πάντων ἑνώσεως, τοῦ κυρίου δεηθῶμεν:
Ὑπὲρ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν, τοῦ δεῖνος, ἱερωσύνης,
ἀντιλήψεως, διαμονῆς· εἰρήνης· ὑγείας
σωτηρίας αὐτοῦ, καὶ τοῦ ἔργου τῶν χειρῶν
αὐτοῦ, τοῦ κυρίου δεηθῶμεν:
Ὑπὲρ τοῦ δούλου τοῦ θεοῦ, τοῦ δεῖνος, τοῦ νυνὶ προχει-
ριζομένου ἐπισκόπου, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ, τοῦ κυρίου δεηθῶμεν.
Ὅπως ὁ φιλάνθρωπος θεός, ἄσπιλον καὶ ἀμώμητον
αὐτῷ τὴν ἀρχιερωσύνην χαρίσηται, τοῦ κυρίου δεηθῶμεν.
Ὑπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοφυλάκτων
βασιλέων ἡμῶν, παντὸς τοῦ παλατίου
καὶ τοῦ στρατοπέδου αὐτῶν, τοῦ κυρίου δεηθῶμεν·
Ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης· πάσης πόλεως, χώρας, καὶ τῶν πί-
στει οἰκούντων ἐν αὐταῖς, τοῦ κυρίου δεηθῶμεν:
Ὑπὲρ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως

ὀργῆς καὶ ἀνάγκης, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν:
Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς
Τῆς παναγίας ἀχράντου ὑπερευλογημένης δεσποίνης
ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας
μετὰ πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες,
ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους, καὶ πᾶσαν τὴν
ζωὴν ἡμῶν + Χριστῷ τῷ θεῷ παραθώμεθα: Τούτου λεγο-
μένου παρὰ τοῦ πρώτου τῶν ἀρχιερέων ὡς εἴρηται,
ὁ πρῶτος ἀρχιερέων ὡσαύτως τῇ τοῦ χειροτονουμένου κεφα-
λῇ τὴν χεῖρα ἐπικειμένην, εὔχεται οὕτως:
Κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι
τὴν ἀνθρώπου φύσιν τὴν τῆς θεότητος
ὑποστῆναι ἐκείνου οὐσίαν, τῇ σῇ οἰκονο-
μίᾳ ὁμοιοπαθεῖς ἡμῖν διδασκά-
λους καταστήσας, τὸν σὸν ἐπέχοντας
θρόνον, εἰς τὸ ἀναφέρειν σοι θυσίαν
καὶ προσφορὰν ὑπὲρ παντὸς τοῦ λαοῦ
σου, σὺ Κύριε, καὶ τοῦτον, τὸν ἀναδει-
χθέντα οἰκονόμον τῆς ἀρχιερατικῆς
χάριτος, ποίησον γενέσθαι μι-

μητὴν σοῦ τοῦ ἀληθινοῦ ποιμένος,
τιθέντα τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν
προβάτων σου· ὁδηγὸν τυφλῶν,
φῶς τῶν ἐν σκότει, παιδευτὴν ἀ-
φρόνων, διδάσκαλον νηπίων, φω-
στῆρα ἐν κόσμῳ· ἵνα καταρτίσας
ψυχὰς τὰς ἐπιστευθείσας αὐτῷ
ἐπὶ τῆς παρούσης ζωῆς, παραστῇ
τῷ βήματί σου ἀκαταισχύντως,
καὶ τὸν μέγαν μισθὸν κομίσηται, ὃν
ἡτοίμασας τοῖς ἀθλήσασιν ὑπὲρ τοῦ
κηρύγματος τοῦ εὐαγγελίου σου:
Σὸν γάρ ἐστι τὸ ἐλεεῖν καὶ σώζειν ὁ θεὸς ἡμῶν.
καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, σὺν τῷ ἀ-
νάρχῳ σου πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων: Καὶ μετὰ τὸ ἀμήν,
αἴρει τὸ εὐαγγέλιον ὁ πρῶτος ἀρχιερέων, καὶ τίθησιν αὐτὸ εἰς τὴν ἁγίαν
τράπεζαν· εἶτα λαβὼν τὸ ὠμοφόριον,
περιτίθησι τῷ τραχήλῳ τοῦ χειροτονουμένου,
λέγων, ἄξιος· λέγουσι καὶ οἱ τοῦ βήματος, τρίς.

οἱ ψάλται, τρίς· εἶτα πάλιν ἐκφωνοῦσιν οἱ ψάλται,
εἷς καθεὶς, ἄξιος· ὡς οὖν τελειώσωσιν ἀσπάζονται τὸν χει-
ροτονηθέντα, αὐτός τε ὁ πατριάρχης, καὶ οἱ ἀρχιερεῖς
πάντες· καὶ πάλιν ὁ πατριάρχης καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἀσπα-
ζόμενοι τὴν ἁγίαν τράπεζαν, ἀνέρχονται ἐν τῷ
συνθρόνῳ· ὡς λέγει ὁ διάκονος πρὸς τὸν πατριάρχην, κέλευσον
δέσποτα· ὡς ὁ πατριάρχης λέγει· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος
ἐν ὀνόματι κυρίου· εἶτα πάλιν ὁ ἀρχιδιάκονος· εὐλόγησον
δέσποτα τὴν ἄνω καθέδραν: ὡς ὁ πατριάρχης λέγει·
Εὐλογητὸς εἶ ὁ καθήμενος ἐπὶ θρόνου δόξης τῆς βασι-
λείας σου, πάντοτε νῦν, καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων·
ὡς ἐνθρονισθῇ ὁ πατριάρχης καθίσαι ἐν τῷ συνθρόνῳ· γίνεται
δὲ ἡ εὐφημία τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πατριάρχου:
σημείωσαι, ὅτι ὁπότε οὖν γένηται χειροτονία ἀρχιερέως, γίνεται ἡ εὐφημία
πρὸ μὲν τοῦ εἰσελθεῖν τὸν πατριάρχην μετὰ τὴν εἴ-
σοδον, καὶ θυμιάσαι τὴν ἁγίαν τράπεζαν κύκλῳ, καὶ σφραγίσαι
μετὰ τοῦ δικηρίου ἐπάνω τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου, καθήμενον
ἐν τῷ σελίῳ αὐτοῦ, γίνεται εὐφημία· καὶ μετὰ τὴν εὐφημίαν,
ἐκφωνεῖ ὁ δομέστικος· Κύριε σῶσον τοὺς βασιλεῖς·
ὡς ὁ ἐτρ· καὶ ἐπάκουσον ἡμῶν: ὡς ὁ ἄρχων τῶν

κοντακίων, δόξα· καὶ ψάλλωσι τὸ κοντάκιον τῆς ἡμέρας· ὡς ἐν
Τὸ τρισάγιον: ἐν ᾧ τῷ συνθρόνῳ ἀνελθόντος τοῦ
πατριάρχου, ὁ χειροτονηθεὶς ἀρχιερεὺς προσελθὼν
αὐτῷ καὶ προσκυνήσας, καὶ λαβὼν εὐλογίαν, καθίσαι ἐν τῷ
δεξιῷ μέρει, ἐπάνω τῶν πρώτων ἀρχιερέων.
ὡς λέγει ὁ διάκονος, πρόσχωμεν· ὁ πατριάρχης, εἰρήνη πᾶσιν·
ὁ διάκονος· Σοφία· ὁ ἀναγνώστης ἐν τῷ ἄμβωνι,
ψαλμὸς τῷ Δαβίδ· ὁ διάκονος, πρόσχωμεν· ὡς λέγει ὁ ἀνα-
γνώστης τὸ προκείμενον τοῦ ἀποστόλου· ὁ διάκονος Σοφία· ὁ ἀνα-
γνώστης τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ ἀποστόλου· ὁ διάκονος πρό-
σχωμεν· ὁ ἀναγνώστης ἀναγινώσκει τὸν ἀπόστολον·
μετὰ δὲ τὴν πλήρωσιν τοῦ ἀποστόλου, ἐκφωνεῖ ὁ
λαβὼν ἀρχιερεὺς τὴν εὐλογίαν· Εἰρήνη σοι· ὁ διάκονος·
σοφία· οἱ ψάλται, ἀλληλούϊα, ψαλμὸς τῷ Δαβίδ·
ὁ διάκονος πρόσχωμεν: πρὸ δὲ τούτου, λεγομένου ἐπὶ
τοῦ ἀποστόλου, εἷς τῶν διακόνων λαβὼν τὸ θυμια-
τήριον, καὶ θυμίαμα ἐμβαλὼν, προσέρχεται τῷ πατριάρχῃ·
λέγων, Εὐλόγησον δέσποτα τὸ θυμίαμα· Τοῦ δὲ [illegible]
εὐλογήσαντος, θυμιᾷ ὁ διάκονος τὴν ἁγίαν τράπε-
ζαν κύκλῳ· εἶτα, τὸν πατριάρχην· Τοὺς ἀρχιερεῖς· Τοὺς πρ

βυτέρους καὶ διακόνων· καὶ αὖθις τὸν πατριάρχην
καὶ τὴν ἁγίαν τράπεζαν, ἔμπροσθεν μόνον: Τοῦ δὲ
ἀλληλούϊα ψαλλομένου, ὁ μέλλων ἀναγινώσκειν
τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον διάκονος, προσκυνήσας τρὶς ἔμπροσθεν
τῆς ἁγίας τραπέζης, εἶτα ἀνελθὼν εἰς τὴν κρη-
πῖδα, καὶ ὑποκλίνων τὴν κεφαλὴν τῷ πατριάρχῃ, ὑπο-
δεικνὺς ἅμα καὶ τὸ ὠράριον σὺν ἤθως τῇ δεξιᾷ
χειρὶ ἄνωθεν τοῦ εὐαγγελίου, λέγει· Εὐλόγησον δέσποτα
τὸν εὐαγγελιστὴν, τοῦ ἁγίου, τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ.
Καὶ ἀνιστάμενος ὁ πατριάρχης, καὶ σφραγίζων αὐτὸν, λέγει·
Ὁ θεὸς διὰ πρεσβειῶν τοῦ ἁγίου ἐνδόξου πανευφήμου
ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ, τοῦ δεῖνα, δώῃ σοι ῥῆμα, εἰς τὸ
εὐαγγελίσασθαι δυνάμει πολλῇ: Καὶ οὕτως ὁ μὲν
διάκονος εἰπὼν τό, Εἰς πολλὰ ἔτη δέσποτα, λαβὼν
ἀμφοτέραις χερσὶ τὸ εὐαγγέλιον, ἐξέρχεται, προπορευομένων
αὐτοῦ διακόνων ἢ τεσσάρων, καὶ ἀνέρχεται ἐν τῷ
ἄμβωνι· ὁ δὲ πατριάρχης ἐκβαλὼν τὸ ὠμοφόριον,
στρέφεται πρὸς ἀνατολάς, καὶ λέγει καθ᾽ ἑαυτόν,
Κλῖνον κύριε τὸ οὖς σου καὶ ἐπάκουσόν μου· καὶ λέγει τὸν ψαλ-
μὸν ὅλον· Εἶτα ἀσπάζεται τὴν αὐτοῦ θείαν στολήν

ἁγίαν εἰκόνα· καὶ οὕτως στρέφεται πρὸς δυσμάς, περι-
μένει τὴν πλήρωσιν τοῦ εὐαγγελίου· Ὁ δὲ δευτερεύων
τῶν διακόνων, κατέχων ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὸ ὠμο-
φόριον τοῦ πατριάρχου, μέχρι τὸ πληρωθῆναι τὸ ἀλληλού-
ϊα, ἐκφωνεῖ· Σοφία, ὀρθοὶ ἀκούσωμεν τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου.
Λέγων δὲ τοῦτο, βλέπει πρὸς δυσμάς· ἤγουν πρὸς
τὸν ἐν τῷ ἄμβωνι διάκονον· καὶ ἀποκρίνεται
ὁ τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον ἀναγνῶναι μέλλων ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος, ἐκ τοῦ
κατὰ τὸν ἁγίου εὐαγγελίου, τὸ ἀνάγνωσμα· καὶ
αὖθις ὁ ἀπὸ τοῦ βήματος διάκονος, πρόσχωμεν.
Ἐκβάλλουσι δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς πάντες τὰ ὠμοφόρια
αὐτῶν: Δεῖ δὲ γινώσκειν, ὅτι μετὰ τὸ ἐκβαλεῖν — η
τὸν πατριάρχην τὸ ὠμοφόριον ψαλλομένου
τοῦ ἀλληλούϊα, πλέον οὐκ ἐνδύεται αὐτό, ἀλλὰ
μὴν κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τῶν ἁγίων μυστηρίων ὑ-
ψώσεως, πρὶν εἰπεῖν τὸν διάκονον τό, πρόσχωμεν.
Εἰ δὲ ἐνὶ μέλλει σὺν χειροτονηθῆναι πρεσβύτερον, ἢ
διάκονον, ἐνδύεται αὐτὸ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς
χειροτονίας μόνον, καὶ πάλιν ἀποδύεται αὐτό,
μέχρι τοῦ καιροῦ τῆς ὑψώσεως τῶν ἁγίων.

Ὅσοι συλλειτουργοῦσι δηλονότι τῷ πριάρχῃ· οἱ δὲ παρ' αὐτῷ λειτουργοῦντες, ταὐτὰ ποιοῦσι τῷ πριάρχῃ:

Τότε δὲ αὐτὸ ἐνδυόμενος, φορεῖ τοῦτο μέχρι τέλους τῆς λειτουργίας· οἱ γὰρ ἀρχιερεῖς, ἐν τῷ καιρῷ τῆς χειροτονίας, οὐκ ἐνδύονται τὰ ὠμοφόρια ἑαυτῶν· ἀπὸ δὲ τοῦ καιροῦ τῆς τῶν ἁγίων ὑψώσεως ἐνδυόμενοι, φοροῦσι ταῦτα μέχρι τέλους τῆς λειτουργίας. Τοῦ δὲ εὐαγγελίου πληρωθέντος, λέγει ὁ πριάρχης πρὸς τὸν διάκονον· εἰρηνικά. Καὶ κατέρχεται τοῦ συνθρονίου· ὁ δὲ ἀναγνοὺς τὸ εὐαγγέλιον, κατερχόμενος τοῦ ἄμβωνος, πρόσεισι τῷ πριάρχῃ, ἀφ' οὗ κατελθόντι τοῦ συνθρόνου, καὶ ἀγίζοντι τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ· καὶ δίδωσιν αὐτῷ ἀσπάσασθαι τὸ εὐαγγέλιον· ὁ δέ, ἀσπασάμενος αὐτό, ἐπεύχεται τῷ προσάγοντι, σωθείης, καὶ ἀφίησιν αὐτόν, ἵσταται μικρὸν αὐτόθι· ἄρχεται δὲ ὁ πρῶτος τῶν διακόνων τῶν ἐν τῷ ἄμβωνι ἱσταμένων, τῆς ἐκτενοῦς, λέγων οὕτως· Εἴπωμεν πάντες·

ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας ἡμῶν εἴπωμεν: Κύριε παντοκράτωρ ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, δεόμεθά σου, ἐπάκουσον καὶ ἐλέησον. Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου, κύριε ἐπάκουσον

καὶ ἐλέησον. Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοφυλάκτων βασιλέων ἡμῶν, κράτους, νίκης, διαμονῆς, εἰρήνης, ὑγείας καὶ σωτηρίας αὐτῶν· καὶ τὸν κύριον

Τοῦτο δὲ λεγομένου, ὁ πριάρχης ἀνέρχεται εἰς τὴν μικρὰν ἀναβάθραν, κειμένην ἔνδον τῶν ἁγίων θυρῶν· καὶ εὐλογεῖ τὸν λαόν, σφραγίζων αὐτὸν τρὶς μετὰ τοῦ τρικηρίου· ἐκφωνούντων τῶν ψαλτῶν τό, Κύριε ἐλέησον, τρίς, ἐν τῇ πρώτῃ βασιλικῇ ἐκτενῇ· εἶτα ὑποστρέφων, ἵσταται ἐν τῇ κρηπῖδι τῆς ἁγίας τραπέζης, καὶ λέγει τὴν εὐχὴν ταύτην: Εὐχὴ τῆς ἐκτενοῦς ἱκεσίας:

Κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν· τὴν ἐκτενῆ ταύτην ἱκεσίαν, πρόσδεξαι παρὰ τῶν σῶν δούλων· καὶ ἐλέησον ἡμᾶς, κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σου· καὶ τοὺς οἰκτιρμούς σου, κατάπεμψον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ πάντα τὸν λαόν σου, τὸν ἀπεκδεχόμενον τὸ παρὰ σοῦ πλούσιον ἔλεος:

Ταύτης δὲ λεγομένης παρὰ τοῦ πριάρχου, ὁ διάκονος λέγει καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ἐκτενῆς· Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ –

– Ταῦτα δὲ λέγονται ὑπὲρ τοῦ ἀρχιερέως· καὶ οἱ πρεσβύτεροι· οἱ χειροτονηθέντες ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως, ἱστάμενοι πρῶτον, πρὸ τῶν ἄλλων πάντων:

τῶν εὐσεβεστάτων καὶ φιλοχρίστων βασιλέων ἡμῶν:
Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν τοῦ δεῖνος:
Ἰστέον ὡς εἰ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τελεῖται ἡ λειτουργία, μνημονεύει τοῦτο, ἐκφωνεῖ ὁ πρῶτος ἀρχιερεύς· εἰ δὲ ἐν ἑτέρᾳ, μνημονεύει ὁ ἀρχιερεὺς τῶν κτητόρων καὶ ἑτέρων τινῶν ὧν ἂν χρείαν ἔχει, καὶ οὕτως ἐκφωνεῖ ὁ πρῶτος ἀρχιερεύς:

Ἐκφώνησις

Ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλάνθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Μετὰ τὸ ἀμήν, ὁ μὲν πρῶτος τῶν ἀρχιερέων προσκυνήσας καὶ κατελθών, εἰσέρχεται ἐν τῷ βήματι. Ἄρχεται δὲ ὁ διάκονος πρὸς ἐν τῷ ἄμβωνι, Εὔξασθε οἱ κατηχούμενοι τῷ κυρίῳ: Οἱ πιστοὶ ὑπὲρ τῶν κατηχουμένων δεηθῶμεν, ἵνα ὁ κύριος αὐτοὺς ἐλεήσῃ: Κατηχήσῃ αὐτοὺς τὸν λόγον τῆς ἀληθείας: Ἀποκαλύψῃ αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον τῆς δικαιοσύνης: Ἑνώσῃ αὐτοὺς τῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ: Σῶσον, ἐλέησον, ἀντιλαβοῦ καὶ διαφύλαξον αὐτούς: Οἱ κατηχούμενοι τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ κυρίῳ κλίνατε: Τοῦ δὲ λεγομένου, ὁ πρῶτος ἀρχιερεὺς λέγει τὴν εὐχὴν ταύτην:

Εὐχὴ κατηχουμένων, πρὸ τῆς ἁγίας ἀναφορᾶς:

27

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν· ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶν· ὁ τὴν σωτηρίαν τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων ἐξαποστείλας, τὸν μονογενῆ σου υἱόν, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ἐπίβλεψον ἐπὶ τοὺς δούλους σου τοὺς κατηχουμένους, τοὺς ὑποκεκλικότας σοι τὸν ἑαυτῶν αὐχένα· καὶ καταξίωσον αὐτοὺς ἐν καιρῷ εὐθέτῳ, τοῦ λουτροῦ τῆς παλιγγενεσίας· τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ τοῦ ἐνδύματος τῆς ἀφθαρσίας· ἕνωσον αὐτοὺς τῇ ἁγίᾳ σου καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ· καὶ συγκαταρίθμησον αὐτοὺς τῇ ἐκλεκτῇ σου ποίμνῃ:

Πληρωθέντων δὲ τῶν διακονικῶν τῶν κατηχουμένων, ἐκφωνεῖ ὁ χειροτονηθεὶς ἀρχιερεὺς οὕτως· ἢ εἰ μὴ ἔστι χειροτονία, λέγει ταύτην ὁ πρῶτος τῶν ἀρχιερέων: Ἐκφώνησις:

Ἵνα καὶ αὐτοὶ σὺν ἡμῖν δοξάζωσι τὸ πάντιμον

καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομά σου, τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ:
καὶ μετὰ τὸ ἀμήν, προσκυνήσας ὁμοίως καὶ ὁ β´
διάκονος, κατέρχεται· ἄρχεται δὲ ὁ τρίτος:
Ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε· οἱ κατηχούμενοι
προέλθετε· ὅσοι κατηχούμενοι προ-
έλθετε, μή τις τῶν κατηχουμένων· ὅσοι πιστοί,
ἔτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν:
Ὑπὲρ τῆς ἄνωθεν εἰρήνης καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν, τοῦ
Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, εὐσταθεί-
Ταῦτα δὲ λέγοντος τοῦ διακόνου, οἱ ἐν τῷ βήματι
διάκονοι, ἀναπλοῦσι τὸ εἰλητόν· ὁ δὲ πρε-
σβύτερος, λέγει τὴν εὐχήν: Εὐχὴ πιστῶν α´,
μετὰ τὸ ἀναπλωθῆναι τὸ εἰλητόν:
Εὐχαριστοῦμέν σοι Κύριε ὁ Θεὸς τῶν δυ-
νάμεων, τῷ καταξιώσαντι ἡμᾶς
παραστῆναι καὶ νῦν τῷ ἁγίῳ σου θυ-
σιαστηρίῳ, καὶ προσπεσεῖν τοῖς
οἰκτιρμοῖς σου, ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων
ἁμαρτημάτων, καὶ τῶν τοῦ λαοῦ
ἀγνοημάτων· πρόσδεξαι ὁ Θεὸς τὴν

28

δέησιν ἡμῶν· ποίησον ἡμᾶς ἀξίους
γενέσθαι, τοῦ προσφέρειν σοι δεήσεις
καὶ ἱκεσίας, καὶ θυσίας ἀναιμάκτους,
ὑπὲρ παντὸς τοῦ λαοῦ σου· καὶ ἱκά-
νωσον ἡμᾶς, οὓς ἔθου εἰς τὴν διακο-
νίαν σου ταύτην, ἐν τῇ δυνάμει τοῦ
πνεύματός σου τοῦ ἁγίου, ἀκατακρίτως καὶ
ἀπροσκόπτως ἐν καθαρῷ τῷ μαρ-
τυρίῳ τῆς συνειδήσεως ἡμῶν,
ἐπικαλεῖσθαί σε ἐν παντὶ καιρῷ καὶ
τόπῳ· ἵνα εἰσακούων ἡμῶν, ἵλεως
ἡμῖν εἴης, ἐν τῷ πλήθει τῆς σῆς ἀ-
γαθότητος: Τοῦ δὲ πρεσβυτέρου τὴν εὐχὴν πληρώ-
σαντος, μένει τις τῶν ἐν τῷ βήματι διακόνων,
ὢν ἐν τῷ ἄμβωνι διακόνῳ, καὶ εὐθὺς λέγει Σοφία·
καὶ ἐκφωνεῖ ἕτερος ἱερεύς, ὁ πρῶτος δηλονότι
μετὰ τὸν χειροτονηθέντα, ἢ, εἰ μὴ ἔστι χειρο-
τονηθείς, ὁ δεύτερος, τὴν ἐκφώνησιν ταύτην: ἐκφώνησις:
Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις,
τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι· νῦν καὶ ἀεὶ καὶ

ὁ λαὸς τὸ ἀμήν, ὁ μὲν πρῶτος διάκονος, προσκυνήσας, καὶ
περιχιλίσας [?]· ἄρχεται δὲ ὁ δεύτερος διάκονος, λέγων·
Ἔτι καὶ ἔτι, ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν:
Ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης, πάσης πόλεως, χώρας, καὶ τῶν
Ὑπὲρ εὐκρασίας ἀέρων, εὐφορίας τῶν καρπῶν τῆς γῆς
Ταῦτα δὲ τοῦ διακόνου λέγοντος, ὁ ἱερεὺς λέγει τὴν εὐχὴν ταύτην:

Εὐχὴ πιστῶν δευτέρα:

Πάλιν καὶ πολλάκις, σοὶ προσπί-
πτομεν, καὶ σοῦ δεόμεθα ἀγαθὲ καὶ
φιλάνθρωπε, ὅπως ἐπιβλέψας ἐπὶ τὴν
δέησιν ἡμῶν, καθαρίσῃς ἡμῶν
τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα, ἀπὸ παν-
τὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος.
καὶ δώῃς ἡμῖν ἀνένοχον καὶ ἀκατά-
κριτον, τὴν παράστασιν τοῦ ἁγίου σου
θυσιαστηρίου. Χάρισαι δὲ ὁ Θεὸς καὶ
τοῖς συνευχομένοις ἡμῖν, προκο-
πὴν βίου, καὶ πίστεως, καὶ συνέσε-
ως πνευματικῆς. δὸς αὐτοῖς, πάντοτε μετὰ
φόβου καὶ ἀγάπης λατρεύουσί σοι,

ἀνενόχως καὶ ἀκατακρίτως μετέχειν
τῶν ἁγίων σου μυστηρίων, καὶ τῆς
ἐπουρανίου σου βασιλείας ἀξιωθῆναι:
Ταύτης δὲ τὸν ἱερέα πληρώσαντος, ἀπερχόμενος [?] ὁ διάκονος
τῷ ἄμβωνι [?], εὐθὺς λέγει, Σοφία· καὶ ὁ ἱερεὺς
ἄρχεται ἐκφωνεῖν τὴν ἐκφώνησιν ταύτην: Ἐκφώνως.
Ὅπως ὑπὸ τοῦ κράτους σου πάντοτε φυλαττό-
μενοι, σοὶ δόξαν ἀναπέμπωμεν, τῷ Πατρὶ
καὶ ἄρχονται οἱ ψάλται τὸν χερουβικὸν ὕμνον. [illegible]
ὁ δὲ κανστρίσιος, λαβὼν τὸ θυμιατόν, ἐμβαλὼν θυμί-
αμα, προσφέρει τῷ ἱερεῖ· καὶ τυχὼν εὐ-
λογίας ἐπὶ τῷ θυμιάματι, θυμιᾷ προειδὼς κύ-
κλῳ, τὴν ἁγίαν τράπεζαν, καὶ τὸν ἱερέα· ὁ δὲ ἱερεὺς,
τοῦ χερουβικοῦ ᾀδομένου, λέγει καθ' ἑαυτὸν τὴν εὐ-
χὴν ταύτην: Εὐχὴ τοῦ χερουβικοῦ ὕμνου:

Οὐδεὶς ἄξιος, τῶν συνδεδε-
μένων ταῖς σαρκικαῖς ἐπιθυ-
μίαις καὶ ἡδοναῖς, προσέρχεσθαι,
ἢ προσεγγίζειν, ἢ λειτουργεῖν σοι,
βασιλεῦ τῆς δόξης· τὸ γὰρ διακονεῖν

κονεῖν σοι, μέγα· καὶ φοβερὸν, καὶ
αὐταῖς ταῖς ἐπουρανίοις δυνάμεσιν.
ἀλλ' ὅμως διὰ τὴν ἄφατον καὶ ἀ-
μέτρητόν σου φιλανθρωπίαν, ἀτρέπτως
καὶ ἀναλλοιώτως γέγονας ἄνθρωπος·
καὶ ἀρχιερεὺς ἡμῶν ἐχρημάτισας·
καὶ τῆς λειτουργικῆς ταύτης
καὶ ἀναιμάκτου θυσίας τὴν ἱερουρ-
γίαν, παρέδωκας ἡμῖν, ὡς δεσπό-
της τῶν ἁπάντων· σὺ γὰρ μόνος
κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, δεσπόζεις τῶν ἐπ-
ουρανίων, καὶ τῶν ἐπιγείων· ὁ ἐπὶ
θρόνου χερουβικοῦ ἐποχούμενος·
ὁ τῶν σεραφὶμ κύριος, καὶ βασιλεὺς
τοῦ ἰσραήλ· ὁ μόνος ἅγιος, καὶ ἐν ἁγίοις
ἀναπαυόμενος· σὲ τοίνυν δυσω-
πῶ, τὸν μόνον ἀγαθὸν καὶ εὐή-
κοον, ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμὲ τὸν ἁ-
μαρτωλὸν καὶ ἀχρεῖον δοῦλόν σου,
καὶ καθάρισόν μου τὴν ψυχὴν καὶ

τὴν καρδίαν, ἀπὸ συνειδήσεως 30
πονηρᾶς· καὶ ἱκάνωσόν με τῇ
δυνάμει τοῦ ἁγίου σου πνεύματος, ἐν-
δεδυμένον τὴν τῆς ἱερατείας
χάριν, παραστῆναι τῇ ἁγίᾳ σου
ταύτῃ τραπέζῃ· καὶ ἱερουργῆ-
σαι τὸ ἅγιον καὶ ἄχραντόν σου σῶμα·
καὶ τὸ τίμιον αἷμα· σοὶ γὰρ προ-
σέρχομαι, κλίνας τὸν ἐμαυτοῦ
αὐχένα· καὶ δέομαί σου, μὴ ἀπο-
στρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ·
μηδὲ ἀποδοκιμάσῃς με ἐκ
παίδων σου· ἀλλ' ἀξίωσον προσε-
νεχθῆναί σοι ὑπ' ἐμοῦ τοῦ ἁμαρ-
τωλοῦ καὶ ἀναξίου δούλου σου,
τὰ δῶρα ταῦτα· σὺ γὰρ εἶ ὁ προσ-
φέρων, καὶ προσφερόμενος,
καὶ προσδεχόμενος, καὶ διαδιδό-
μενος, χριστὲ ὁ θεὸς ἡμῶν· καὶ σοὶ τὴν
δόξαν ἀναπέμπομεν, σὺν τῷ

ἀνάρχῳ σου πατρί, καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγα-
θῷ καὶ ζωοποιῷ σου πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί,
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν:
Ταύτην οὖν τελέσαντος τοῦ ἱερέως, ἀπέρχονται εἰς τὰς
ἁγίας θύρας, καὶ λαμβάνει νίψιμον παρὰ τῶν ὑπο-
διακόνων· ὑποστρέφων δέ, ἵσταται ἔμπροσθεν
τῆς ἁγίας τραπέζης, λέγει καθ' ἑαυτὸν τὸ χερου-
βικόν· τρὶς προσκυνῶν ἐν τῷ λέγειν αὐτό.
Εἶτα στρέφεται πρὸς δυσμάς, ποιῶν τὴν τῶν
ἁγίων εἴσοδον· οἱ γὰρ ἀρχιερεῖς καὶ αὐτοὶ ἀπονι-
πτόμενοι, ἵστανται ἐν ἑκατέρῳ μέρει τοῦ βή-
ματος, ἀπὸ τῶν ἁγίων θυρῶν, μέχρι τῆς ἁγίας τρα-
πέζης· ὁ γὰρ κανστρίσιος ἐν τῷ θυμιᾶν λέγει
καθ' ἑαυτὸν τό, ἐλέησόν με ὁ θεός, ἀπέρχεται ἐν
τῇ προθέσει, μετὰ καὶ τῶν λοιπῶν πρεσβυτέρων
καὶ διακόνων· καὶ θυμιᾷ τὰ ἅγια· καὶ εἰπὼν
καθ' ἑαυτὸν τό, ὁ θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ,
λέγει πρὸς τὸν πρωτοπαπᾶν, ἔπαρον δέσποτα τὰς χεῖ-
ρας σου εἰς τὰ ἅγια· καὶ ὁ πρωτοπαπᾶς ἄρας τὸν ἅγιον
δίσκον, καὶ εἰπών, ἐπάρατε τὰς χεῖρας ὑμῶν εἰς τὰ ἅγια

31

καὶ εὐλογεῖτε τὸν κύριον, τίθησιν ἐπάνω τῆς κορυφῆς
τοῦ εἰπόντος τὸ εὐαγγέλιον διακόνου· συνεφαπτομένου
ἑαυτοῦ, μετὰ πάσης προσοχῆς καὶ ἀσφαλείας.
καὶ οὕτω γίνεται ἡ εἴσοδος· προπορευομένου τοῦ
ἐπὶ τῆς εὐταξίας, ἔμπροσθεν· εἶτα, τοῦ κανστρι-
σίου μετὰ τοῦ ὠμοφορίου, καὶ τοῦ θυμιατοῦ, ἢ τοῦ
δευτερεύοντος τῶν διακόνων· εἶτα, τῶν κρατούντων
τὰ ῥιπίδια διακόνων· μεθ' οὓς, ὁ τὸν ἅγιον ἄρτον
κρατῶν· καὶ ὁ πιάτον αὐτοῦ, οἱ κρατοῦντες τῶν
λοιπῶν δίσκων· εἶτα, ὁ πρωτοπαπᾶς,
μετὰ τοῦ ἁγίου ποτηρίου· καὶ οἱ λοιποὶ ἱερεῖς κατὰ τάξιν.
ὁ πιάτον δὲ πάντων, οἱ κρατοῦντες τῶν ἄκρων τῆς κεφαλῆς
τὸν ἀέρα διάκονοι· καὶ μετ' αὐτοὺς πάλιν οἱ ὑπο-
διάκονοι· κατέχοντες καὶ τὸ χερνιβόξεστον· διερ-
χόμενοι γοῦν τὸν ναόν, ἄρχονται ἅπαντες οἱ περ
πάντες ἱερεῖς καὶ διάκονοι, λέγοντες, μνησθείη
ὑμῶν κύριος ὁ θεὸς ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ· ἐρχόμενοι
πάντες εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, λέγουσιν ἕκαστος πρὸς
τὸν ἱερέα, μνησθείη κύριος ὁ θεὸς τῆς ἀρχιερο-
σύνης σου ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, πάντοτε νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς

τῶν αἰώνων τῶν αἰώνων, ἀμήν. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ κρατῶν ἀρχ
τὸν ἀέρα τούτου, κατερχόμενος ὁ ἀρχιερεὺς ἀφήσει
τὰ τῆς κρηπῖδος, καὶ προσ... πάντων ... αὐτοῦ, λαμβά-
νει τὸν δίσκον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ τίθησιν
αὐτὸν ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ, συνεφαπτομένου ἐκείνου.
Ὁμοίως ποιεῖ καὶ εἰς τὰ ἐμπεπλησμένα ἅγια ποτήρια,
ἐκ θυμιῶν τούτων αὐτά, τοῦ κρατοῦντος τὸ θυμια-
τὸν διακόνου: Εἰς δὲ τὸν ἀέρα, συνεφάπτε-
ται πάντες, ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, καὶ διάκονοι,
λέγοντες, Ὁ εὐσχήμων Ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ ξύλου
καθελὼν τὸ ἄχραντόν σου σῶμα, σινδόνι
καθαρᾷ εἰλήσας καὶ ἀρώμασιν ἐν μνήματι
καινῷ κηδεύσας ἀπέθετο, καὶ τίθησιν ὁ ἀρχιερεὺς
τὰ ποτήρια ἑκατέρωθεν τοῦ δίσκου,
ἐν παρέσει· καὶ αἴρουσιν οἱ διάκονοι τὰ καλύμ-
ματα, καὶ οὕτω τίθησιν ὁ ἀήρ: καὶ τὸν καν-
στήριον θυμιῶν τούτων, καὶ λέγων τοῦτο ἐν τῷ θυμιᾶν,
ἀγαθῶν ποίησον κύριε ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου τὴν Σιών, ἕ-
τελος τοῦ ψαλμοῦ, Πάντες προσκυνήσαντες
ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων, ἀποκλίνει ὁ ἀρχιερεὺς

32

μικρὸν τὴν κεφαλήν, ἑκατέρωθεν τὰ μέρη στρα-
φεὶς, λέγει, Εὐλογεῖτε ἅγιοι. Καὶ πάντες προσ-
κυνήσαντες αὐτόν, λέγουσι, Πνεῦμα ἅγιον ἐπε-
λεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκι-
άσει σοι. Καὶ αὖθις λέγουσι, Μνήσθητι ἡμῶν
δέσποτα ἅγιε. Καὶ ὁ ἀρχιερεὺς λέγει: Αὐτὸ τὸ πνεῦμα τὸ
ἅγιον, μνησθείη ὑμῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ: καὶ καθήμενος
ἐν τῷ σελλίῳ, μικρὸν ἀναπαύεται: Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν
Τοῦ χερουβικοῦ πληρωθέντος, ὁ ἀρχιερεὺς ~

τοῦ χερουβικοῦ δηλονότι, καὶ τὴν συνήθως παράταξιν πρὸ τὸν λαὸν μετὰ τὸν τρικήρῃ ἡ νομ... εὐλογῶν· καὶ τοῦτο, εἰπὼν ἐστὶ χαρά· ... ἐστὶ χαρά, οὐδὲ ... καθῆ· ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀρχιμηνίην ..., ὁ μὲ δεξιᾷ ἐν τῷ ἁγίῳ βωμῷ ἀνελθὼν, εἰς τὰς ζωνὰς λέγει αὐτὰ· εἰς ὁ ἀρχιερεὺς λέγει καθεξ αὐτὸν τὴν εὐχήν:

εἰς τὰς ἁγίας θύρας ἐλθὼν, σφραγίζει τὸν λαὸν τρὶς μετὰ τοῦ τρικηρίου. +

Ὅπως γίνεται ἡ τοῦ πρεσβυτέρου χειροτονία :+

Ὁ δὲ μέλλων χειροτονηθῆναι πρεσβύτερος, ἵσταται
ἐν τῇ σωλῇ· καὶ ἐξερχόμενοι δύο διάκονοι,
λαμβάνουσιν αὐτὸν ἑκατέρωθεν,
καὶ φέρουσιν αὐτὸν ἄχρι τῶν ἁγίων θυρῶν· ἐκεῖ
ἀπολύουσιν αὐτὸν οἱ διάκονοι· καὶ λαμβά-
νουσι δύο πρεσβύτεροι· ὁ πρωτοπαπᾶς,
καὶ ὁ δευτερεύων τῶν ἱερέων· καὶ κυκλοῦσιν αὐτὸν τρίτον
ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ, ψάλλοντες καὶ τὸ τροπάριον τοῦτο· Ἅγιοι μάρ-
τυρες:

Εἶτα ἀνιστάμενος ὁ ἀρχιερεύς, ἵσταται ἐπὶ τῆς κρηπῖδος. Ὁ προσερχόμενος ὁ χειροτονούμενος, σφραγίζεται τρίτον τὴν κεφαλὴν παρ' αὐτοῦ· καὶ ἐρείσας τὸ μέτωπον ἐπὶ τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ, κλίνει καὶ ἀμφότερα τὰ γόνατα, ἐπὶ τῆς κρηπῖδος. Καὶ ἐκφωνοῦντος τοῦ μεγάλου χαρτοφύλακος, Πρόσχωμεν, ἐκφωνεῖ ὁ ἀρχιερεὺς εἰς ἐπήκοον πάντων, τάδε, ἔχων καὶ τὴν δεξιὰν χεῖρα ἐπικειμένην ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

Ἡ θεία χάρις, ἡ πάντοτε τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα, καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα, προχειρίζεται τὸν δεῖνα, τὸν εὐλαβέστατον διάκονον, εἰς πρεσβύτερον. Εὐξώμεθα οὖν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἵνα ἔλθῃ ἐπ' αὐτὸν ἡ χάρις τοῦ παναγίου Πνεύματος.

Λέγονται πάντες τό, Κύριε ἐλέησον τρίς. Πάλιν δὲ σφραγίσας αὐτὸν τρίς, καὶ τὴν χεῖρα ἔχων ἐπικειμένην αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλήν, τοῦ διακόνου εἰπόντος, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν, ἐπεύχεται ὁ ἀρχιερεύς:

Ὁ Θεός, ὁ ἄναρχος καὶ ἀτελεύτητος,

33

ὁ πάσης κτίσεως πρεσβύτατος ὑπάρχων· ὁ τῇ προσηγορίᾳ τοῦ πρεσβυτέρου τιμήσας, τοὺς ἐν τῷ βαθμῷ τούτῳ ἀξιωθέντας ἱερουργεῖν τὸν λόγον τῆς σῆς ἀληθείας, αὐτὸς Δέσποτα τῶν ἁπάντων, καὶ τοῦτον ὃν εὐδόκησας προχειρισθῆναι παρ' ἐμοῦ, ἐν ἀμέμπτῳ πολιτείᾳ καὶ ἀκλινεῖ τῇ πίστει, εὐδόκησον ὑποδέξασθαι τὴν μεγάλην ταύτην χάριν τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος· καὶ τέλειον ἀνάδειξον δοῦλόν σου· ἐν πᾶσιν εὐαρεστοῦντά σοι, καὶ ἀξίως πολιτευόμενον, τῆς δωρηθείσης αὐτῷ ὑπὸ τῆς σῆς προγνωστικῆς δυνάμεως, μεγάλης ταύτης ἱερατικῆς τιμῆς: Ἐκφώνησις:

Ὅτι σὸν τὸ κράτος, καὶ σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα, τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων:

καὶ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν, λέγει ὁ πρῶτος τῶν πρεσβυτέρων λεπτῇ
φωνῇ, ὅσον ἀκούειν τοὺς παρόντας πρεσβυ-
τέρους καὶ ἀποκρίνεσθαι τὰ διακονικὰ ταῦτα:
Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ὑπὲρ τῆς ἄνωθεν εἰρήνης
καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν:
Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου. εὐσταθείας
τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν, καὶ τῆς τῶν
πάντων ἑνώσεως τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν:
Ὑπὲρ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν, τοῦ ... ἱερωσύνης·
ἀντιλήψεως· διαμονῆς· εἰρήνης· ὑγείας
καὶ σωτηρίας αὐτοῦ, καὶ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτοῦ, τοῦ Κυρίου.
Ὑπὲρ τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ, τοῦ ..., τοῦ νυνὶ προχει-
ριζομένου πρεσβυτέρου, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ, τοῦ Κυρίου:
Ὅπως ὁ φιλάνθρωπος Θεός, ἄσπιλον καὶ ἀμώμητον
αὐτῷ τὴν ἱερωσύνην χαρίσηται, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν:
Ὑπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοφυλάκτων
βασιλέων ἡμῶν, παντὸς τοῦ παλατίου καὶ τοῦ στρατοῦ αὐτῶν.
Ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης· πάσης πόλεως· χώρας· καὶ
τῶν πίστει οἰκούντων ἐν αὐταῖς, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν:
Ὑπὲρ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως, ὀρ-

γῆς καὶ ἀνάγκης, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν: Ἀντιλαβοῦ. σῶσον. ἐλέησον.
Τῆς παναγίας ἀχράντου ὑπερευλογημένης ἐνδόξου δεσποίνης ἡμῶν
θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, μετὰ πάντων
τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες, ἑαυτοὺς
καὶ ἀλλήλους, καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν, Χριστῷ τῷ Θεῷ
παραθώμεθα: Τούτων ῥηθέντων, ἢ καὶ λεγομένων,
ὁ ἀρχιερεὺς ὁμοίως ἔχων ἐπικειμένην τὴν
χεῖρα τῇ τοῦ χειροτονουμένου κορυφῇ, ἐπεύχεται
οὕτως, εἰπὼν τό, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν:
Ὁ Θεός, ὁ μέγας ἐν δυνάμει, καὶ ἀνε-
ξιχνίαστος ἐν συνέσει, ὁ θαυ-
μαστὸς ἐν βουλαῖς ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς
τῶν ἀνθρώπων, αὐτὸς Κύριε, καὶ τοῦτον, ὃν
εὐδόκησας τὸν τοῦ πρεσβυτέρου
ὑπεισελθεῖν βαθμόν, πλήρωσον
τῆς τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος δωρεᾶς,
ἵνα γένηται ἄξιος, παρεστάναι
ἀμέμπτως τῷ θυσιαστηρίῳ σου.
κηρύσσειν τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλεί-
ας σου. ἱερουργεῖν τὸν λόγον τῆς

ἀληθείας σου· προσφέρειν σοι
δῶρα καὶ θυσίας πν(ευματ)ικάς· ἀνα-
καινίζειν τὸν λαόν σου, διὰ τῆς τοῦ
λουτροῦ παλιγγενεσίας· ὅπως
καὶ αὐτὸς ὑπαντήσας ἐν τῇ δευτέρᾳ
ἐπιδημίᾳ τοῦ μεγάλου θ(εο)ῦ καὶ σ(ωτῆ)ρ(ο)ς
ἡμῶν, Ἰ(ησο)ῦ Χ(ριστο)ῦ, τοῦ μονογενοῦς σου υἱοῦ,
δέξηται τὸν μισθὸν τῆς ἀγαθῆς
οἰκονομίας τοῦ οἰκείου τάγματος,
ἐν τῷ πλήθει τῆς ἀγαθότητός σου:

ἐκφώ(νως)
Ὅτι εὐλόγηται καὶ δεδόξασται, τὸ πάντιμον
καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομά σου, τοῦ π(ατ)ρ(ὸ)ς καὶ
τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πν(εύματο)ς· νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων: καὶ μετὰ τὸ ἀμήν, ἀνίστησιν αὐτόν.
καὶ φέρει τὸ ὄπισθεν τοῦ ὠραρίου αὐτοῦ, ἐπὶ τοῦ ἔμ-
προσθεν τοῦ δεξιοῦ μέρους, λέ(γων), ἄξιος· καὶ ἐπι-
τίθησιν αὐτῷ, ἐπὶ τραχήλου· καὶ ψάλλουσι τό,
ἄξιος, πρὸς τοὺς τοῦ βήματος, τρίς· ἔπειτα οἱ ψάλ-
ται, τρίς: ἔπειτα ἐνδύων αὐτὸν ὁ π(ατ)ριάρχης
φαινόλιον, ἐκφωνεῖ καὶ αὐτό, ἄξιος· καὶ

35

ψάλλουσιν αὐτὸ ὁμοίως καὶ οἱ τοῦ βήματος, καὶ οἱ ψάλ-
ται· καὶ οὕτως ἀσπάζεται τὸν π(ατ)ριάρχην, καὶ τοὺς
πρεσβυτέρους· καὶ οὕτως ἀπερχόμενος
ὁ χειροτονηθεὶς ἐπὶ τὸ δεξιὸν μέρος τῆς ἁγίας
τραπέζης, ἐρείσας αὐτῇ τὸ μέτωπον, λέγει καθ' ἑαυτὸν
τό, ἐλέησόν με ὁ θ(εό)ς· καὶ οὕτως ἐν τῷ ἄμβωνι
δι(άκονος), λαμβάνει καιρόν, ἀρ(ξάμενος), λέγων ταῦτα:
π Πληρώσωμεν τὴν δέησιν ἡμῶν τῷ κ(υρί)ῳ:
π ὑπὲρ τῶν προτεθέντων τιμίων δώρων, τοῦ κ(υρίο)υ δεηθῶμεν.
π ὑπὲρ τοῦ ἁγίου οἴκου τούτου, καὶ τῶν μετὰ πίστεως, εὐλαβεί(ας)
π ὑπὲρ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως
Τούτων λεγομένων παρὰ τοῦ διακόνου, ὁ π(ατ)ριάρχης λέγει
τὴν εὐχὴν ταύτην: εὐχὴ προσκομιδῆς, μετὰ τὴν
ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ τῶν δώρων ἀπόθεσιν:

Κ(ύρι)ε ὁ θ(εό)ς, ὁ παντοκράτωρ· ὁ μό-
νος ἅγιος· ὁ δεχόμενος θυσίαν
αἰνέσεως, παρὰ τῶν ἐπικαλου-
μένων σε ἐν ὅλῃ καρδίᾳ, πρόσ-
δεξαι καὶ ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν
τὴν δέησιν, καὶ προσάγαγε τῷ ἁγί(ῳ)

αὐτοῦ θυσιαστήριον· καὶ ἱκάνωσον ἡμᾶς,
προσαγαγεῖν σοι δῶρά τε καὶ θυσίας
πνευματικάς, ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἁ-
μαρτημάτων, καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνο-
ημάτων· καὶ καταξίωσον ἡμᾶς,
εὑρεῖν χάριν ἐνώπιόν σου, τοῦ γε-
νέσθαι σοι εὐπρόσδεκτον τὴν θυσίαν
ἡμῶν· καὶ ἐπισκηνῶσαι τὸ πνεῦμα
τῆς χάριτός σου τὸ ἀγαθόν, ἐφ' ἡμᾶς,
καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα ταῦτα·
καὶ ἐπὶ πάντα τὸν λαόν σου:
Ὁ μέντοι διάκονος, ἐπισυνάπτει καὶ ταῦτα ἀδιαστάτως:
Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον· καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς
Τὴν ἡμέραν πᾶσαν, τελείαν· ἁγίαν· εἰρηνικὴν καὶ ἀναμάρτητον:
Ἄγγελον εἰρήνης, πιστὸν· ὁδηγόν· φύλακα τῶν
συγγνώμην καὶ ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν
Τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν
Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν
Χριστιανὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἀνώ
Τῆς παναγίας ἀχράντου ὑπερευλογημένης δεσποίνης ἡμῶν

εὐθὺς ἐκφωνεῖ ὁ πριάρχης:

Διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ μονογενοῦς σου υἱοῦ,
μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἶ, σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγα-
θῷ καὶ ζωοποιῷ σου πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς 36
αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀνθ' οἷς λέγει ὁ πριάρχης:
Εἰρήνη πᾶσιν: καὶ ὁ διάκονος:
Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, ἵνα ἐν ὁμονοίᾳ ὁμολο-
γήσωμεν: καὶ τοῦτο τοῦ διακόνου εἰπόντος, ἀσπάζεται
ὁ πριάρχης τὴν ἁγίαν τράπεζαν, λέγων καθ' ἑαυτόν, τό,
Ἀγαπήσω σε κύριε ἡ ἰσχύς μου, κύριος στερέωμά μου
καὶ καταφυγή μου, καὶ ῥύστης μου: Εἶτα οἱ ἀδελφοὶ
ἱερεῖς κατὰ τάξιν ἀσπάζονται τὴν ἁγίαν τρά(πεζαν).
Εἶτα, τὴν δεξιὰν τοῦ πριάρχου, κειμένην ἐν τῇ
ἁγίᾳ τραπέζῃ· εἶτα, τὴν παρειὰν αὐτοῦ· ἐν
ᾧ καὶ λέγουσι τῷ πριάρχῃ, Ὁ Χριστὸς ἐν μέσῳ ἡμῶν· οἱ δέ,
ἀποκρίνονται αὐτῷ, καὶ ἔστι καὶ ἔσται:
(ἢ) Πρῶτος ᾖ πάντων ὁ χειροτονηθεὶς ἐστὶν ἀρχιερεύς,
ἐν πάσῃ τῇ τῆς λειτουργίας ὑπηρεσίᾳ: ἀσπάζονται
δὲ καὶ ἀλλήλους· Ὁμοίως καὶ οἱ πρεσβύτεροι
ποιοῦσιν· ἀσπαζόμενοι τὴν ἁγίαν τράπεζαν·
Τὴν χεῖρα τοῦ πριάρχου, καὶ τὴν παρειάν· Τοῦτο

ἀρχιερεῖς, ἀλλήλους· καὶ οἱ διάκονοι δέ,
ἐν ἑνὶ μέρει τοῦ βήματος ἀπερχόμενοι,
ἀλλήλους ἀσπάζονται: προσέτι ἕκαστος αὐτῶν
τοὺς ἑκατέρωθεν ἀσπαζόμενος ὡράριον καθένα
ἀσπασμόν· πληρωθέντος δὲ τῶν πρεσβυτέρων
τὸν ἀσπασμόν, ὁ ἐν τῷ ἄμβωνι διάκονος ἐκφωνεῖ·
Τὰς θύρας τὰς θύρας ἐν σοφίᾳ πρόσχωμεν:
Εἶτα λέγεται τό, Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν· Οὗ πληρωθέν-
τος, ἐκφωνεῖ αὖθις ὁ διάκονος· Στῶμεν καλῶς·
στῶμεν μετὰ φόβου· πρόσχωμεν τὴν ἁγίαν
ἀναφοράν, ἐν εἰρήνῃ προσφέρειν· Ἐν τῷ
δὲ λεγομένῳ, οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τοῦ πρωθιεράρχου καὶ
οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι, λαμβάνοντες
τὸν ἀέρα, καὶ αἴροντες αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἁγίων·
καὶ μικρὸν ὑψοῦντες αὐτόν, καὶ λέγοντες, τό,
Ἅγιος ὁ Θεός· Ἅγιος ἰσχυρός· Ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέη-
σον ἡμᾶς: Ὁ δὲ πρωθιεράρχης ἐκφωνεῖ οὕτως:
Ἐκφω Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· καὶ ἡ ἀγάπη
τοῦ Θεοῦ καὶ πατρός· καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος,
εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν: Καὶ ὁ λαὸς λέγει,

Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματός σου· Ὁ δὲ πρωθιεράρχης αὖθις, Ἄνω σχῶ-
μεν τὰς καρδίας· Ὁ λαός, Ἔχομεν πρὸς τὸν Κύριον: 37
Ὁ πρωθιεράρχης, Εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ: Εἶτα οὕτως
εἰ ἀρχ[illegible] καὶ ὁ ἐν τῷ ἄμβωνι διάκονος, καὶ ποι-
εῖ ἀσπασμὸν μετὰ τῶν ἄλλων τῶν διακόνων:
Ὁ δὲ πρωθιεράρχης κλινόμενος, ἐπεύχεται:
Ἄξιον καὶ δίκαιον, σὲ ὑμνεῖν· σὲ
εὐλογεῖν· σὲ αἰνεῖν· σοὶ εὐχαριστεῖν·
σὲ προσκυνεῖν, ἐν παντὶ τόπῳ
τῆς δεσποτείας σου· σὺ γὰρ εἶ Θεός,
ἀνέκφραστος· ἀπερινόητος· ἀό-
ρατος· ἀκατάληπτος· ἀεὶ ὤν· ὡ-
σαύτως ὤν· σύ, καὶ ὁ μονογενής
σου υἱός· καὶ τὸ πνεῦμά σου τὸ ἅγιον· σύ,
ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς
παρήγαγες· καὶ παραπεσόντας,
ἀνέστησας πάλιν· καὶ οὐκ ἀπέστης,
πάντα ποιῶν, ἕως ἡμᾶς εἰς τὸν
οὐρανὸν ἀνήγαγες, καὶ τὴν βασιλεί-
αν ἐχαρίσω τὴν μέλλουσαν· ὑπὲρ

σου τὰ πάντα, εὐχαριστοῦμέν σοι.
καὶ τῷ μονογενεῖ σου υἱῷ, καὶ τῷ πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ, ὑπὲρ πάντων, ὧν ἴσμεν,
καὶ ὧν οὐκ ἴσμεν, τῶν φανερῶν καὶ ἀφανῶν εὐεργεσιῶν, τῶν εἰς ἡμᾶς
γεγενημένων· εὐχαριστοῦμέν σοι
καὶ ὑπὲρ τῆς λειτουργίας ταύτης,
ἣν ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν δέξασθαι
κατηξίωσας· καίτοι σοι παρεστήκασι χιλιάδες ἀρχαγγέλων, καὶ
μυριάδες ἀγγέλων· τὰ χερουβίμ, καὶ τὰ σεραφίμ· ἑξαπτέρυγα· πολυόμματα· μετάρσια πτερωτά: Καὶ ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεύς:

Ἐκφώ(νως)

Τὸν ἐπινίκιον ὕμνον, ᾄδοντα· βοῶντα·
κεκραγότα· καὶ λέγοντα· καὶ τούτου τοῦ
ἱερέως λέγοντος, αἴρει ὁ δεύτερος ἐνώπιον τῶν διακόνων, τὸν ἀστερίσκον ἀπὸ τοῦ ἁγίου δίσκου·
καὶ ἀποσπογγίσας αὐτὸν ἐπὶ τὸν εἰλητόν, καὶ ἀσπασάμενος, τίθησιν αὐτὸν ἐπάνω τοῦ εἰλητοῦ

[illegible marginal note]

[illegible]

[illegible]

εἰς μέρος· ἄλλοι δὲ δύο τῶν διακόνων, λαβόντες
ῥιπίδια, ἱστάνται ἐξ ἑκατέρου μέρους τῆς
ἁγίας τραπέζης, ἐκ πλαγίων, καὶ ῥιπίζουσιν
ἐπάνω τῶν ἁγίων, μετὰ πάσης εὐλαβείας, ὥστε
μὴ καθῆσαι μυῖαν, ἢ ἕτερον τοιοῦτον ζω-
ΰφιον: Ὁ δὲ ἱερεὺς κλινόμενος ἐπεύχεται:

Μετὰ τούτων καὶ ἡμεῖς τῶν μακα- 38
ρίων δυνάμεων, δέσποτα φιλάνθρωπε,
βοῶμεν καὶ λέγομεν, ἅγιος εἶ καὶ
πανάγιος σύ, καὶ ὁ μονογενής
σου υἱός· καὶ τὸ πνεῦμά σου τὸ ἅγιον·
ἅγιος εἶ καὶ πανάγιος, καὶ μεγαλο-
πρεπὴς ἡ δόξα σου· ὃς τὸν κόσμον
σου οὕτως ἠγάπησας, ὥστε τὸν
υἱόν σου τὸν μονογενῆ δοῦναι, ἵνα
πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπό-
ληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον· ὃς
ἐλθών, καὶ πᾶσαν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν
οἰκονομίαν πληρώσας, τῇ νυκτί,
ᾗ παρεδίδοτο, μᾶλλον δὲ ἑαυτὸν

[illegible marginal note]

παρεδίδου ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς, λαβὼν ἄρτον ἐν ταῖς ἁγίαις αὐτοῦ καὶ ἀχράντοις καὶ ἀμώμοις χερσί, εὐχαριστήσας, καὶ εὐλογήσας· ἁγιάσας, κλάσας, ἔδωκε τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις, εἰπών·

ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ· Λάβετε φάγετε· τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν: ὁ ἱερεὺς μυστικῶς:

Ὁμοίως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων, ἐκφωνεῖ,

ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ· Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν:

ὁ ἱερεὺς κλινόμενος, ἐπεύχεται:

Μεμνημένοι τοίνυν τῆς σωτηρίου ταύτης ἐντολῆς, καὶ πάντων τῶν ὑπὲρ ἡμῶν γεγενημένων· τοῦ σταυροῦ· τοῦ τάφου· τῆς τριημέρου ἀναστάσεως· τῆς

(margin: ὁ δὲ ἱερεὺς … διάκονος, λέγει τό, ὁ λαὸς … τρίς +)

εἰς οὐρανοὺς ἀναβάσεως· τῆς ἐκ δεξιῶν καθέδρας· τῆς δευτέρας καὶ ἐνδόξου πάλιν παρουσίας: ἐκφωνεῖ·

ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ· Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέροντες, κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα,

(margin: ὁμοίως καὶ ὁ λαὸς τό … διάκονος … τὸ, ὁ λαὸς … ποιεῖ, τρίς +)

ὁ ἱερεὺς καὶ πάλιν κλινόμενος, ἐπεύχεται:

Ἔτι προσφέρομέν σοι τὴν λογικὴν ταύτην καὶ ἀναίμακτον λατρείαν, καὶ παρακαλοῦμεν καὶ δεόμεθα καὶ ἱκετεύομεν, κατάπεμψον τὸ πνεῦμά σου τὸ ἅγιον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα ταῦτα:

ὁ ἱερεὺς ὄντως ἀνιστάμενος προσκυνεῖ, αὐτὸς ἔστω τὸ πρῶτον· ὁ ἀρχιερεὺς οἱ λοιποὶ πάντες, λέγει τὸ τροπάριον τρίς:

Κύριε ὁ τὸ πανάγιόν σου πνεῦμα ἐν τῇ τρίτῃ ὥρᾳ τοῖς ἁγίοις σου μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις καταπέμψας, ἕως τέλους: καὶ προσκυνεῖ τρίς·

Εἶτα ὁ διάκονος [illegible] μικρὸν ὑποκλίνων τὴν κεφαλήν, δεικνύων σὺν τῷ ὠραρίῳ τὸν ἅγιον δίσκον, λέγει· Εὐλόγησον δέσποτα,

τὸν ἅγιον ἄρτον. Καὶ ὁ πρῶτος ἀρχιερεὺς εὐλογεῖ ἐπάνω τὸν ἅγιον
ἄρτον, λέγων· Καὶ ποίησον τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον,
τίμιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ σου. Ὁ διάκονος· Ἀμήν. Ἐπὶ τὸ ποτήριον
ὁ διάκονος· Εὐλόγησον δέσποτα τὸ ἅγιον ποτήριον.
Ὁ δὲ πρῶτος ἀρχιερεὺς εὐλογῶν αὐτὸ, λέγει· Τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ
τούτῳ, τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ σου. Εἰ δὲ ἐστὶ
πολλὰ, λέγει τὸν τόνον πληθυντικῶς. Εἶτα πάλιν
ὁ διάκονος, Εὐλόγησον κύριε ἀμφότερα δέσποτα.
Καὶ ὁ πρῶτος ἀρχιερεὺς εὐλογῶν ἐπάνω ἀμφοτέρων λέγει,
Μεταβαλὼν τῷ πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ. Καὶ ὁ διάκονος εἰπὼν
τὸ, ἀμὴν ἀμὴν, καὶ περισσότερον ἐπὶ τὴν κεφα-
λὴν ὑποκλίνει, λέγει· Μνήσθητί μου δέσποτα τοῦ
ἁμαρτωλοῦ. Καὶ ὁ πρῶτος ἀρχιερεὺς λέγει πρὸς αὐτὸν καὶ
τοὺς λοιποὺς διακόνους, Μνησθείη σου κύριος ὁ θεὸς
ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. Καὶ εὐθὺς προσέρχεται
ὁ χειροτονηθεὶς πρεσβύτερος. Καὶ ἐπιδί-
δωσιν αὐτῷ ὁ πρῶτος ἀρχιερεὺς τὴν παρακαταθήκην,
λέγων πρὸς αὐτὸν οὕτως· Λάβε ταύτην τὴν παρα-
καταθήκην, καὶ φύλαξον αὐτὴν, ἕως τῆς
παρουσίας τοῦ κυρίου, ὅτι μέλλεις παρ' αὐτοῦ ἀπαι-

τεῖσθαι αὐτήν. Ὁ δὲ λαβὼν, καὶ ἀσπασάμενος 40
τὴν χεῖρα τοῦ πρώτου ἀρχιερέως, μεθίσταται σὺν τῷ πρὸ τούτου
ἱερεῖ ὄπισθεν τοῦ π. Τὰς μὲν χεῖρας, θεὶς ἐπάνω τῆς ἁγίας
τραπέζης. Τὴν δὲ κεφαλὴν, ἔχων ἐπὶ κάμψιν
ταῖς χερσὶν, εὐχόμενος καθ' ἑαυτὸν αὖθις,
καὶ λέγων, τὸ ἐλέησόν με ὁ θεός. Ὁ δὲ πρῶτος ἀρχιερεὺς,
αὖθις κλινόμενος ἐπεύχεται·
Ὥστε γενέσθαι τοῖς μεταλαμβάνου-
σιν, εἰς νῆψιν ψυχῆς. εἰς ἄφεσιν
ἁμαρτιῶν. εἰς κοινωνίαν τοῦ ἁγί-
ου σου πνεύματος. εἰς βασιλείας οὐρανῶν
πλήρωμα. εἰς παρρησίαν τὴν
πρὸς σέ. μὴ εἰς κρίμα ἢ εἰς κατά-
κριμα. Ἔτι προσφέρομέν σοι
τὴν λογικὴν ταύτην λατρείαν, ὑπὲρ
τῶν ἐν πίστει ἀναπαυσαμένων, προ-
πατόρων. πατέρων. πατριαρχῶν.
προφητῶν. ἀποστόλων. κηρύκων.
εὐαγγελιστῶν. μαρτύρων. ὁμολογητῶν.
ἐγκρατευτῶν. καὶ παντὸς πνεύματος δικαίου,

ἐν πίστει τετελειωμένων: Ἐκφώνησις:

Ἐξαιρέτως, τῆς παναγίας ἀχράντου ὑπερευ-
λογημένης δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου
καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας· Καὶ τοῦτο
εἰπὼν ὁ ἱερεὺς, λέγει αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν, Ἄ-
ξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς· Ψάλλοντος τοῦ χο-
ροῦ: ὁ δὲ κανάριστος λαβὼν τὸ θυμια-
τήριον, θυμίαμα βαλὼν, καὶ λαβὼν παρὰ τοῦ ἱε-
ρέως συνήθως εὐλογίαν ἐπὶ τῷ θυμιάματι, θυμιᾷ
σταυροειδῶς κύκλῳ τὴν ἁγίαν τράπεζαν, λέγει καθ'
ἑαυτὸν καὶ τό, Ἄξιόν ἐστιν: εἶτα, θυμιᾷ τὸν
ἱερέα· τοὺς ἀρχιερεῖς· τοὺς ἱερεῖς· καὶ τοὺς
διακόνους· καὶ αὖθις τὸν ἱερέα, καὶ τὴν ἁγίαν τρά-
πεζαν καὶ ἀποτίθησι τὸ θυμιατήριον: ὁ δὲ ἱερεὺς,
κλινόμενος, ἐπεύχεται:

Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, τοῦ προφήτου
προδρόμου, καὶ βαπτιστοῦ· τῶν
ἁγίων ἐνδόξων καὶ πανευφήμων
ἀποστόλων· τοῦ ἁγίου τοῦ δ(εῖνος), οὗ καὶ
τὴν μνήμην ἐπιτελοῦμεν, καὶ πάντων

τῶν ἁγίων σου· ὧν ταῖς ἱκεσίαις,
ἐπίσκεψαι ἡμᾶς ὁ θεός, καὶ μνήσθητι
πάντων τῶν κεκοιμημένων ἐπ'
ἐλπίδι ἀναστάσεως ζωῆς αἰωνίου,
καὶ ἀνάπαυσον αὐτοὺς, ὅπου ἐπισκο-
πεῖ τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου:
Καὶ μνημονεύει ἐνταῦθα, ὧν βούλε-
ται κεκοιμημένων κατ' ὄνομα, μυ-
στικῶς, καὶ οὕτως ἐπισυνάπτει,

Ἔτι παρακαλοῦμέν σε, μνήσθητι
κύριε πάσης ἐπισκοπῆς ὀρθοδόξων,
τῶν ὀρθοτομούντων τὸν λόγον τῆς
σῆς ἀληθείας· παντὸς τοῦ πρε-
σβυτερίου τῆς ἐν Χριστῷ διακονίας,
καὶ παντὸς ἱερατικοῦ τάγματος.
Ἔτι προσφέρομέν σοι τὴν λογικὴν
ταύτην λατρείαν, ὑπὲρ τῆς οἰκου-
μένης· ὑπὲρ τῆς ἁγίας καθολικῆς
καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας· ὑπὲρ
τῶν ἐν ἁγνείᾳ καὶ σεμνῇ πολιτείᾳ

διὰ γὰρ τῶν πρεσβειῶν τῶν πιστοτάτων καὶ
φιλοχρίστων ἡμῶν βασιλέων,
τῶν τοῦ παλατίου καὶ τοῦ
στρατοπέδου αὐτῶν· δὸς αὐτοῖς
Κύριε εἰρηνικὸν τὸ βασίλειον· ἵνα
καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ γαλήνῃ αὐτῶν,
ἤρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν,
ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι:
Ταύτης οὖν τελεσθείσης, πρὸ τὸν ἐκφωνήσαντα
τὸν πριαρ, λέγει εἷς ὢν διάκονος ἔνδοθεν τοῦ
βήματος μεγαλοφώνως, Καὶ ὧν ἕκαστος κα-
τὰ διάνοιαν ἔχει· καὶ πάντων,
καὶ πασῶν: καὶ οὕτως ἐκφωνεῖ ὁ πριαρ:
ἐκφω· Μνήσθητι Κύριε πάσης ἐπισκοπῆς ὀρθοδό-
ξων, τῶν ὀρθοτομούντων τὸν λόγον τῆς
σῆς ἀληθείας: εἶτα ὡς εἶπεν ὁ πριαρ ἐστιν
ὅτι ... λέγει τὴν ἐκφώνησιν
ταύτην· εἰ δ' ἀρχιερεύς ἐστιν ὁ λέγων ταῦτα· ἀλλὰ τὴν ὅλην·
ἐκφω· Ἐν πρώτοις, μνήσθητι Κύριε τοῦ ἀρχι-
επισκόπου ἡμῶν τοῦδε· ὃν χάρισαι ταῖς

42

ἁγίαις σου ἐκκλησίαις, ἐν εἰρήνῃ, σῶον·
ἔντιμον· ὑγιᾶ· μακροημερεύοντα·
ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς σῆς ἀληθείας:
καὶ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν, λέγει ὁ ἀρχιδιάκονος, εἰς ὅπη-
κοον πάντων ἔνδοθεν τοῦ βήματος, τὰ δί-
πτυχα· καὶ πληρώσας αὐτά, ἔρχεται καὶ
προσκυνεῖ τὸν πριαρ, καὶ λαμβάνει
παρ' αὐτοῦ εὐλογίαν: ὁ δὲ πριαρ αὖθις εἶπεν εὐχήν:
Μνήσθητι Κύριε, τῆς πόλεως ἐν ᾗ πα-
ροικοῦμεν· καὶ πάσης πόλεως
καὶ χώρας, καὶ τῶν πίστει οἰκούντων
ἐν αὐταῖς· Μνήσθητι Κύριε, πλε-
όντων· ὁδοιπορούντων· νοσούντων·
καμνόντων· αἰχμαλώτων, καὶ τῆς
σωτηρίας αὐτῶν· Μνήσθητι Κύριε, τῶν
καρποφορούντων, καὶ καλλιεργούντων
ἐν ταῖς ἁγίαις σου ἐκκλησίαις,
καὶ μεμνημένων τῶν πενήτων·
καὶ ἐπὶ πάντας ἡμᾶς, τὰ ἐλέη σου
ἐξαπόστειλον· καὶ μνημονεύει

ὧν βούλεται ζώντων μνησθῆναι, καὶ οὕτως ἐκφωνεῖ·

Καὶ δὸς ἡμῖν ἐν ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ, δοξάζειν καὶ ἀνυμνεῖν, τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομά σου. τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων: ὁ λαὸς, ἀμήν· καὶ ὁ ἀρχιερεὺς αὖθις ἐκφωνεῖ, ἐκφώνησις:

Καὶ ἔσται τὰ ἐλέη τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, μετὰ πάντων ὑμῶν: καὶ οὕτω καθήμενος ἐν τῷ σελλίῳ, μικρὸν ἀναπαύεται:

Ὅπως γίνεται ἡ τοῦ διακόνου χειροτονία:

Καὶ εἰσελθόντες δύο διάκονοι, λαμβάνουσι τὸν μέλλοντα χειροτονεῖσθαι διάκονον, ἔσωθεν ἐν τῇ σωλέᾳ: καὶ εἰσάγουσιν εἰς τὸ ἅγιον βῆμα· καὶ κυκλοῦσι τὴν ἁγίαν τράπεζαν, τρίς· ψάλλοντες καὶ τό, ἅγιοι μάρτυρες οἱ καλῶς ἀθλήσαντες. εἶτα προσερχόμενος τῷ ἀρχιερεῖ, σφραγίζεται τρὶς τὴν κεφαλήν· καὶ κελεύει ὁ ἀρχιερεὺς ἀσπάζεσθαι τοῦτον· καὶ [illegible] καὶ τὸ μανδύλιον

ἀπὸ τοῦ ὤμου αὐτοῦ· εἶτ' ἐρείδει ὁ χειροτονούμενος τὸ μέτωπον αὐτοῦ, τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ· καὶ κλίνει τὸ γόνυ τὸ δεξιόν· καὶ τοῦ μεγάλου χαρτοφύλακος ἐκφωνήσαντος τό, πρόσχωμεν, ὁ ἀρχιερεὺς ἔχων τὴν δεξιὰν ἐπικειμένην τῇ τοῦ χειροτονουμένου κεφαλῇ, ἐκφωνεῖ εἰς ἐπήκοον πάντων, ταῦτα:

Ἡ θεία χάρις· ἡ πάντοτε τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα, καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα, προχειρίζεται τὸν δεῖνα, τὸν εὐλαβέστατον ὑποδιάκονον, εἰς διάκονον· εὐξώμεθα οὖν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἵνα ἔλθῃ ἐπ' αὐτὸν, ἡ χάρις τοῦ παναγίου πνεύματος:

Καὶ πάντων λεγόντων ἐκ τρίτου τό, κύριε ἐλέησον, ὁ ἀρχιερεὺς σφραγίζει καὶ αὖθις τρίτον, τὴν αὐτοῦ κεφαλήν·

Καὶ τοῦ διακόνου εἰπόντος, τοῦ κυρίου δεηθῶμεν, ὁ ἀρχιερεὺς ἔχων ὁμοίως τὴν δεξιὰν χεῖρα ἐπικειμένην αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, εὔχεται οὕτως:

Κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν· ὁ τῇ προγνώσει

τῆς σῆς, τὴν τοῦ ἁγίου σου πνεύματος χορηγίαν
καταπέμπων ἐπὶ τοὺς ὡρισμένους
ὑπὸ τῆς σῆς ἀνεξιχνιάστου
δυνάμεως, λειτουργοὺς γίνεσθαι, καὶ ὑπηρετεῖσθαι τοῖς
ἀχράντοις σου μυστηρίοις, αὐτὸς
δέσποτα, καὶ τοῦτον ὃν εὐδόκησας
προχειρισθῆναι παρ' ἐμοῦ, εἰς
τὴν τῆς διακονίας λειτουργίαν,
ἐν πάσῃ σεμνότητι διατήρησον.
ἔχοντα τὸ μυστήριον τῆς πίστεως,
ἐν καθαρᾷ συνειδήσει. δώρησαι δὲ αὐτῷ, τὴν χάριν, ἣν ἐδωρήσω
Στεφάνῳ τῷ πρωτομάρτυρί σου.
ὃν καὶ ἐκάλεσας πρῶτον, εἰς τὸ
ἔργον τῆς διακονίας σου· καὶ
καταξίωσον αὐτόν, κατὰ τὸ
ἀρέσκον σοι, οἰκονομῆσαι τὸν παρὰ
τῆς σῆς ἀγαθότητος δεδωρημένον αὐτῷ βαθμόν· οἱ γὰρ καλῶς

44

διακονήσαντες, βαθμὸν ἑαυτοῖς καλὸν
περιποιοῦνται· καὶ τέλειον ἀνάδειξον δοῦλόν σου: ἐκφώνησις
Ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις
καὶ ἡ δόξα, τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου
πνεύματος, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων: μετὰ τὸ ἀμήν, λέγει ὁ ἀρχιδιάκονος,
λεπτῇ φωνῇ, ὥστε ἀκούειν τοὺς συμπαρόντας διακόνους, καὶ ἀποκρίνεσθαι, τὰ
διακονικὰ ταῦτα: Ἐν εἰρήνῃ τοῦ κυρίου δεηθῶμεν:
Ὑπὲρ τῆς ἄνωθεν εἰρήνης καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν.
Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου· εὐσταθείας τῶν ἁγίων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν καὶ τῆς τῶν πάντων
Ὑπὲρ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν, τοῦ· ἱερωσύνης.
ἀντιλήψεως. διαμονῆς· εἰρήνης· ὑγείας
καὶ σωτηρίας αὐτοῦ, καὶ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν
αὐτοῦ, τοῦ κυρίου δεηθῶμεν·
Ὑπὲρ τοῦ δούλου τοῦ θεοῦ, τοῦ δεῖνος, τοῦ νυνὶ προχειριζομένου διακόνου, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ, τοῦ κυρίου:
Ὅπως ὁ φιλάνθρωπος θεός, ἄσπιλον καὶ ἀμ

μητ(ρὸς) αὐτ(οῦ) τὴν διακονίαν χαρίσηται, τ(οῦ) κυ(ρίου) δε(ηθῶμεν).
Ὑπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοφυλάκτων βασι-
λέων ἡμῶν, παντὸς τοῦ παλατίου καὶ τοῦ στρα(τοῦ)
Ὑπὲρ τ(ῆς) πόλεως ταύτης, πάσης πόλ(εως), χώρ(ας) καὶ τῶν
πίστει οἰκούντων ἐν αὐταῖς, τοῦ κυ(ρίου) δε(ηθῶμεν).
Ὑπὲρ τ(οῦ) ῥυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως,
ὀργῆς καὶ ἀνάγκ(ης), τ(οῦ) κυ(ρίου) δε(ηθῶμεν). Ἀντιλαβοῦ· σῶσον· ἐλέ(ησον).
Τῆς παναγίας ἀχράντου ὑπερευλογ(ημένης)
δεσποίνης ἡμῶν Θ(εοτό)κου καὶ ἀειπαρθένου
Μαρίας, μετὰ πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύ-
σαντες, ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους, καὶ πᾶσαν τὴν
ζωὴν ἡμῶν, Χ(ριστ)ῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα.
Τούτων ῥηθέντων, ὁ ἀρχιερεὺς κλίνων ὡσαύ-
τως τὴν τοῦ χειροτονουμένου κορυφήν, τὴν
χεῖρα ἐπικειμένην, ἐπεύχεται οὕτως·
Ὁ Θ(εὸ)ς ὁ Σ(ωτὴ)ρ ἡμῶν· ὁ τῇ ἀφθάρτῳ
σου φωνῇ τοῖς ἀποστόλοις σου θεμελιώ-
σας, καὶ πρῶτον αὐτὸν κηρύξας, — ρ' θεασι
τὸν τοῦ διακόνου ἀποπληροῦντα
ἔργον, καθὼς γέγραπται ἐν τῷ

ἁγίῳ Εὐαγγελίῳ σου, ὅστις θέλει ἐν ὑμῖν
εἶναι πρῶτος, ἔστω ὑμῶν διά-
κονος, σὺ δέσποτα τῶν ἁπάντων,
καὶ τὸν δοῦλόν σου τοῦτον, ὃν κατηξίωσας
τὴν τοῦ διακόνου ὑπεισελθεῖν
λειτουργίαν, πλήρωσον πάσης
πίστεως καὶ ἀγάπης, καὶ δυνάμεως,
καὶ ἁγιασμοῦ, τῇ ἐπιφοιτήσει τοῦ ἁγίου
ζωοποιοῦ σου Πν(εύματο)ς· οὐ γὰρ ἐν τῇ
ἐπιθέσει τῶν ἐμῶν χειρῶν, ἀλλ'
ἐν τῇ ἐπισκοπῇ τῶν πλουσίων
σου οἰκτιρμῶν, δίδοται χάρις τοῖς
ἀξίοις σου· ἵνα καὶ οὗτος, πάσης
ἁμαρτίας ἐκτὸς γενόμενος, ἐν τῇ
φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεώς σου,
ἀμέμπτως σοι παραστῇ, καὶ τὸν μι-
σθὸν τὸν ἀδιάψευστον τῆς σῆς ἐπαγ-
γελίας κομίσηται· **ἐκφώνησις·**
Σὺ γὰρ εἶ ὁ Θ(εὸ)ς ἡμῶν· καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμ-
πομεν· τῷ Π(ατ)ρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁ(γίῳ)

Ἰστέον ὅτι ἔξεστι καὶ διάκονον μὲν χειροτονεῖν ἐν τοῖς προηγιασμένοις ποιεῖν. Γίνωσκε δέ,
μετὰ τὸ ἀποτεθῆναι τὰ προηγιασμένα ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ, πρὶν ἢ εἰπεῖν τὸν διάκονον, τό,
πληρώσωμεν τὴν
ἑσπερινὴν δέησιν.
τότε γὰρ προσάγεται
ὁ μέλλων χειροτονεῖ-
σθαι· καὶ γίνεται
ἀπαραλλάκτως,
ὡς ἡ παροῦσα
διαγορεύει
τάξις.

πᾶσι, νῦν, καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων:
Καὶ μετὰ τὸ ἀμήν, περιτίθησι τῷ χειροτονηθέντι,
τὸ ὠράριον, κατὰ τὸν ἀριστερὸν ὦμον, λέγων,
ἄξιος. Καὶ ψάλλεται συνήθως τοῦτο, τρίτον
παρὰ τῶν τοῦ βήματος, καὶ τρίτον παρὰ τῶν
ψαλτῶν: Εἶτα ἐπιδίδωσιν αὐτῷ ὁ ἀρχιερεὺς
ῥιπίδιον, λέγων ὁμοίως, ἄξιος. Καὶ ἀσπάζεται
αὐτόν. Ὁμοίως καὶ οἱ διάκονοι πάντες ἀσπά-
ζονται αὐτόν. Ὁ δέ, τὸ ῥιπίδιον λαβών, ἵσταται ἐκ
πλαγίου τῆς ἁγίας τραπέζης, ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ μέρους, καὶ
ῥιπίζει ἐπάνω τῶν ἁγίων, ἐκβληθέντος
τοῦ ἱσταμένου πρὸς αὐτὸ ὑποδιακόνου.
Οὕτως δίδοται καιρὸς τῷ ἐν τῷ ἀμβωνι διακόνῳ, καὶ λέγει: Πάντων τῶν ἁγίων μνη-
μονεύσαντες, ἔτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ
Ὑπὲρ τῶν προσκομισθέντων καὶ ἁγιασθέντων
Ὅπως ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς ἡμῶν, ὁ προσδε-
ξάμενος αὐτὰ εἰς τὸ ἅγιον καὶ ὑπερουράνιον
καὶ νοερὸν αὐτοῦ θυσιαστήριον, εἰς
ὀσμὴν εὐωδίας πνευματικῆς, ἀντικαταπέμψοι

ἡμῖν τὴν θείαν χάριν καὶ τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου πνεύματος, δεηθῶμεν. 41
Ὑπὲρ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως
Ταῦτα δὲ τοῦ διακόνου λέγοντος, ὁ ἀρχιερεύς,
κλινόμενος, ἐπεύχεται:
Σοὶ παρακατατιθέμεθα τὴν ζω-
ὴν ἡμῶν ἅπασαν καὶ τὴν ἐλπίδα,
δέσποτα φιλάνθρωπε· καὶ παρακα-
λοῦμεν, καὶ δεόμεθα, καὶ ἱκε-
τεύομεν, καταξίωσον ἡμᾶς μετα-
λαβεῖν τῶν ἐπουρανίων σου καὶ φρι-
κτῶν μυστηρίων, ταύτης τῆς ἱερᾶς
καὶ πνευματικῆς τραπέζης, μετὰ κα-
θαροῦ συνειδότος, εἰς ἄφεσιν
ἁμαρτιῶν· εἰς συγχώρησιν
πλημμελημάτων· εἰς πνεύματος ἁγίου
κοινωνίαν· εἰς βασιλείας οὐ-
ρανῶν κληρονομίαν· μὴ εἰς
κρίμα, ἢ εἰς κατάκριμα:
Ταύτην δὲ τὴν εὐχὴν τοῦ ἀρχιερέως λέγοντος, ὁ διάκονος
ἀδιαστάτως ἐπισυνάπτει καὶ ταῦτα:

Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς
Τὴν ἡμέραν πᾶσαν τελείαν, ἁγίαν, εἰρηνικὴν καὶ ἀνα-
μάρτητον· ἄγγελον εἰρήνης, πιστὸν, ὁδηγὸν, φύλακα τῶν
ψυχῶν· συγγνώμην καὶ ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν·
Τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς·
Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν,
Χριστιανὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἀνώδυνα,
Τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως, καὶ τὴν κοινωνίαν
τοῦ ἁγίου πνεύματος αἰτησάμενοι, ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους

ταῦτα τοῦ διακόνου τελέσαντος, ἐκφωνεῖ ὁ πρῶτος ἀρχιερεύς,

Καὶ καταξίωσον ἡμᾶς δέσποτα, μετὰ
παρρησίας ἀκατακρίτως τολμᾶν
ἐπικαλεῖσθαί σε τὸν ἐπουράνιον Θεὸν,
πατέρα, καὶ λέγειν, ὁ λαός, Πάτερ ἡμῶν.

καὶ πάλιν ὁ πρῶτος ἀρχιερεὺς ἐκφωνεῖ,

Ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις
καὶ ἡ δόξα, τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος
καὶ μετὰ τὸ ἀμήν, λέγει πάλιν ὁ πρῶτος ἀρχιερεύς
Εἰρήνη πᾶσιν: ὁ διάκονος Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ
κυρίῳ κλίνατε: καὶ τοῦτο εἰπὼν, κλίνει καὶ
αὐτὸς σὺν τοῖς ἄλλοις, τὴν κεφαλὴν μικρὸν, ἄχρι
τῆς ἐκφωνήσεως: ὁ δὲ πρῶτος ἀρχιερεύς,
κλινόμενος ἐπεύχεται:

Εὐχαριστοῦμέν σοι βασιλεῦ ἀό-
ρατε, ὁ τῇ ἀμετρήτῳ σου δυνάμει
τὰ πάντα δημιουργήσας, καὶ
τῷ πλήθει τοῦ ἐλέους σου, ἐξ οὐκ
ὄντων, εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα
παραγαγών· αὐτὸς δέσποτα οὐρα-
νόθεν ἔπιδε ἐπὶ τοὺς ὑποκεκλικό-
τας σοι τὰς ἑαυτῶν κεφαλάς·
οὐ γὰρ ἔκλιναν σαρκὶ καὶ αἵματι·
ἀλλὰ σοὶ, τῷ φοβερῷ θεῷ· σὺ οὖν
δέσποτα, τὰ προκείμενα,
πᾶσιν ἡμῖν εἰς ἀγαθὸν ἐξομάλισον,
κατὰ τὴν ἑκάστου ἰδίαν χρείαν·
τοῖς πλέουσι, σύμπλευσον· τοῖς
ὁδοιποροῦσι, συνόδευσον· τοὺς
νοσοῦντας, ἴασαι, ὁ ἰατρὸς τῶν
ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν:

ἐκφω

Καὶ εὐθέως ἐκφωνεῖ οὕτως:
Χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ
μονογενοῦς σου υἱοῦ, μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἶ.
σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου
πάλιν ὁ ἱερεὺς κλινόμενος, ἐπεύχεται:
Πρόσχες κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ ὁ θεὸς ἡμῶν, ἐξ
ἁγίου κατοικητηρίου σου· καὶ ἀπὸ
θρόνου δόξης τῆς βασιλείας σου,
καὶ ἐλθὲ εἰς τὸ ἁγιάσαι ἡμᾶς· ὁ
ἄνω τῷ πατρὶ συγκαθήμενος, καὶ
ὧδε ἡμῖν ἀοράτως συμπαρών· καὶ
καταξίωσον τῇ κραταιᾷ σου χειρί,
μεταδοῦναι ἡμῖν τοῦ ἀχράντου
σώματός σου, καὶ τοῦ τιμίου σου
αἵματος· καὶ δι' ἡμῶν, παντὶ τῷ
λαῷ: Ταύτης δὲ τελεσθείσης, εὐθὺς φορεῖ
τὸ ὠμοφόριον ὁ ἱερεύς: Τοῦτο ποιοῦσιν οἱ ἱερεῖς·
Ὁ μὲν διάκονος, ἵσταται καθ' ἑαυτὸν εὐχόμενος,
καὶ προσέχων τῷ ἱερεῖ τὸν ὀφθαλμόν· καὶ ὅ-
ταν ἴδῃ ἐκεῖνον τὴν εὐχὴν συντελέσαντα,

48

καὶ ἀρξάμενον προσκυνεῖν, συμπροσκυ-
νεῖ καὶ αὐτός, ἐν ᾧ ἵσταται τόπῳ· Τοῦτο δὲ ποι-
οῦσι καὶ πάντες οἱ λειτουργοῦντες· Καὶ ὅταν
ἴδῃ πάλιν ἐκεῖνον ἐκτείναντα τὰς χεῖρας, καὶ
ἁψάμενον τοῦ ἁγίου ἄρτου, ἐκφωνεῖ, Πρόσχωμεν·
Καὶ ὁ ἱερεὺς ὑψῶν τὸν ἅγιον ἄρτον, ἐκφωνεῖ· Τὰ ἅγια,
τοῖς ἁγίοις. Καὶ εἰσέρχεται ὁ διάκονος εἰς τὸ βῆμα.
Ὁ δὲ ἱερεὺς εἰπόντος τοῦ διακόνου, Μέλισον δέσποτα
τὸν ἅγιον ἄρτον, μελίζει τὸν ἅγιον ἄρτον εἰς μερί-
δας τέσσαρας, λέγων ἐν τῷ μελίζειν ἠρέμα·
Μελίζεται καὶ διαμερίζεται ὁ ἀμνὸς τοῦ
θεοῦ, ὁ μελιζόμενος, καὶ μὴ διαιρούμενος·
ὁ πάντοτε ἐσθιόμενος, καὶ μηδέποτε δαπα-
νώμενος· Καὶ τίθησιν αὐτὰς ἐν τῷ ἁγίῳ δίσκῳ,
σταυροειδῶς· Καὶ ὁ διάκονος, δεικνύων τῷ ὠραρίῳ
τὸ ἅγιον ποτήριον, λέγει· Πλήρωσον δέσποτα.
Καὶ ὁ ἱερεὺς τὴν ἄνω μερίδα λαβών, καὶ μερίσας
αὐτὴν ἀναλόγως πρὸς τὰ ποτήρια, ἕκαστον
τῶν τμημάτων, ἐμβάλλει εἰς τῶν ποτηρίων
ἕκαστον, ποιῶν σταυρὸν σὺν αὐτῷ ἐπάνω τοῦ ἁγίου ποτηρίου,

λέγων, Πλήρωμα πίστεως Πνεύματος Ἁγίου. Ὁ δὲ διάκονος ἐπαίρων τὸ
ἀμήν, δέχεται τὸ ἀσκομάνδην ζέον· καὶ προσ-
εγγίζων αὐτό, λέγει πρὸς τὸν ἱεράρχην· Εὐλόγησον
δέσποτα τὸ ζέον: Καὶ ὁ μὲν ἱεράρχης εὐλογῶν αὐ-
τό, λέγει· Ζέσις πίστεως Ἁγίου. Ὁ δὲ διάκονος, κρατῶν τῇ
μὲν ἀριστερᾷ χειρὶ σκεπάσαντος τῷ ποτηρίῳ, τῇ δὲ
δεξιᾷ τὸ ζέον, ἐγχέει τοῦ ζέοντος τὸ ἀρκοῦν
ἑκάστῳ: Ὁ μέντοι ἱεράρχης, ἢ ὁ πρωτοπαπᾶς
προτροπῇ αὐτοῦ λαβὼν τὸν ἅγιον δίσκον, διαιρεῖ
τὰς λοιπὰς μερίδας τοῦ ἁγίου ἄρτου, εἰς λεπτὰ,
πρὸς τὸ ἀρκέσαι πᾶσιν: Εἶτα ὁ χειροτονηθεὶς
ἀρχιερεὺς προσελθών, ἢ ὁ εὑρισκόμενος
πρῶτος τῶν ἄλλων, εἰ μὴ ἔστι χειροτονηθείς, λαμβάνει
μερίδα τοῦ ἁγίου ἄρτου, καὶ δίδωσι τῷ ἱεράρχῃ.
Ὁ δέ, λαβὼν αὐτὴν τῇ δεξιᾷ χειρί, ἐν τοῖς τρι-
σὶ δακτύλοις συσφίγγει αὐτὴν ἐν τῇ παλάμῃ,
τοῖς λοιποῖς δυσὶ δακτύλοις, λαμβάνει ἄλλην
μερίδα, καὶ δίδωσιν αὐτῷ. Ὁ δέ, καὶ τῷ μὲν
ὑποθεὶς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, ἐπιθεὶς δὲ αὐτῇ
τὴν δεξιάν, δέχεται ταύτην καὶ συσφίγγει τοῖς

49

δακτύλοις, πρὸς τὸ μὴ ἐκπεσεῖν αὐτήν. Καὶ ἀσπάζεται
τὴν χεῖρα τοῦ ἱεράρχου, καὶ τὴν παρειάν. Τοῦ μὲν
ἱεράρχου λέγοντος, Ὁ Χριστὸς ἐν μέσῳ ἡμῶν. Τοῦ δὲ ἀρχι-
ερέως, Καὶ ἔστι, καὶ ἔσται. Καὶ κύψαντες ἀμφότεροι
ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας τραπέζης, ἀρχὴν καθ' ἑ-
αυτούς, λέγοντες, Τοῦ δείπνου σου τοῦ μυστικοῦ:
Εἶτα, πιστεύω Κύριε καὶ ὁμολογῶ, ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς
τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, ὁ κατελθὼν ἐκ τῶν οὐρανῶν,
καὶ σαρκωθεὶς ἐκ Πνεύματος Ἁγίου, εἰς τὸ σῶσαι ἁμαρτω-
λούς, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ· καὶ τὸ τελευταῖον
εἰπόντες τό, Μὴ εἰς κρῖμα ἢ εἰς κατάκριμά μοι
γένοιτο ἡ μετάληψις τῶν ἁγίων σου μυστηρί-
ων Κύριε, ἀλλ' εἰς ἴασιν ψυχῆς καὶ σώματος, μεταλαμ-
βάνει εἷς ἕκαστος τὸν ἐν χερσί, μετὰ φόβου
καὶ πάσης ἀσφαλείας, τὰς χεῖρας ἔχοντες ἐπάνω
τῆς ἁγίας τραπέζης. Εἶτα ἀσπάζονται
αὐτὰς μετὰ τοῦ εἰλητοῦ. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς λαβὼν
τὸ ποτήριον μετὰ τοῦ ..., μεταδίδωσι τῷ ἱεράρχῃ, κρατοῦντι
ἐπὶ τοῦ πώγωνος καὶ τοῦ στήθους, κάλυμμα: Λαβὼν
τοίνυν ὁ ἱεράρχης καὶ ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ τὸ ποτήριον

μετὰ τοῦ καλύμματος, μεταλαμβάνει τρίτον
ἐξ αὐτοῦ· καὶ μετὰ τοῦτο, τὰ χείλη ἑαυτοῦ
τε καὶ τοῦ ἱεροῦ ποτηρίου τῷ ἐν χερσὶ καλύμ-
ματι ἀποσπογγίσας, καὶ αὐτοῦ που παρὰ
τὸ χεῖλος ἔξω τὸ ποτήριον ἀσπαζόμενος,
λαμβάνει μὲν αὐτὸς τὸ ποτήριον· δίδωσι δὲ
τῷ ἀρχιερεῖ τὸ κάλυμμα· καὶ οὕτω μετα-
λαμβάνει καὶ αὐτὸς ὁμοίως, τὰ αὐτὰ ποιῶν:
Οὕτως ὁ μὲν ἀρχιερεὺς λαβὼν τὸ ποτήριον μετὰ
τοῦ καλύμματος, συνεργούντων αὐτῷ καὶ
διακόνων τινῶν δι' ἀσφάλειαν, ἵσταται ἐπὶ
τοῦ δεξιοῦ κίονος, ἐκδεχόμενος τοὺς προ-
σερχομένους ἐπὶ τῷ μεταλαμβάνειν· ὁ δὲ πρωτιερεύς,
λαβὼν τὸν ἅγιον δίσκον, μεταδίδωσι τοῖς λοι-
ποῖς ἀρχιερεῦσι καὶ πρεσβυτέροις, τῶν μερίδων
τὸν ἅγιον ἄρτον· καὶ ποιοῦσιν ἕκαστος, ὡς ἄνω-
θεν εἴρηται· εἶτα μεταλαμβάνουσι καὶ ἀπὸ
τοῦ ἁγίου ποτηρίου: Τῷ δὲ πρώτως κοινωνή-
σαντι ἀρχιερεῖ, ἐπιδίδοται παρὰ τῶν δια-
κόνων τὸ δεύτερον ποτήριον· καὶ ἵσταται ἐν τῷ ἀρι-

στερῷ κίονι· καὶ μετ' αὐτοῦ, ἵστανται οἱ τὰ λοιπὰ
ποτήρια κατέχοντες· οἱ δὲ διάκονοι πρότε-
ρον ἀπελθόντες ἐν μέσῳ τοῦ ἁγίου βήματος, καὶ
συγχώρησιν παρ' ἀλλήλων ἐξαιτησάμενοι καὶ
λαβόντες, δεσμήσαντες ἅμα καὶ τὰ ὠράρια
ἑαυτῶν, προσέρχονται αὐτοί, καὶ μεταλαμ-
βάνουσι τοῦ τε ἁγίου ἄρτου, καὶ τοῦ ἁγίου ποτηρίου.
Τῆς δὲ κοινωνίας τελεσθείσης, τὰ μὲν ποτήρια ἀπο-
τίθενται παρὰ τῶν διακόνων, ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ· ὁ δὲ
δευτερεύων τῶν διακόνων, λαβὼν μετὰ χεῖρας
τὸν ἅγιον δίσκον, καὶ τὴν μοῦσαν, εἰσκομί-
ζει πάντα ἐν τῷ ἁγίῳ ποτηρίῳ, μετὰ φόβου καὶ
πάσης ἀσφαλείας, ὥστε μηδὲν τῶν λεπτο-
τάτων ἐκπεσεῖν, ἢ καταλειφθῆναι: ὁ δὲ πρωτιερεύς
τοῦ τε γινομένου, ἐπιλέγει τὴν τῆς εὐχαριστίας.
Εὐχή, μετὰ τὴν θείαν μετάληψιν.
Εὐχαριστοῦμέν σοι δέσποτα
φιλάνθρωπε, εὐεργέτα τῶν ψυχῶν
ἡμῶν, ὅτι καὶ τῇ παρούσῃ ἡμέ-
ρᾳ, κατηξίωσας ἡμᾶς, τῶν

ἐπουρανίων σου καὶ ἀθανάτων μυστηρίων·
ὀρθοτόμησον ἡμῶν τὴν ὁδόν·
στήριξον ἡμᾶς ἐν τῷ φόβῳ σου
τοὺς πάντας· φρούρησον ἡμῶν
τὴν ζωήν· ἀσφάλισαι ἡμῶν
τὰ διαβήματα· εὐχαῖς καὶ ἱ-
κεσίαις τῆς ἐνδόξου Θεοτόκου καὶ ἀει-
παρθένου Μαρίας, καὶ πάντων
τῶν ἁγίων σου· ὁ δὲ πρῶτος τῶν δι-
ακόνων, τὴν λαβίδα ἐν τῷ ποτηρίῳ βαλών,
καὶ καλύψας αὐτὸ μετὰ καλύμματος, αἴρει
αὐτό· καὶ προπορευόμενος τοῦ ἱερέως, ἔρχε-
ται εἰς τὰς ἁγίας θύρας, καὶ δεικνύει τοῖς ἐκτός, λέγων·
Μετὰ φόβου Θεοῦ καὶ πίστεως, προσέλθετε:
Αὐτὸς δὲ ὁ ἱερεὺς λαβὼν αὐτὸ ἐκ τῶν τοῦ διακόνου χει-
ρῶν τὸ ἅγιον ποτήριον, μεταδίδωσι διὰ τῆς λαβίδος
τοῖς ὑποδιακόνοις καὶ ἀναγνώσταις, τὸ ἅγιον
σῶμα καὶ αἷμα· καὶ μετὰ τοῦτο, εὐλογεῖ
τὸν λαόν, λέγων, Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου,
καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου:

Τοῦ δὲ ἁγίου ποτηρίου ἀποτεθέντος ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ, 51
λαβὼν ὁ δεύτερος τῶν διακόνων τὸ θυ-
μιατόν, καὶ θυμίαμα ἐμβαλών, καὶ συνήθως
λαβὼν ἐπ᾽ αὐτῷ εὐλογίαν παρὰ τοῦ ἱερέως, θυμιᾷ
τὰ ἅγια ἐκ τρίτου, λέγων ἠρέμα, Ὑψώθητι ἐπὶ
τοὺς οὐρανοὺς ὁ Θεός, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δό-
ξα σου· καὶ μετατίθησι τὸ θυμιατὸν ἐν τῷ
ἰδίῳ τόπῳ· ὁ δὲ ἱερεὺς λαβὼν τὸν ἅγιον δίσκον κε-
καλυμμένον ὄντα, ἐπιτίθησι τῇ κεφαλῇ
ἐνώπιον τῶν διακόνων· καὶ πρῶτον μὲν λέγει ἠρέμα·
Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν· εἶτα ἐκφωνεῖ· Πάντοτε νῦν
καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων:
καὶ ψαλλομένου τοῦ, Πληρωθήτω τὸ στόμα, τὸν δίσκον
λαβὼν ὁ διάκονος, ἀπέρχεται ἐν τῇ προθέσει.
Λαμβάνουσι δὲ τὰ ἅγια ποτήρια, πρεσβύ-
τεροι, καὶ ἀποφέρουσιν αὐτὰ ἐν τῇ προθέσει.
Ἀπέρχονται δὲ καὶ διάκονοι σὺν αὐτοῖς, κατὰ
τὸν ἀριθμὸν τῶν ποτηρίων, καὶ εἰσκομίζουσι
τὰ ἅγια. οἱ δὲ ὑποδιάκονοι ἀπερχόμενοι
εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, διδόασιν ἥψημον τῷ ἱερεῖ.

Ὁμοίως καὶ πάντες οἱ κοινωνήσαντες, ἀποσπογγιζό-
μενοι ἐν τῷ συνήθει τόπῳ, ἀπονίπτονται
τὰς χεῖρας, καὶ τὰ προσώπων χείλη ἑαυτῶν, λέγοντες
καθ' ἑαυτούς, Νῦν ἀπολύεις· τρισάγιον· Παναγία
τριάς· Πάτερ ἡμῶν· ἀπολυτίκιον τῆς ἡμέρας.
Θεοτοκίον· Τὸ Κύριε ἐλέησον, τρίς· Τὴν τιμιωτέραν,
καὶ ἀπόλυσιν· Μετὰ δὲ τὸ πληρῶσαι τοὺς ψάλ-
τας, Πληρωθήτω, ὁ ἀρχιδιάκονος, ἐξελθὼν ἐν τῇ σωλέᾳ,
ἢ εἰ πρόσεστι χειροτονηθεὶς διάκονος, ὁ χειροτονηθεὶς διάκονος
καὶ εἰς τὸν ἄμβωνα ἀνελθών, λέγει τὰ δια-
κονικὰ ταῦτα: Ὀρθοὶ μεταλαβόντες
τῶν θείων ἁγίων, ἀχράντων, ἀθανάτων, ἐπου-
ρανίων, ζωοποιῶν· φρικτῶν τοῦ Χριστοῦ μυ-
στηρίων, εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ:
Ἀντιλαβοῦ· σῶσον ἐλέησον· καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς
Τὴν ἡμέραν πᾶσαν, τελείαν ἁγίαν εἰρηνικὴν καὶ ἀ-
ναμάρτητον αἰτησάμενοι, ἑαυτοὺς καὶ ἀλλή-
Σοὶ Κύριε ὁ δὲ πρῶτος ἀρχιερεὺς [illegible], ἐκφωνεῖ οὕτως·
Ὅτι σὺ εἶ ὁ ἁγιασμὸς ἡμῶν· καὶ σοὶ τὴν δόξαν
ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ

Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ὁ χορός· 52
Ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν. Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν:
Καὶ ἐξερχόμενος ὁ δεύτερος τῶν ἱερέων, ἢ ὁ χειρο-
τονηθεὶς πρεσβύτερος, καὶ ἀπέρχεται
ὄπισθεν τοῦ ἄμβωνος, καὶ λέγει μεγαλοφώνως
τὴν εὐχὴν ταύτην: Εὐχὴ ὀπισθάμβωνος ἐκφωνουμένη:
Ὁ εὐλογῶν τοὺς εὐλογοῦντάς σε
Κύριε, καὶ ἁγιάζων τοὺς ἐπὶ σοὶ πεποι-
θότας, σῶσον τὸν λαόν σου, καὶ εὐ-
λόγησον τὴν κληρονομίαν σου.
Τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας σου,
φύλαξον· ἁγίασον τοὺς ἀγαπῶντας
τὴν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου σου.
Σὺ αὐτοὺς ἀντιδόξασον τῇ θεϊκῇ σου
δυνάμει, καὶ μὴ ἐγκαταλίπῃς
ἡμᾶς, τοὺς ἐλπίζοντας ἐπὶ σέ.
Εἰρήνην τῷ κόσμῳ σου δώρησαι· ταῖς
Ἐκκλησίαις σου· Τοῖς ἱερεῦσι· Τοῖς
Βασιλεῦσιν ἡμῶν· Τῷ στρατῷ, καὶ
παντὶ τῷ λαῷ σου. Ὅτι, πᾶσα δόσις

ἀγαθή, καὶ πᾶν δώρημα τέλειον,
ἄνωθεν ἐστὶ καταβαῖνον ἐκ σοῦ
τοῦ πατρὸς τῶν φώτων· καὶ σοὶ τὴν
δόξαν καὶ εὐχαριστίαν καὶ προσ-
κύνησιν ἀναπέμπομεν, τῷ πατρί,
καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι· νῦν καὶ
ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων:
Ταύτης δὲ λεγομένης, ὁ πρὶν ἱερουργήσας ἔμπρο-
σθεν ὢν ἁγίων θυρῶν, ἢ ἕτερος ἀρχιερεὺς ὤν,
προτραπείς, διανέμει τῷ λαῷ τὸ ἀντίδωρον.
λέγεται καὶ τὸ ἀπολύσιμον, ὁ προτραπεὶς ἀρχιερεὺς ὡς
διανείμας τῷ λαῷ τὸ ἀντίδωρον: Ὁ δὲ τὴν
ὀπισθάμβωνον εὐχὴν εἰπὼν ἱερεύς, ἀπελθὼν
ἐν τῇ προθέσει, λέγει καὶ τὴν εὐχὴν ταύτην:
Εὐχὴ λεγομένη ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ:
Τὸ πλήρωμα τοῦ νόμου καὶ τῶν προ-
φητῶν, αὐτὸς ὑπάρχων Χριστὲ ὁ θεὸς ἡ-
μῶν, ὁ πληρώσας πᾶσαν πατρι-
κὴν οἰκονομίαν, πλήρωσον χαρᾶς
καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ἡμῶν,

53

πάντοτε· νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶ-
νας τῶν αἰώνων. ἀμήν: Εἰ μὲν οὖν τὰ ἅγια εἰσκο-
μίζοντες διάκονοι, μετὰ πάσης προσοχῆς
καὶ ἀσφαλείας συστέλλουσιν αὐτά, ἀποπλύνοντες
τρίτον τὰ ἅγια ποτήρια τῷ οἴνῳ καὶ τῷ ὕδατι, καὶ
ἐκμάσσοντες ἀκριβῶς, πᾶσαν τὴν ὑγρότητα
τῷ σπόγγῳ, ὥστε μὴ ἐναπολειφθῆναι τὴν τυ-
χοῦσαν ποτέ· Ταῦτα οὖν στείλαντες καὶ διαθέν-
τες καλῶς, ἀπονίπτονται καὶ αὐτοὶ ὁμοί-
ως τοῖς λοιποῖς ἐν τῷ συνήθει τόπῳ· λέγοντες
καὶ τὰ προειρημένα: Ὁ μὲν οὖν ἱερεύς, μετὰ
τὸ πληρωθῆναι τὸ εὐλογία τὸν κύριον, ἤγουν
μετὰ τὸ διανεῖμαι τὸ ἀντίδωρον, αὐτόθι ἱστάμενος
πρὸς ταῖς ἁγίαις θύραις, ἐκφωνεῖ, Εὐλογία κυρίου ἐφ' ὑμᾶς,
τῇ αὐτοῦ χάριτι καί· Τοῦτο δὲ λέγει, σφραγίζων
τὸν λαόν· Καὶ οὕτως ὁ μὲν λαός, λέγουσι,
δόξα καὶ νῦν· κύριε ἐλέησον, τρίς· Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ποιεῖ
ἀπόλυσιν· εἰ μὲν δεσποτική ἐστιν ἑορτή,
κατάλληλον τῇ ἑορτῇ· εἰ δὲ ἁγίου μνήμη τινός ἐστι,
ἐκφωνεῖ ἐν τῇ ἀπολύσει τὸ τοῦ ἁγίου ὄνομα· καὶ τ

+ Κλίνοντος, μετὰ τὸ εὐλογητὸν, λέγοντος τοῦ πρώτου τῶν διακόνων, διὰ πρεσ-
βειῶν τῆς παναχράντου δεσποίνης, καὶ πάντων τῶν ἁγίων, Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν,

ἐλέησον ἡμᾶς, καὶ οὕτως ἀπολύει: +

λοιπὸν καθὼς προεγράφη· καὶ σφραγίζει τρὶς τὸν
λαόν· καὶ ὑποστρέψας, ἀποδύεται τὰ ἀρχι-
ερατικὰ, καὶ ὥσπερ ἱστάμενος περὶ τὰς τοῦ συν-
θρόνου βαθμίδας· λέγοντος τῶν διακόνων
τῶν ὑπηρετούντων, τὸ, Νῦν ἀπολύεις·
Τρισάγιον. Παναγία Τριάς. Πάτερ ἡμῶν. Τὸ ἀπολυτίκιον
τῆς ἡμέρας, καὶ τὸ κοντάκιον. Δόξα, καὶ νῦν, Τὴν τιμιωτέραν.
Καὶ ποιεῖ ὁ πρῶτος ἱερεὺς ἀπόλυσιν· καὶ κα-
θήμενος ἐν τῷ συνθρόνῳ αὐτοῦ, μικρὸν ἀναπαύ-
εται· εἶτα ἀναστὰς, καὶ προσκυνήσας
ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας τραπέζης, καὶ
τῷ θεῷ εὐχαριστήσας ἐπὶ πᾶσι,
καὶ, Δόξα σοι Κύριε
πάντων ἕνεκεν
ἐπιπὼν, ἐ-
ξέρχεται:

Τάξις γινομένη ἐπὶ καθιερώσει ναοῦ,
καὶ ἱδρύσει τῆς ἐν αὐτῷ ἁγίας τρα-
πέζης: +

54

Πρὸ μιᾶς ἡμέρας, καταλαμβάνει τὸν τοιοῦτον
ναὸν, ὁ ἐπὶ τῶν χειροτονιῶν· ἤγουν ὁ ἱερο-
μνήμων· ἢ ἕτερός τις, ἐκκλησιαστικὴν πε-
πιστευμένος διακονίαν· παρασκευάζει τὸ τῶν
λιθοξόων, εὐτρεπίσαι τὴν τράπεζαν, καὶ
ἐπιθεῖναι τοῖς κίοσιν, ὡς ὀφείλει καθιδρυν-
θῆναι. Παραγενόμενος δὲ μετὰ ταῦτα
ὁ ἀρχιερεὺς, λαμβάνει μαρτυρικὰ ἅγια
λείψανα μερίδας, τρεῖς· αἳ εἰσιν ὀφείλοντα
καταπεθῆναι μετὰ τὴν ἱεροτελεστίαν,
ἃ μὲν κίονες βαστάζουσι τὴν τράπεζαν,
εἰς τὸν ἠυτρεπισμένον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους
οἱονεὶ τάφον, μεταξὺ τῶν πρὸς ἀνατολὴν
κιόνων· εἰ δὲ βωμὸς ἀνέχει ταύτην, εἴτε
μονόλιθος, εἴτε συντεθειμένος ἐκ πολλῶν
λίθων, εἰς τὴν γινομένην παρὰ τοῦ τεχνίτου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κωδικας 381
της πρωην Συνοδικης Βιβλιοθηκης Μοσχας 7

Κωδικας 480 της Ι.Μ.Μ. Βατοπαιδιου 39

Κωδικας 984 της Ι.Μ.Μ. Βατοπαιδιου 65

Ειλητάριο 22 της Ι.Μ.Μ. Βατοπαιδιου 91

Κωδικας 135 της Ι.Μ.Μ. Βατοπαιδιου 127

Ο ΤΟΜΟΣ Β' ΤΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΥ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΗΣ
ΘΕΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
ΚΑΤΑ ΤΑ ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΝΑ
ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΙΔ'
ΑΙΩΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΤΗΚΕ
ΚΑΙ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΘΗΚΕ
ΣΤΗΝ ΙΕΡΑ ΜΕΓΙΣΤΗ
ΜΟΝΗ ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΟΥ
ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΤΗΝ
ΛΥΧΝΙΑ Α.Ε. ΚΑΙ ΒΙΒ
ΛΙΟΔΕΤΗΘΗΚΕ ΑΠΟ
ΤΗΝ ΚΥΠΡΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ
ΙΚΕ ΤΟΝ ΜΑΡΤΙΟ ΤΟΥ
2019 ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ
ΜΟΝΗΣ ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΟΥ
ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΜΕ ΤΗΝ
ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΧΟΡΗΓΙΑ
ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ
ΜΑΞΙΜΟΒ ΒΙΚΤΩΡΟΣ
ΕΛΕΝΗΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΛΛΟΥ

Α΄ Ἔκδοση: Μάρτιος 2019
Ἀντίτυπα Α΄ ἐκδόσεως: 1.000

